

TANULMÁNY

A BÉKÉSCSABAI OKTATÁS MÚLTJA, JELENE, JÖVŐJE ÉS A VÁROS KAPCSOLATA AZ OKTATÁSI INTÉZMÉNYEKKEL

Készítette:

Anka Ágnes

Cseh Györgyi Lenke

Gyenes Patrik Tibor

Szeged

2015

Cégnév: Qualitas T&G Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Cég székhelye: 6728 Szeged, Alkotmány utca 104.

Cég képviselője: dr. Baráth Tibor

Szerződés tárgya: **Tudás-ipar igényeit kiszolgáló felsőoktatási szolgáltatások megalapozása a Dél-Alföldi régióban című (TÁMOP-4.2.1/D-15/1/KONV-2015-0002) projekthez kapcsolódó tanulmány elkészítése**

Szerzők: Anka Ágnes, Cseh Györgyi Lenke, Gyenes Patrik Tibor

Készítésben közreműködők: Benkóné Dudás Piroska, Papp Gyöngyi, dr. Sióréti Gabriella

Technikai közreműködő: Gyenes Patrik Tibor

Lezárás dátuma: 2015. november 26.

.....
cégszerű aláírás

Tartalom

Bevezetés.....	4
1. Szakmai alapok, fogalmak	5
2. Kutatás bemutatása	8
3. Statisztikai adatgyűjtés és elemzés	10
4. Interjúk elemzése.....	19
4.1. Békéscsaba és az oktatás, felsőoktatás kapcsolata.....	20
4.1.1. A múlt.....	20
4.1.2. A jelen.....	23
4.1.3. A jövő.....	36
4.2. Társadalmi innováció Békéscsabán	39
4.3. „Smart city”	45
5. „Jó gyakorlatok”	55
5.1. „Learning by development”	55
5.2. Duális képzés	59
5.3. Községi főiskola.....	60
5.4. Gyakornoki programok	61
5.5. Nonprofit kezdeményezések	63
6. Szolgáltatástervezés a felsőoktatásban	65
Felhasznált irodalom	69
Mellékletek.....	72

Bevezetés

Ezt a tanulmányt Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzatának a felkérésére készítettük. A kiírt beszerzési eljárás folyamán benyújtott három ajánlat közül a Qualitas T&G Szolgáltató és Tanácsadó Kft. ajánlata bizonyult a bírálati szempontok alapján nyertes ajánlatnak a TÁMOP-4.1.2/D-15/1/KONV-2015-0002 projektazonosítójú projekt keretén belül. Maga a projekt a „Tudás-ipar igényeit kiszolgáló felsőoktatási szolgáltatások megalapozása a Dél-Alföldi régióban” címet viseli.

„A konstrukció célja a kutatási potenciál megerősítése a felsőoktatás harmadik missziójához kapcsolódó fejlesztésekhez kapcsolódóan, másfelől a felsőoktatási jelenlét biztosítása új, innovatív megoldásokkal az oktatás és a kutatás olyan területein, ahol a felsőoktatási szolgáltatások megjelenése hiánypótló. Ezen célok mentén a konstrukció hozzájárul a társadalmi innováció erősítéséhez a felsőoktatásban.

A konstrukció további célja a felsőoktatási intézmények képzési és kutatási portfóliójának szinergikus, tudományterületek közötti összekapcsolása, így a felsőoktatási intézmények szerepének erősítése a kreatív város vagy „smart city” koncepció megvalósításában, a kedvezőtlen társadalmi-gazdasági változások megelőzésében vagy kezelésében, illetve a fenntartható vidék megszervezésében. Ehhez kapcsolódóan a konstrukció keretében lehetőség nyílik a felsőoktatási szolgáltatások kiterjesztésére jelenleg feloktatási telephellyel nem rendelkező településekre. A konstrukció keretében bevont új telephelyeken a helyi igényekhez igazodó új típusú felsőoktatási szolgáltatások (pl. közösségi főiskola) pilot jellegű kipróbálására nyílik lehetőség.¹”

A tanulmány elkészítése során a feladatunk volt megvizsgálni és jellemezni a békéscsabai felsőoktatás múltját, jelenét és jövőjét, valamint feltárni a kapcsolati rendszereket a város és az oktatási intézmények között a városban. Mivel a pályázat részét képezi a felsőoktatás harmadik missziója, valamint az „okos város” koncepció is, ezért a vizsgált kapcsolati rendszer kihagyhatatlan elemei lettek a városban jelen lévő gazdasági szereplők is. Ezért a vizsgálatunkat a vállalkozási szférára is kiterjesztettük, hogy a szerteágazó kapcsolatokat is meg tudjuk vizsgálni.

¹ Lásd Ajánlattételi felhívás

1. Szakmai alapok, fogalmak

A tanulmány készítése során több fogalmat is szem előtt kellett tartanunk, amik köré vizsgálódásunk épült. Ezek többnyire olyan fogalmak, amiket tartalmaz a pályázati konstrukció, így kiemelten fontos volt számunkra, hogy a tanulmányt ezek mentén készítsük el. Az azonos fogalomhasználat érdekében rövid magyarázatokat is csatolunk.

Az első ilyen fogalom a „felsőoktatás harmadik missziója”. Kezdetben az egyetemek egyetlen szerepe a legmagasabb szintű tudás átadása volt. Ekkor még az egyetemek kutatással nem foglalkoztak, tehát a tudás átadás minősült az egyetemek első missziójának. Ezt követően a 19. század elején egy átmenet figyelhető meg, amikor az egyetemek már fókuszáltak a kutatásokra is. Az úgynevezett humboldti átmenettel az egyetemeknek fontos szerepe lett abban, hogy az egyetemeken a magas szintű oktatás mellett előtérbe kerüljenek az intenzív kutatói munkák is. A legtöbb mai egyetem is ezt a két funkciót tölti be. Tehát a magas szintű oktatás mellett, új tudás előállítására is törekednek a kutatások által. Az egyetemek relatíve újonnan megjelent „harmadik missziója” pedig tulajdonképpen nem más, mint a tudástranszfer. Az a funkció, amely a kutatások segítségével előállított új technológiát, tudást a megszokottnál jóval gyorsabban, hatékonyabban juttatják el az ipar felé, ahol biztosított lehet a technológia minél korábbi és teljeskörűbb hasznosulása. Az egyetemeknek ez az új feladata rendkívül fontos, mert nagyban elősegítheti a gazdaság, közsféra stb. dinamikusabb fejlődését, amiből profitálhatnak a befogadó városok is. Ezt a lehetőséget egyre jobban ki lehet használni, ugyanis a társadalmi igényeknek megfelelően, egyre nagyobb szükség és igény van a felsőfokú képzettség megszerzésére, ezáltal megnő az esély arra, hogy olyan tudást, technológiát képesek az egyetemeken előállítani, amelyből a város vállalatai is tudnak profitálni. Ennek több olyan hatása lehet, amely érinti magát a települést, a foglalkoztatási szerkezetet, de esetlegesen a megkésett gazdasági átrétegződés végbemenetelét is elősegíti. Jótékony hatást gyakorolhat eközben a demográfiai változásokra is. [1]

Az egyetemek harmadik missziója szoros összefüggésben van a „smart city” koncepcióval is. „Az okos, vagy élhetőbb város olyan települést takar, mely a rendelkezésre álló technológiai lehetőségeket (elsősorban az információs és kommunikációs technológiát) olyan innovatív módon használja fel, amely elősegíti egy jobb, diverzifikáltabb és fenntarthatóbb városi környezet kialakítását.

Egy várost akkor nevezhetünk „okosnak”, ha az emberi tőkébe, tradicionális (pl. közlekedés), valamint a modern információs és kommunikációs infrastruktúrába történő befektetés ösztönzi és hajtja a fenntartható gazdasági fejlődést és növeli még tovább az életszínvonalat – miközben a természeti erőforrásokat bölcsen kezelik.” [3]

Tehát az okos város úgy használja a technológiát, hogy a település szolgáltatásai és infrastruktúrája minél szorosabban kapcsolódjanak egymáshoz, ezzel nagymértékben növelve a hatékonyságot. Sajnálatos módon azonban ezen technológiák felhasználásának mértéke nem tartott lépést a fejlődéssel, így ezek kihasználtsága alacsony, annak ellenére, hogy fontos szerepe lenne a városfejlesztésben.[3]

„A városok működése hét, hálózatokból, infrastruktúrából és környezetből álló alrendszerre épül, melyek a kulcsfunkciókhoz kötődnek:

- Az „emberek” alrendszer, mely magában foglalja a közbiztonságot, az egészségügyet és oktatást.
- Üzleti alrendszer, mely tartalmazza a város üzleti életet befolyásoló politikáját és szabályozási alkörnyezetét is.
- Városi szolgáltatások alrendszer.
- Közlekedési alrendszer.
- Kommunikációs alrendszer.
- Vízgazdálkodási alrendszer.
- Energiagazdálkodási alrendszer.

Ezek a rendszerek természetesen nem elkülönülve léteznek, hanem egymáshoz kapcsolódnak és egy megfelelően működő, szinergikus rendszerben hozzájárulnak egy optimálisan működő és hatékony rendszer, jelen esetben a városi élet kialakításához. Egy „élhetőbb” város képes arra, hogy a ma rendelkezésre álló új technológiai lehetőséget használja fel ahhoz, hogy a szűkös erőforrásokat a leghatékonyabb módon használja fel ezen alrendszerek minél jobb működése érdekében.” [2]

A pályázati konstrukció egyik fontos eleme a társadalmi innováció is. A társadalmi innováció egy társadalmi probléma megoldására törekszik minél innovatívabb módon. A megoldás folyamata és módszerei rendkívül sokfélék lehetnek. A folyamat lehet rövid- és hosszútávon is fenntartható, míg maga a módszer lehet egyfajta kezdeményezés, technológia, termék, mozgalom és egy alapelv mentén is történhet. Fontos kritérium, hogy legyen szó bármilyen problémáról, csak akkor beszélhetünk társadalmi innovációról, ha az adott probléma megoldása újszerű módszerrel történik. Nem a megoldás eredetisége a feltétel, hanem az, hogy a módszer legyen innovatív. Emellett van egy másik feltétele is a társadalmi innovációnak. Ez a feltétel nem más, mint a fejlődés. Hatékonyabbnak, eredményesebbnek kell lennie a megoldásnak, mint a már létező alternatíva. Fontos kiemelni, hogy csak azok a tevékenységek, termékek, elvek stb. minősülnek társadalmi innovációnak, amelyek közösségi és gazdasági haszna a társadalom egészére irányul, nem pedig egyének, vállalatok, cégek részére. Összegezve a társadalmi innováció társadalmi viszonyokat változtat meg, együttműködést

hoz létre és társadalmi szükségleteket elégít ki innovatív módon. Példa lehet a társadalmi innovációra az etikus bank, a távoktatás, a nyílt forráskódú szoftverek stb.²

Az eddig taglalt fogalmak főként a városvezetést, az oktatást, valamint a társadalmat érintették, viszont egy város működéséhez rendkívül szükséges a gazdasági szereplők pozitív hozzáállása is. A társadalmi felelősségvállalás (CSR – Corporate Social Responsibility) egy olyan fogalom, ami cégeket, vállalatokat, gazdasági szereplőket érinti. Ennek lényege, hogy a vállalatok önkéntesen szociális és környezeti szempontokat érvényesítenek az üzleti tevékenységük és a partnereikkel fenntartott kapcsolatuk során. A jogok és kötelezettségek teljesítése önmagában nem tekinthető felelős magatartásnak. A gazdasági szervezetek manapság már nem különálló részesei a társadalomnak, hanem aktív résztvevői és formálói. Hatással vannak a fogyasztási igényekre, szokásokra, a divatra és szubkultúrát, kultúrát is teremthetnek. Ez a szoros kapcsolat a társadalommal felelősséggel jár. Ugyanakkor a CSR nem nélkülözi a közvetlen, illetve a közvetett hasznot, tehát az üzleti tevékenységhez is közel áll. Amikor a szervezetek létrehoznak egy CSR programot, akkor olyan megoldásokra törekednek, amelyek figyelembe veszik az adott gazdasági szervezetet, ugyanakkor törődnek a fenntarthatósággal és a felelősségvállalással egyaránt. A CSR körébe tartozó tevékenységeknek két fő csoportját lehet elkülöníteni. Az egyik egy belső, munkavállalókra irányuló tevékenység, míg a másik csoport a kifelé irányuló tevékenységek köre. A kifelé irányuló tevékenységek főként a szervezettel kapcsolatban lévőket érinti. Ezek lehetnek külső beszállítók, partnerek, a telephely közelében élő lakosok, környezet, természet stb. Összegezve tehát a CSR egy olyan önként vállalt eszköz, amely megjelenik a szervezeti stratégia minden szintjén és nem merül ki pusztán a törvények ismeretén és betartásán.

CSR tevékenységek egy fajtája pénzbeli adományozáson az arra rászoruló szervezeteknek. Ugyanakkor a társadalmi felelősségvállalás történhet más módon is, amikor egy vállalat olyan célba fektet anyagiakat, időt és energiát, amelyekkel jót tehet és nem feltétlenül térül meg kézzelfogható módon. Ilyen tevékenység lehet a környezetvédelem, faültetés, egy festésre szoruló épület kifestése, segítség a rászorulóknak. Ez nemcsak segítség azoknak, akiknek szüksége van rá, de jótékony hatást gyakorol az adott cég alkalmazottaira is, akik segíthetnek másokon, megtörhetik a napi rutint és eközben jobban meg is ismerhetik a munkatársaikat. A társadalmi felelősségvállalás része lehet az is, ha egy cég megosztja a tapasztalatait, sikerének okát más vállalatokkal, vagy magával a várossal különböző fórumokon, beszélgetések során azzal a céllal, hogy ne csak az az egy cég fejlődjön, hanem a példájából, módszereiből okulva, tanácsait megfogadva a település is fejlődjön.

Az ilyen tevékenységek nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy egy fogyasztó hogyan viszonyul egy céghez, vagy annak termékéhez. Tiszteletet, megbecsülést és szimpátiát váltanak ki azok a gazdasági szereplők, akik aktívan részt vesznek a társadalmi felelősségvállalásban.³

² Forrás: <http://youth2youth.hu/blog/megmagyarazo-mi-az-a-tarsadalmi-innovacio/> Utolsó letöltés: 2015. november 17.

³ <http://www.csrzsiget.hu/content/mi-a-csr> Utolsó letöltés: 2015. november 17.

2. Kutatás bemutatása

A kutatás során cégünk két módszert alkalmazott a békéscsabai viszonyok megismerése, tanulmányozása és jellemzése céljából. A két módszer alkalmazását az indokolta, hogy minél több kutatási technikát alkalmazunk, annál összetettebb és részletesebb képet kapunk arról, hogy milyen folyamatok figyelhetők meg a városban és milyenek a kapcsolati rendszerek a város, az oktatás és a munkáltatók, gazdasági szereplők között. (A rendelkezésünkre álló időt is kalkulálnunk kellett a módszerek megválasztása során.)

A tanulmány célja nem csak a jelenlegi helyzet bemutatása; olyan átfogó vizsgálatra kaptunk megrendelést Békéscsaba városától, amely során több időszavat is meg kell vizsgálnunk. Ennek megfelelően úgy terveztük meg a kutatást, hogy az kiterjedjen a múlt, a jelen és jövő időaspektusára is. Mindhárom időszak vizsgálata lehetőséget biztosított arra, hogy vizsgáljuk az előző évek tevékenységét, kapcsolatait, amelyeknek igen nagy kihatása van a jelenre, ugyanakkor szem előtt kell tartanunk azt a tényt is, hogy ezek a folyamatok nagyban befolyásolják a jövőt is. Ez nagy felelősség, ugyanis a jövőt tudatosan kell megtervezni, közös erővel, a városban lakók és dolgozók segítségével, és ami rendkívül fontos: minél kevesebb hibával. Ez lehetőséget teremt arra, hogy mindenki levonja a megfelelő következtetéseket, és a múltban bekövetkezett, esetleges rossz döntéseket elkerülve, a jövőben ezeket mérsékelve lehessen közös erővel fejleszteni a várost.

Az első módszer, amit alkalmazunk a statisztikai adatgyűjtés és elemzés. Ennek segítségével a kutatás elején egy összefoglaló képet kapunk arról, hogy milyen társadalmi-gazdasági viszonyok és folyamatok jellemzőek a városra. Vizsgálatunk demográfiai és gazdasági mutatókat is tartalmaz. Összevetjük a társadalmi folyamatok tendenciáit a gazdasági mutatókéval és így megfelelő következtetéseket tudunk levonni és így képet kapunk a városról. Már a statisztikai elemzés során is több probléma rajzolódik ki a számszerű adatokból. Ezek többsége országos probléma is, ugyanakkor a felmerült problémák nagyobb része helyi, városi szintű problémamegoldást, beavatkozást igényel. Fontos leszögezni, hogy ezen folyamatok kezelése több időt vesz igénybe, a változás nem egyik napról a másikra fog látszódni és rendkívül szükséges a városon belüli együttműködés és kommunikáció.

Természetesen egy kutatást nem lehet csak számszerűsített adatok alapján elvégezni. Ezért használtuk az interjúztatás módszerét is. Mivel egy igen összetett kapcsolati rendszert kell a tanulmány során feltérképezni és jellemezni, ezért az interjúalanyok kiválasztásánál rendkívül fontos szempont volt, hogy a lehető legszélesebb érdekeltségi körökből válasszunk ki embereket. Nagyon lényeges kiemelni az interjúk feldolgozásának folyamatát. Az interjúztatók és a cégünk által felkért interjúalanyok véleménye és megfigyelései alapján készített összefoglalók segítségével készítettük el az interjúk feldolgozásáról szóló fejezetet. Tehát nem idéztük közvetlenül az interjúalanyokat, hanem az általuk elmondottak alapján készített összefoglalókat építettük bele a tanulmányba. Lényeges azt is leszögezni, hogy **az interjúalanyok által elmondottak igazságtartalmát nem állt módunkban megvizsgálni, ugyanakkor feltételezzük, hogy a város segítése, fejlesztése érdekében nincs is szükség az igazságtartalom felülvizsgálatára.**

Maga az interjú három nagyobb kérdéskörre bontható. Az első rész a város kapcsolati rendszerét vizsgálja a fentebb leírt három időaspektus mentén. Mivel több érdekeltségi körből készültek interjúk, ezért több interjúvázlatot kellett készítenünk az érdekszféráknak megfelelően átalakított kérdésekkel. Így egy rendkívül széleskörű képet kapunk a városról és annak kapcsolati rendszeréről, valamint arról, hogy ez hogyan változott az évek során.

A második és harmadik kérdéskör – összhangban az elsővel – is jól illeszkedik a TÁMOP-4.1.2/D-15/1/KONV-2015-0002 projektazonosítójú projekt keretén belül megfogalmazott célokhoz. Ezekben a kérdéskörökben az interjúalanyok véleményét mértük fel a társadalmi innovációról és a „smart city” fogalmáról, elvrendszeréről.

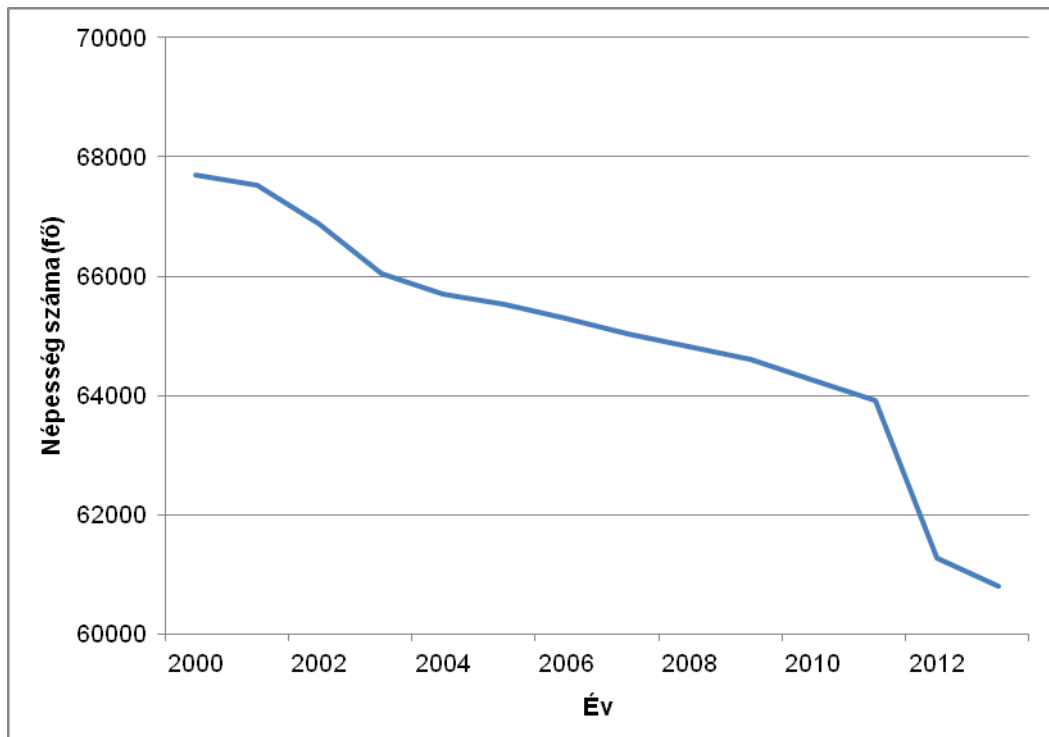
Ez a három kérdéskör megfelelően lefedi azt a témát, amivel a pályázati konstrukció foglalkozik. Ilyen módon az interjúk során megfelelő információkat kapunk a városról és annak összetett kapcsolati rendszeréről. Az interjúkhoz az alábbi táblázatban tüntettük fel azokat a személyeket, aki elvállalták az interjúkra való felkérést, hogy válaszaikkal és véleményükkel segítsék a tanulmány elkészítését.

Interjúalanyok		
	Név	Státusz
1	Borbola István György	BMJV STRAFO, Projektmenedzsment csoportvezető
2	Búzás Zoltán	Békés Megyei Mérnöki Kamara elnöke
3	Dr. Bíró Tibor	Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karának dékánja
4	Dr. Leszko Róbert	Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karának adjunktusa
5	Dr. Velkey Gábor	Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karának egyetemi tanára, szociológus, kutató
6	Kiss Virág,	pályakezdő pedagógus
7	Kozma Imre	Délvill Kft. ügyvezetője
8	Mag Éva	BMJV STRAFO, Városmarketing és Gazdasági Kapcsolatok csoportvezető
9	Mészárosné Szabó Anna	Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara Szakképzési Osztályának vezetője
10	Nagy Sára	menedzsment gyakornok
11	Pete Lilla	pedagógus gyakornok
12	Szabó Renáta	Vis Amini Kft. ügyvezetője
13	Túriné Kovács Márta	BMJV Oktatási, Közművelődési és Sportosztály (OKSO) vezetője
14	Vaida Sorin	pályakezdő pedagógus
15	Vlcskó Pál	Szakképzési Centrum szakmai főigazgató helyettese
16	Witmann László	BMJV Stratégiai és Fejlesztési Osztály (STARFO) vezetője
17	Zsoldi László	BMJV Oktatási, Közművelődési és Sportosztály (OKSO) tanügyigazgatási referense, közigazgász

3. Statisztikai adatgyűjtés és elemzés

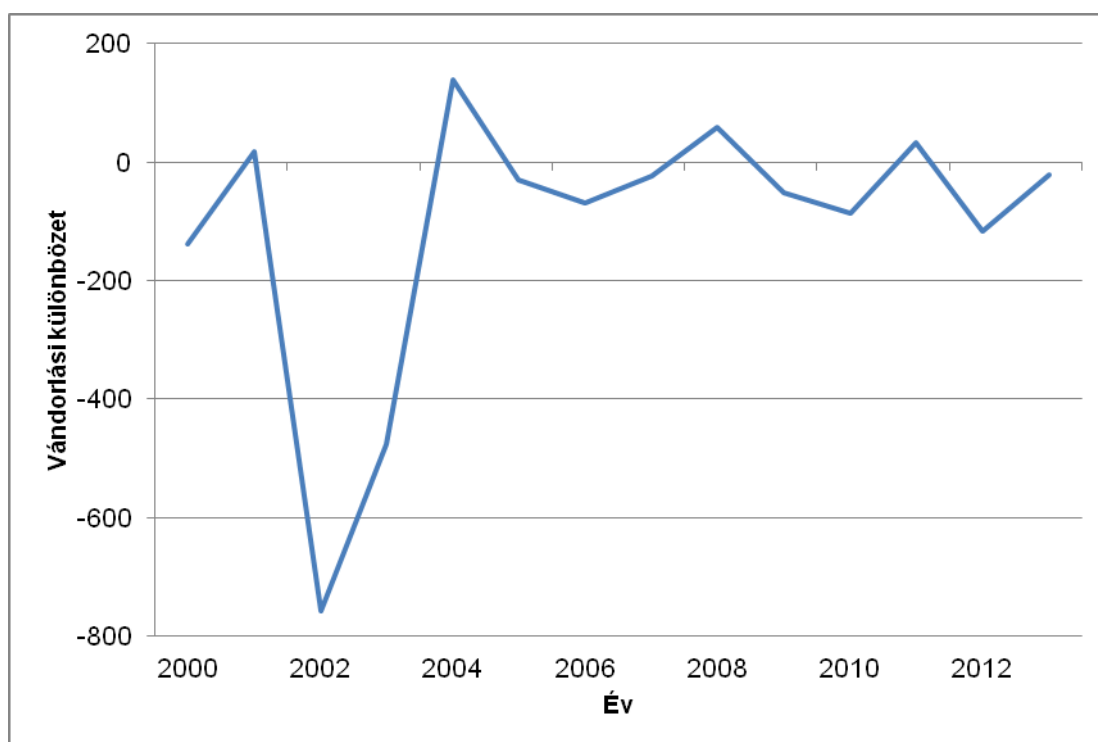
A statisztikai elemzés során azt vizsgáljuk különböző mutatók elemzésével, hogy milyen volt a város és az oktatás kapcsolata és ez hogyan hatott a város gazdaságára, a munkaviszonyra a 2000-es évek elején és ez a viszony az évek során hogyan változott, illetve a változásokban milyen tendencia figyelhető meg. A vizsgált mutatók kiválasztásánál több kérdést tartottunk szem előtt. Vajon megfelelően használja-e ki a város azt a lehetőséget, hogy területén felsőoktatási intézmény működik? A helyben végzett diplomások Békéscsabán kezdenek el dolgozni, vagy más településekre költöznek, vagy az ingázást választják? Hogy jelennek meg a pályakezdők a munkanélküliségi adatokban? Van-e a városban olyan gazdasági aktivitás, amely lehetőséget tud biztosítani a pályakezdő diplomásoknak? Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolásához demográfiai és gazdasági mutatókat egyaránt vizsgálunk.

Az első vizsgált mutató a népességszám és annak változása. 2000-től 2013-ig egy folyamatos népességcsökkenés jellemzi a várost. Ez a folyamat 2011 végén nagymértékben felerősödik, majd 2013 elejére mérséklődik a folyamat, de még ekkor sem éri el azt a mérséklődést, ami 2003 és 2011 között volt tapasztalható.

1. ábra: A békéscsabai népességszám változása (fő)
Forrás: KSH, 2015

A népességszám csökkenését enyhítheti, vagy növelheti a vándorlás. Ezt a vándorlási különbözettel lehet szemléltetni. Nagymértékű elvándorlás a várost csak 2002-ben érte, ezt követően a folyamat mérséklődik és egyes időszakokban a bevándorlások aránya a településre nagyobb, mint az elvándorlások száma. Ez a vándorlás a népesség körülbelül 3-5%-át teszik ki, tehát nincs akkora befolyásoló ereje a város népességében a vándorlásnak.

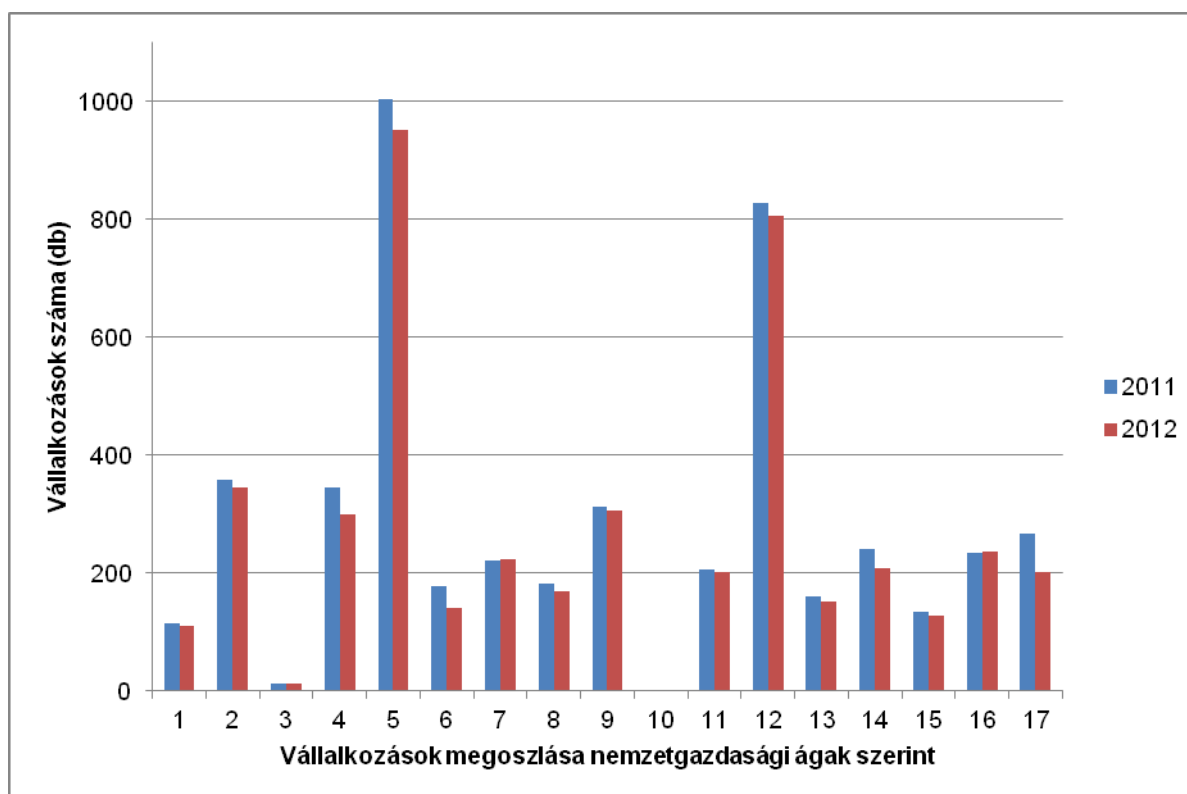

2. ábra: A békéscsabai vándorlás különbözet
Forrás: KSH, 2015

Több demográfiai mutatót is meg lehetett volna vizsgálni, hogy pontosan kiderüljön, hogy mi okozza Békéscsaba népességének folyamatos csökkenését, de a tanulmány célja nem a demográfiai viszonyok jellemzése, hanem a kapcsolat feltárása az oktatással, felsőoktatással, valamint a gazdasági szereplőkkel a városban. Ennek a kapcsolatnak a vizsgálatához, pedig elegendőek azok a demográfiai mutatók, amelyeket vizsgáltunk, mivel ezekből lehet következtetni a helyi viszonyokra és folyamatokra.

A demográfiai adatok elemzése után meg kell vizsgálni a város gazdasági viszonyait is. Az első vizsgált adat a vállalkozások száma, valamint azok megoszlása nemzetgazdasági áganként. A vállalkozások számának változásából lehet következtetni a gazdasági viszonyokra a városban. A vállalkozások száma 2012-ben kevesebb volt, mint az azt megelőző évben, ami azt jelentheti, hogy a pályakezdőknek kevesebb lehetőségük van elhelyezkedni a településen. Ugyanakkor ez a csökkenés nem mondható drasztikusnak. A regisztrált vállalkozások típusai meghatározhatják, hogy a helyben végzett pályakezdőknek van-e esélye a városban működő cégeknél elhelyezkedni. Tehát, hogy a helyben végzett frissdiplomások rendelkeznek-e olyan képesítéssel, kompetenciákkal, amelyet a területen található cégek használni tudnak.

Békéscsabán a két legjelentősebb számban jelen lévő nemzetgazdasági ág a kereskedelem és a gépjárműgyártás, valamint szakmai, tudományos, műszaki tevékenység. Ezen ágakban tevékenykedő vállalkozások száma a legkiemelkedőbb, ugyanakkor azt nem lehet állítani, hogy maximálisan képesek foglalkoztatni a főként közgazdasági beállítottságú Szent István Egyetem Békéscsabai Campusról kikerült pályakezdőket. A két legjelentősebb iparágat a feldolgozóipar, az építőipar és az oktatás követi. Az előbbieken felsorolt nemzetgazdasági ágakon belül a gazdasági végzettséggel rendelkező pályakezdők főként a kereskedelemben tudnak front-office munkatársakként érvényesülni, míg a többi iparágban főként a back-office tevékenység jellemzi a gazdasági végzettséggel rendelkezőket.

3. ábra: A vállalkozások számának változása és megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint (2011, 2012)
Forrás: KSH, 2015

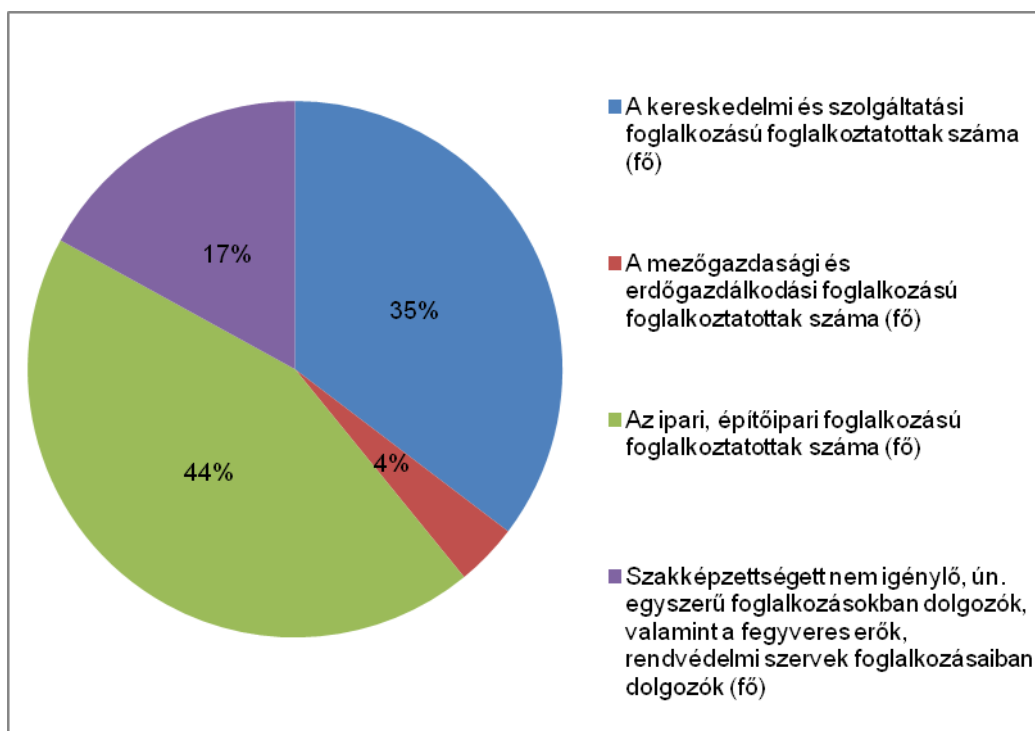
Jelmagyarázat:

1	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
2	Feldolgozóipar
3	Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés
4	Építőipar
5	Kereskedelem, gépjárműjavítás
6	Szállítás, raktározás
7	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
8	Információ, kommunikáció
9	Oktatás

10	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás
11	Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
12	Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
13	Ingatlanügyletek
14	Pénzügyi, biztosítási tevékenység
15	Művészet, szórakoztatás, szabadidő
16	Humán-egészségügyi, szociális ellátás
17	Egyéb szolgáltatás

Összességében a békéscsabai vállalkozási szektor nemzetgazdasági ágankénti differenciálódása nem teljesen alkalmas arra, hogy maximálisan foglalkoztassa a közgazdasági végzettségű pályakezdőket. A gépjárműipar és a műszaki tudásra épülő iparágak nagyban indokolják a műszaki képesítéseket nyújtó képzéseket. Amennyiben ez nem megvalósítható, abban az esetben nagyobb erőfeszítést kell fektetni olyan cégek bevonásába, amelyek megfelelő mértékben tudják foglalkoztatni a gazdasági végzettségű pályakezdőket, így hatékonyabban meg lehet gátolni a Brain drain jelenséget.

A fent leírtakat az alábbi diagram is megfelelően alátámasztja. Jól megfigyelhető, hogy az ipari, illetve az építőipari foglalkoztatottak aránya magas. A kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozású foglalkoztatottak aránya jóval alacsonyabb, ami arra enged következtetni, hogy a gazdasági átrétegződés nem ment végbe teljesen a településen, ami elengedhetetlen lenne ahhoz, hogy a magasan képzett pályakezdő munkaerő el tudjon helyezkedni a településen és ne vándoroljon el a városból.

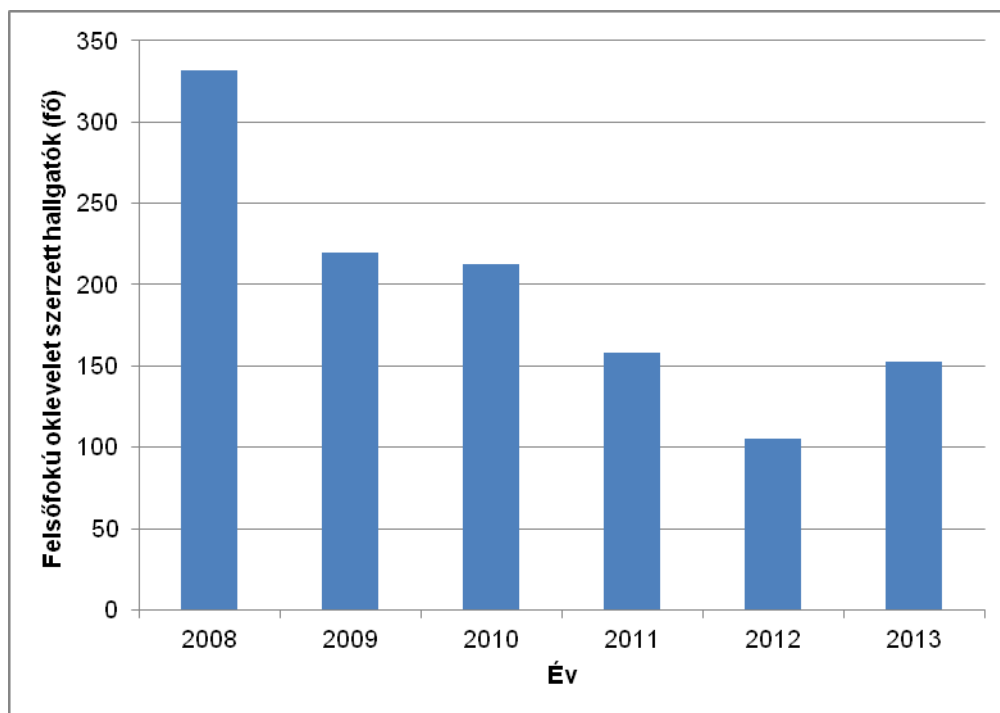

4. ábra: A békéscsabai foglalkoztatási szerkezet (2011)

Forrás: KSH, 2015

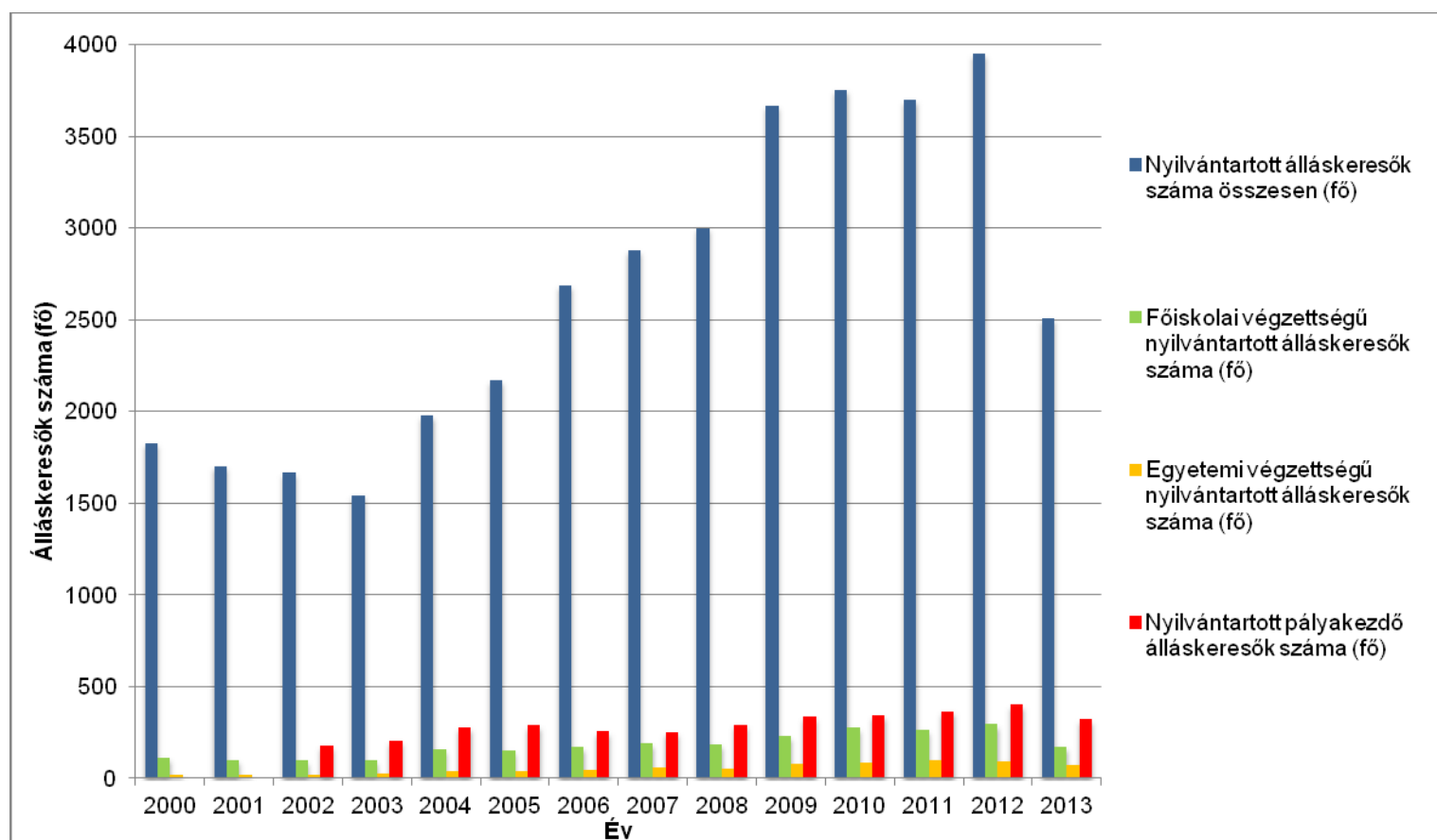
A mai modern társadalomban rendkívüli nagy szükség van a teljes gazdasági átrétegződésre ahhoz, hogy a pályakezdő fiatalok, akik egy új generációt képeznek, meg tudják találni a számukra megfelelő munkahelyet, ahol kiteljesedhetnek és kamatoztatni tudják a megszerzett tudásukat, amellyel fejlődhet a munkáltató cég és így közvetve a város is.

Természetesen nem elég csak feltérképezni a városban működő vállalkozások nemzetgazdasági ágankénti megoszlását és a foglalkoztatottsági szerkezetet, hanem meg kell vizsgálni azt is, hogy a városban hányan szereznek felsőfokú oklevelet.

5. ábra: Felsőfokú oklevelet szerzett hallgatók száma (2008-2013)
Forrás: KSH, 2015

Jól megfigyelhető, hogy egy erőteljesen csökkenő tendencia mutatkozik a felsőfokú oklevelet szerzett hallgatók esetében. A mélypont 2012-ben volt, ekkor mindössze 105 fő szerzett felsőfokú oklevelet. 2013-ban ez a szám jelentősen emelkedett, de ez még mindig kevesebb, mint a fele annak, mint ahányan 2008-ban. Ezt a folyamatos csökkenést okozhatja feltehetően az is, hogy az egyetemre készülőket nem biztosak abban, hogy el fognak tudni helyezkedni a városban az oklevél megszerzése után, ezért máshol kezdik meg a tanulmányaikat. További ok lehet az is, hogy más képzést szeretnének szerezni ahhoz, hogy a városban dolgozzanak a későbbiekben, amihez szintén szükséges az egyetemi éveket máshol tölteni. Több információval az a diagram szolgál, ami a békéscsabai álláskeresők számát ábrázolja.

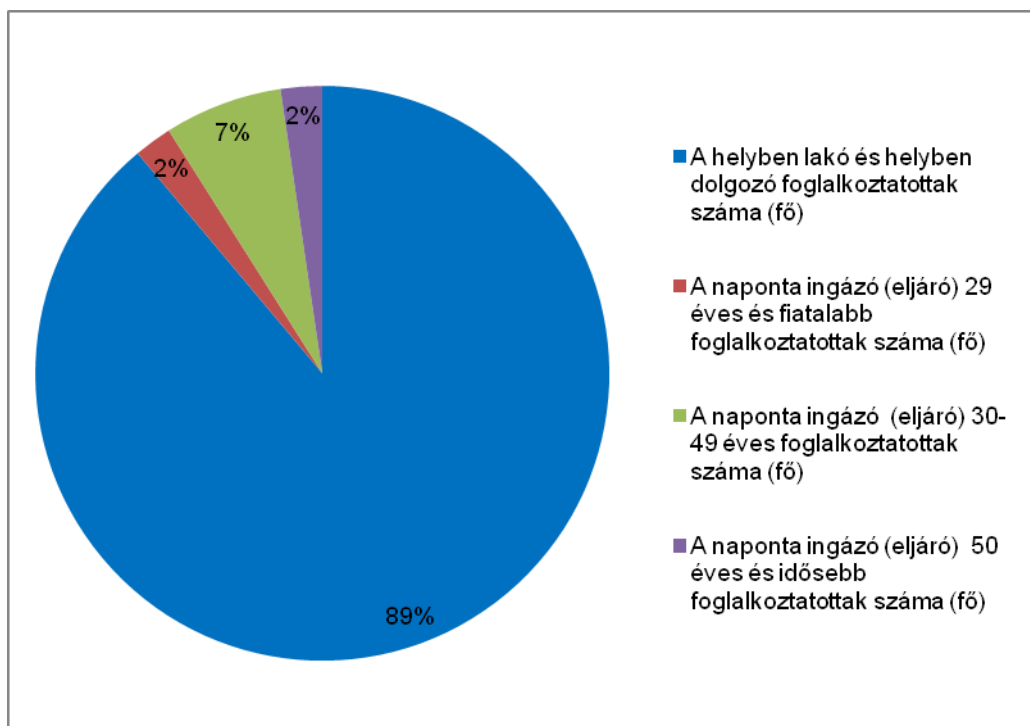

6. ábra: Nyilvántartott álláskeresők száma (2000-2013; pályakezdők esetében 2002-2013)
Forrás: KSH, 2015

A nyilvántartott álláskeresők száma drasztikusan emelkedett 2002-től. Ez a növekedés 2012-ig tartott, amikor az álláskeresők száma visszaállt körülbelül a 2006-os értékre. A pályakezdő álláskeresők számát a 2007-es mélypont után folyamatos növekedés jellemezte egészen 2012-ig. 2013-ban egy minimális csökkenés mutatkozott. A vállalkozások száma (3. ábra) 2011 és 2012 között csökkent, ami feltehetően azt eredményezte, hogy 2011-hez képest magasabb a nyilvántartott álláskeresők száma.

A legnagyobb probléma az egyetemi, a főiskolai végzettségű, valamint a pályakezdő álláskeresők száma, amit ez a diagram ábrázol. Amennyiben ennek a három csoportnak a tagjai nem kapnak lehetőséget a városban, akkor el fognak vándorolni egy bizonyos időn belül a városból, ami azt eredményezheti, hogy csökken a településen a szakképzett munkaerő, akik képzettségükből, látásmódjukból kifolyólag fejlődést, innovációt eredményezhetnének a város számára. Így tehát a legnagyobb probléma nem feltétlenül az oktatás differenciálatlansága, hanem az, hogy a városnak folyamatosan csökkenni fog a népességmegtartó képessége. Ez a népességmegtartó képesség pedig hosszú távon az egyik legfontosabb szempont egy város fejlődését tekintve.

Amennyiben a fent leírt probléma adott, tehát, hogy nem kapnak helyben munkát az álláskeresők, akkor felmerül az ingázás lehetősége is, mint megoldás a végleges elvándorlás előtt. A diagram jól ábrázolja, hogy ezt a lehetőséget igen kevesen választják Békéscsabán. Aki talál Békéscsabán állást, annak nyilvánvalóan nincs szüksége ingázásra, aki pedig hosszú távon sem tud elhelyezkedni, ő nem ragaszkodik a városhoz és az ingázáshoz, hanem elköltözik az adott településre, ahol lehetőséget kap.

7. ábra: A helyben lakó és helyben dolgozó és az ingázó foglalkoztatottak ábrázolása (2011)
Forrás: KSH, 2015

Ezt alátámasztja az, hogy a helyben dolgozó foglalkoztatottak aránya 89%, valamint az, hogy a 29 éves és fiatalabb munkavállalók ingázási aránya mindösszesen 2%. Tehát az ingázást nagyon kevesen választják Békéscsaba esetében. Természetesen hozzájárul ehhez az adathoz az is, hogy feltehetően Békéscsabára járnak ingázva munkavállalók, mivel a környéken Békéscsaba rendelkezik a legtöbb munkahellyel, így a legnagyobb vonzással. Így, aki nem tud Békéscsabán sem elhelyezkedni, ők valószínűleg más városokba vándorolnak.

A statisztikai elemzés során vizsgált mutatók alapján több dolgot is meg lehet állapítani. Az egyik első és legfontosabb tény az az, hogy a város népessége – az országos folyamatoknak megfelelően – folyamatosan csökken. Ez azt a következményt vonja maga után, hogy amennyiben a város nem javít a népességmegtartó képességén, akkor ez a folyamat tovább fog erősödni. Ezt a tendenciát olyan intézkedésekkel is meg lehet állítani, amely keretén belül a város növeli az együttműködés mértékét a helyi oktatási intézményekkel, ezt követően a gazdasági szereplőkkel a városban. Ezt az intézkedést alátámasztaná a statisztikai elemzés során megvizsgált vállalkozási megoszlás és a foglalkoztatási szerkezet, valamint az álláskeresőkre vonatkozó adatok. Azok alapján megfigyelhető, hogy ez az együttműködés nem elég szoros. Sokkal magasabb szintű koordinációt és tudatosságot igényelne a város, valamint az oktatási intézmények részéről is. A probléma megoldásának ezen a szintjén a helyi gazdasági szereplők még nem tudnak teljesen bekapcsolódni, mivel a város vállalkozásainak nemzetgazdasági ágai szerinti megoszlása nem tudja biztosítani azt, hogy felszívja a helyben végzett pályakezdők összességét. Ugyanakkor, jelezhetik az oktatási intézmények, valamint a város vezetése felé is, hogy milyen típusú tudásra lenne szükségük ahhoz, hogy a városban végzett pályakezdőket alkalmazni tudják nagyobb számban. Részben ennek is köszönhető az a folyamat, hogy évről évre egyre kevesebben szereznek felsőfokú oklevelet Békéscsabán. Végül pedig az ingázók számának vizsgálata alapján elmondható, hogy a békéscsabai lakosok nem választják ezt a megoldást, így feltehetőleg, amennyiben nem találnak állást Békéscsabán, akkor más városokba költöznek munkavállalás miatt.

Összességében tehát elmondható, hogy a vizsgált mutatók alapján megfigyelhető változások negatív irányba tartanak, még annak ellenére is, hogy bizonyos mutatók esetében ez a negatív tendencia mérséklődni látszik. Ezekről függetlenül, pusztán a statisztikák alapján ez egy valós probléma, amelyet a szorosabb együttműködés a városban csökkenthet.

4. Interjúk elemzése

Békéscsaba város és a felsőoktatás kapcsolatát az interjúalanyok tudása, tapasztalatai, észlelései alapján mutatjuk be. Az általuk megfogalmazott állításokat nem állt módunkban kontrollálni, ezt nem is szeretnénk volna megtenni. Ugyanakkor fontosnak tartottuk minden elhangzó észrevételt, javaslatot, ötletet megjeleníteni.

A kapcsolatok felvázolásánál alapként kell definiálni, hogy az interjúalanyok eltérő érdekeltységük okán, eltérő nézőpontból közelíthetik, közelítették meg a kérdést.

Ennek ellenére az elhangzott leglényegesebb észrevételek és javaslatok teljes mértékben egy irányba mutatnak.

A témát a város, munkáltatók és képzés (felsőoktatás, szakképzés) hármásában célszerű vizsgálni.

4.1. Békéscsaba és az oktatás, felsőoktatás kapcsolata

4.1.1. A múlt...

A város

Korábban a városnak kifejezetten jó kapcsolata volt a Debreceni Tanítóképző Főiskola békéscsabai kihelyezett tagozatával, hiszen ez a képzés biztosította a városban a tanítókat. Később a képzés önállósult (Körösi Csoma Sándor Főiskola), majd átkerült Szarvasra az újonnan alapított Tessedik Sámuel Főiskolára. Ezzel együtt a főiskola és a város kapcsolata lazult; megszűntek például a város általános iskoláiban a szervezett hospitálások.

Békéscsabán a tanítóképzéssel indult meg a felsőfokú oktatás.⁴ Többkörös átszervezés után a városban 2011. október 1-jétől felsőoktatási képzés a Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karán (SZIE GK), három campuson, három városban folyik: Békéscsabán, Gyulán és Szarvason.⁵ Az egyetemen a közgazdász képzés indulása után a város támogatásával készült el a könyvtár és a nagyelődő.

A város és a felsőoktatás kapcsolata laza és esetleges; a város jelezte az egyetemnek a közgazdász képzés visszaszorítása után, hogy gondolják át a jövőt az oktatáspolitikai elvárások mentén (műszaki és természettudományos képzések). Megítélésük szerint ez korlátozott mértékben valósult meg.

A szakképzés működésére a városnak, mint fenntartónak korábban nagy hatása volt, bár az intézményi önállóság okán a szakképző intézmények és a cégek voltak közvetlenül egymással kapcsolatban. 2010 és 2013 között (TISZK-ek működése) a szakképzési támogatásokat az önkormányzat fogadta és osztotta el a szakképző intézmények között, ezért ebben az időben nagyobb ráhatásuk volt a szakképzés és a cégek kapcsolatára. A szakképző intézmények állami fenntartásba kerülésével ez megszűnt, hiszen korábban a kapcsolat alapvetően a pénzek lehívására és elosztására szorítkozott.

⁴ <http://www.origo.hu/itthon/20010117megszunik.html>

⁵ <http://gfk.tsf.hu/docs/szervezet/134>

Munkáltatók, kamara

A szakképzés és a munkaerőpiac közötti egyik lehetséges kapocs a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara (későbbiekben Kamara). A Kamara ellátja közjogi feladatait (gyakorlati képzőhelyek regisztrálása, engedélyezési folyamatok, gyakorlati képzés ellenőrzése, tanulószerveződés gondozása, pályorientációban való együttműködés, együttműködési megállapodások megkötése, de kapcsolata a multinacionális cégekre vonatkozóan másra nem terjed ki.

A KKV-k és nagyvállalatok közül kiemelt figyelmet fordítanak azokra, amelyek bevonhatóak a szakképzésbe (természetesen a Kamara figyelve és munkája valamennyi vállalkozóra kiterjed, szaktanácsadóikon és egyéb kommunikációs csatornákon keresztül tartják a kapcsolatot és adnak szaktanácsot).

A felsőoktatási intézménynek korábban volt kapcsolata cégekkel, vállalkozókkal; a kapcsolat alapvetően a mentén differenciálódott, hogy milyen képzések voltak a főiskolán, az egyetemen.

Az elmúlt években a kar, a karok képzései nem igazán követték a tágabb és a szűkebb környezet igényeit. Nyilván ebből adódóan a város és az intézmény kapcsolatai, együttműködése kevésbé érintették a térség munkaerő-piaci tényezőit. Az intézmény megítélése, képzéseinek keresettsége is leginkább ezt tükrözte.

A munkáltatók képviselői szinte folyamatosan munkaerőhiánnyal küzdenek; mind középfokú, mind felsőfokú végzettséggel rendelkező munkavállalókat tudnának foglalkoztatni. Igényüket jelezték a Munkaügyi Központ felé, de nem tudtak számukra biztosítani munkavállalókat, pedig nagy számban lett volna rájuk szükség. Mivel megszűnt például az erősáramú képzés, évek óta folyamatosan hiány van villamos szakmunkásokból. Közvetlenül szakképző és felsőoktatási intézményekkel nem álltak kapcsolatban.

Szaktanuló gyakornok felkészítésével próbálkoztak, de az világossá vált, hogy ezt nagyobb létszám esetén, több tanulót fogadva csak gyakorlatban lehet hatékonyan végezni, ami sok feladattal és felelősséggel járt a munkavégzés mellett.

Tapasztalataik szerint a frissen végzett pályakezdőknek az alapképzés után körülbelül 2-3 év kellett ahhoz, hogy biztonsággal tudjanak a szakmában dolgozni. Ezeket a kompetenciákat egy-egy adott munkahelyen lehet megszerezni. A pályakezdő munkavállalók a képzésben definiált alapismereteket megkapták, de ez tulajdonképpen kevésnek bizonyult.

Az interjúalanyok elmondása szerint a kétoldalú kapcsolatokat, amennyiben léteznek, a személyek közötti ismeretségre épülő és építő kapcsolattartás jellemzi, nem a szervezetek közötti kapcsolatok dominálnak.

Bizonyára léteznek cégeknél gyakornoki programok, az interjúk során egy ilyen, pályázati forrásból és nem szervezeti motivációból megvalósuló programot találtunk.

Képzés

Békéscsaba városában a szakképzés igen nagy múltra és hagyományokra tekint vissza. Több szervezeti átalakítás után jött létre a mai működési struktúra. A nagy vállalatok megszűnéséig a Békéscsabán működő cégekkel nagyon szoros kapcsolata volt a képző intézményeknek, vállalati tanműhelyek működtek. Mivel adottak voltak a tanműhelyek, az oktatóbázis, ezért nehéz volt a képzést rugalmasabbá tenni. Ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy korábban a szakképzésben szilárdabb volt a műszaki, természettudományi alapozás, amire jól lehetett építeni.

A szakképzési rendszer rugalmatlanságát az is okozta, hogy a szakképzés a köznevelési rendszer része volt. Tanügyigazgatási szakemberekkel, a köznevelési törvény által nem igazán lehetett megfelelni a piac szabályainak, ez másfajta gondolkodást, attitűdöt igényelt.

A szakképző intézményeknek korábban a műszaki szakképzés területén volt kapcsolatuk az Óbudai Egyetemmel, jelenleg is kapcsolatban állnak a Szent István Egyetem Békéscsabai Campusával.

4.1.2. A jelen...

A város

Az önkormányzatnak, a városnak komoly szerepe és felelőssége van abban, hogy milyen gazdasági környezetet, feltételeket tud biztosítani a városban működő cégek számára.

Az önkormányzat minden működő céggel kapcsolatban van; a városvezetés gazdasági kerekasztal keretében szokott leülni a cégek képviselőivel egyeztetni a cégek fejlesztési elképzeléseiről, és arról, hogy a város milyen segítséget tud adni. Városi szinten 6-8 éve működik egy mikro- és kivállalkozási program, aminek a keretében kisebb összegű eszközfejlesztésre is lehetőség nyílik. Segítik a vállalkozásokat a saját pályázataik elkészítésében. A város maga is folytat gazdaságfejlesztési tevékenységet, iparterületeket alakít ki, ahol a cégek kedvező feltételekkel területet vásárolhatnak, pályázataik révén fejlesztéseket valósíthatnak meg. A Polgármesteri Hivatalban külön csoport jött létre, hogy a város, a cégek gazdasági kapcsolatait erősítse. A nagyobb cégekkel sokrétű a kapcsolattartás. A város gazdaságfejlesztő tevékenységének sokkal nagyobb nyilvánosságot kellene kapni.

A cégek akkor keresik fel a városházát, ha fejlesztési igényeik vannak, területre van szükségük, vagy valamilyen közmű kapacitását kell növelni. Ezért jött létre egy vállalkozásfejlesztési célirányzat, illetve a munkahelyteremtéshez is ad támogatást az önkormányzat (pl. Budapest Bank⁶). Az igények általában nagyon egyediek, de az önkormányzatnak feladata a felmerülő igények kielégítése, a problémák megoldása (pl. egyablakos ügyintézés). Több esetben polgármesteri vagy közgyűlési döntés szükséges ahhoz, hogy bizonyos kedvezményeket érvényesíteni lehet-e, vagy sem. A városnak a szerepe az, hogy a fejlődéshez az infrastruktúrát megteremtse. A gazdaság szereplőivel való együttműködésnek elsősorban előnyei vannak, hiszen a város fejlesztése közös érdek.

A város vezetése, a témában érintett szakemberei a cégekkel való beszélgetésekből értesülnek arról, hogy milyen munkaerőre van szükség Békéscsabán; a problémáikat is megosztják a jelenlévőkkel ezeken a beszélgetéseken. 8-10 olyan cég működik a városban, amelyek több száz munkaerőt foglalkoztatnak. A cégek képviselői két területet emeltek ki, a nyomdaipart és a gépgyártást.

A város a Kamarával programot indított a szakoktatók bérezésének támogatására. Modern nyomdaipari tanműhely építésének előkészítése zajlik, mivel a város országos szinten is erős nyomdaipari bázis. A szakképző intézményeknél megjelennek a helyi igények, de nem mindig tudnak ezekre reagálni, mert alapvetően saját oktatói bázisukra építenek. Ez felvet egy kérdést. Hogyan lehet ezt a helyzetet hatékonyabban megoldani? A megoldás keresése további tájékozódást, elemzést igényel. Ha nem történik semmi, akkor állandósul az az állapot, ami az igények és a tényleges működés között feszül. Várhatóan az idő előrehaladtával ez erősödni és nem gyengülni fog. Másik

⁶ http://www.csabaimerleg.hu/index.php?page=hir&hir_id=3529 ;
http://www.budapestbank.hu/info/hirdetmenyek/hirdetmenyek_cikk.php?akadalymentes=enable&frm_id=401;
<http://www.hrportal.hu/c/operacios-kozpontot-nyit-bekescsabana-budapest-bank-20060215.html>

megoldás az lehet, hogy az oktatók képzésével, fejlesztésével, új oktatók bevonásával próbálják meg a helyzetet kezelni a szakképzők. Ehhez a város – a helyi gazdaság fejlesztésének érdekében – tud támogatást nyújtani: probléma pontos azonosítása, egyeztetés stb.

A szakképző intézmények fenntartása a Nemzetgazdasági Minisztériumhoz került, ez a Kamara bevonásával jobban szolgálja majd a piaci igényeknek való megfelelést. (Az agrárszakképző iskolákat a Vidékfejlesztési Minisztérium tartja fenn, az érintett kamara a Békés Megyei Agrárkamara.)

A kamaráknak nagy szerepük van a hiányszakmák beazonosításában. A kötelező kamarai tagság miatt minden helyi céggel kapcsolatuk van. Ugyanakkor a felmerült munkaerőhiánnyal kapcsolatban a kamarák egymaguk nem képesek választ adni.

A városnak a Szent István Egyetem Békéscsabai Campusával a kapcsolata inkább formális, leginkább protokolláris jellegű, a különböző pályázatok kapcsán az együttműködésre terjed ki. A pályázatokban való együttműködésre példa lehet a Szent István Egyetemmel a Tudáspark pályázat. Jelenleg az egyetem tornatermet ad bérbe a városnak, a Tudomány napi rendezvényekre invitálják a várost.

Munkáltatók, kamarák

A Kereskedelmi és Iparkamara tisztában van saját szerepének fontosságával. A középfokú szakképzés területén a Kamara mind a várossal, mind a szakképző intézményekkel kapcsolatot tart.

A Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság határozza meg minden évben a hiányszakmákat. Az elmúlt években 10 körül volt a számuk, tavaly 12, idén pedig már 20. A hiányszakmákban tanuló diákok ösztöndíjat kapnak, így vonzóbbá válhat a fiatalok számára ezen szakmák választása.

Nagyon fontos kezdeményezés, aminek a Kamara az élére állt, hogy ne csak 8 osztályos képzésekre határozzanak meg hiányszakmákat, hanem az érettségire épülve is. Ez a munkaerőpiaci igények kielégítésében komoly előrelépést jelent; csökkenti a szakképzésben a nemek közötti aránytalanságokat is (lányok számára ápolóképzés) és még a szakképzés össz-színvonalát is javítja. Ugyancsak problémaként jelenik meg a nyomdaiparban a megfelelő szakképzett munkaerő utánpótlás biztosítása. Komoly lépéseket tettek egy új tanműhely létrehozásában. A nyomdaipari cégek és önkormányzatok összefogásával a nyomdaipari szakoktatók kiemelt bérezést kapnak, hogy vállalják a szakképzésben való részvételt. A nyomdaipari szakmunkások mellett hiányszakmaként jelent meg a női szabó szakma is. Korábban sikertelen volt a beiskolázás, de mára már előrelépés történt ezen a területen is. A múltban komoly hagyományokkal bírt Békéscsabán a könnyűipari képzés, így azok egy részének újraélesztése jogos elvárás a munkaerőpiactól.

A Kamara képviselője úgy értékelte, hogy a szakképző intézményekkel kifejezetten jól tudnak együttműködni. Azt remélik, hogy a duális képzések bevezetésével az együttműködés a felsőoktatással is kialakul. Megjelennek a rendszerben ugyan bizonyos érdekellentétek (a felsőfokú szakképzés középfokon vagy a felsőoktatási intézményekben legyen; a felsőfokú szakképzés akkreditációjának kérdése – melyik képzésre van szükség és melyikre nincs; foglalkozhat-e a kamara a duális képzésben résztvevő cégekkel stb.), amelyeket kezelni kell.

Elgondolkodtató szakértői megközelítés, hogy a hiányszakmák egy részében talán felszámolható lenne a hiány, ha a szakemberpótlást a foglalkoztatásban keresnék és nem a képzésben lévő tanulók között - más a munkaerő piaci kereslet és más a tanulók iránti kereslet. A tanulók egy része nem biztos, hogy alkalmazott lesz a térségben. A hiány elsősorban ott keletkezik a magas színvonalú képzés mellett, ahol alacsonyak a bérek, nehéz és felelősségteljes a munka stb. Ugyanakkor nagyon fontos a színvonalas képzés, mert a későbbiek folyamán azok, akik ebben részt vettek, sokkal könnyebben képezhetők, mivel rendelkeznek azokkal a kompetenciákkal, amelyek képessé teszik őket a ráképzésre, átképzésre és továbbképzésre.

A hiány és az esetlegesen, de megjelenő túlképzés kezelésének szükségessége közben azt többen is megfogalmazták, hogy nem kell kiűriteni a kisvárosok szakképző intézményeit, hanem érdemes lenne hálózatosítani; a kisvárosok szakképzési szerepét célszerű lenne erősíteni.

A munkaerőpiaccal kapcsolatos rövid elemzés csak kontextusba helyezve végezhető el. Nemcsak arra kell fókuszálni, hogy milyen hiányok vannak, hanem érdemes számba venni az erőforrásokat is.

A megkérdezett munkáltatók folyamatos szakemberhiánnyal küzdenek (műszaki terület). Szükségük lenne villamosipari szakemberekre, de képzés csak Győrben és Budapesten van. Nagyon kevés az ezekről kikerülő felsőfokú végzettségű munkavállaló, és azokat a jobb lehetőségekkel elcsábítják. A Munkaügyi Központ jelenleg sem tud biztosítani számukra, mert a villamosipari szakmák hiányszakmák. Villanyszerelők, erősáramú szakemberek kellenének, erre égetően szükség van. A társvállalkozások is ilyen szakemberek hiányától szenvednek. Szükség lenne középfokú vagy technikus végzettségű munkavállalókra is. Nincs utánpótlás, ezt érzik az áramszolgáltatók is, akik most elkezdtek egy saját projektet, diákok oktatásával és támogatásával. Békéscsabán jelenleg nincs erősáramú képzés; a legközelebbi a szentesi volt, de az is megszűnt. Az áramszolgáltatónál is tetten érhető az a tendencia, hogy kiöregszik a szakma, nem tudják a nyugdíjba vonulókat pótolni.

Békéscsabán a kereskedelemben is hiány mutatkozik. Képzett kereskedőket is nagyon nehéz találni, hisz a villamos szakmában érteni kell ahhoz, amit árulnak, amit eladnak.

Aktívan dolgoznak azért, hogy változás következzen be. A Csaba Parkban a Pályaválasztási vásáron is jelen voltak, hogy a gyerekek minél nagyobb számban válasszák a villamos szakmákat és legyenek az ő alkalmazottjaik a végzettség megszerzése után. Szükséges, hogy a pályakezdő munkavállalóknak az alapképzésük meglegyen, az ő szakmájukban a pályakezdőnek tudnia kell, hogy „hova nyúlhat”. Ugyanakkor az iskolában nem tudja megtanulni mindazt, ami ehhez a szakmához kell.

A megyében jellemzően nincsenek nagy foglalkoztatók, de akik vannak, azok között van olyan (pl. Linemar Hungary Zrt.), amelyik saját képzések keretében a már rendszerben lévő munkavállalóit képezi tovább a maga számára. Így ez az új szakember igény nem jelenik meg a munkaerő piacon. A duális képzés ebben a tekintetben mindenképp előny lesz a cégek számára.

A Békés Megyei Mérnök Kamara kapcsolatban áll a felsőoktatással, a munkáltatókkal. A felsőoktatás részéről a kapcsolat a képzések fejlesztése, megújítása irányába mutat; a cégek, munkáltatók részéről a szakemberigény kielégítése, a megfelelően képzett szakembergárda nevelése, a tervezés és a mérnökképzés áll a középpontban. A kamara arra törekszik, hogy azon képzések, melyek a környéken jelenlévő képzési struktúrában még nem fellelhetők, azokat integrálni lehessen. Ennek eredménye a beinduló mérnökképzés is. A duális képzés beindulását a gyakorlati képzés szempontjából fontosnak tartják, hiszen aki egy gyakorlati képzésre kikerül, az már másképp gondolkodik majd a feladatairól, „nem csak iskolaszagú ismeretei lesznek”.

A kapcsolatok kölcsönösek, a kamara ismeretterjesztő előadásokat tart az egyetemen a tervezési feladatokról, az ezekhez szükséges személyes kompetenciákról. Az egyetem oktatói, szakemberei részt vesznek, közreműködnek a kamara által tartott tanfolyamok vizsgáinak lebonyolításában, mint vizsgáztatók. A kamara szakemberei szoktak kutatási megbízásokat kapni egyetemektől, adott szakterületeket érintően. Jelenleg is folyik a győri egyetemmel közreműködve egy közlekedési rezgéskutatás, ami Gyulán, a határátkelőhöz vezető elkerülő utat érinti. Ebben Békés megyei mérnökök közreműködnek. Jellemző a képzésfejlesztésben, kutatás-fejlesztésben megnyilvánuló együttműködés. Rendezvényekhez tud a kamara szakember mozgósításban közreműködni.

A kapcsolattartás a felsőoktatási intézményekkel megvalósul szervezeti szinten is és egyéni szinten is. A megyei kamara létszámából adódóan, és az országos kamara létszámából adódóan is rendkívül szerteágazó a kapcsolati háló. A kapcsolattartás napi szintű. A kamara több irányból igyekszik a felsőoktatást segíteni a megyében. Ez megnyilvánul pl. a közös kiállításban egy-egy rendezvényen, később közös pályázatokban való részvétel. A kapcsolattartás eredményeként a K+F pályázatokon való részvétel mindenképp forrásbevonást jelenthetnek a cégeknek.

A gyakornoki program a megyében nem jellemző, a cégeknek nincs rá lehetősége. A gyakornoki program működtetése ugyanis azonnali kiadást és bérköltséget jelent; a munka, a megrendelés pedig eléggé hektikus. Ha van munka, akkor sok van és azonnal, ha nincs, akkor keresni kell.

Szerencsés, ha a pályakezdő munkavállaló rendelkezik a munkavégzéshez szükséges kompetenciákkal, hiszen akkor azonnal teljes értékű munkaerőként tud belépni. Ennek a hiányát enyhíteni tudja majd a duális képzés bevezetése.

A pályakezdő munkavállalók egy-két éves gyakornoki programban nem vettek részt, tapasztalataik elsősorban a kötelező szakmai gyakorlatokon való részvételtől származnak. A kötelező gyakorlatok a cégeknek annyiban előnyös, hogy lehetőségük lenne felmérni a végzős hallgatók felkészültségét, tudását. A hallgatók/gyakornokok részéről azonban ennek ellentmond, hogy a cégek gyakran kávéfőzésre, fénymásolásra és egyéb irodai „segédmunkákra” használták a gyakornokokat, érdembeli gyakorlati tapasztalatot az esetek többségében nem igazán szereztek. Előfordult olyan is, hogy a gyakorlólé hely, ahova menniük kellett, nem volt koherens azzal a munkaterülettel, ahova, mint pályakezdők vélhetően majd kerültek/kerülni fognak.

A cégek esetében sem volt egyértelmű a hozzáállás, a tapasztalataik szerint inkább gondot jelentett a gyakornokok fogadása, mintsem segítséget. Mivel a gyakorlati/gyakornoki idők általában 1 hónap körüli időszakot öleltek fel, ez az intervallum túl rövid volt ahhoz, hogy a gyakornok érdemben beleláthasson a munkafolyamatokba, a cégek pedig nehezen tudnak kiszakítani, felszabadítani olyan humánerőt, akinek a feladata éppen a gyakornokok tanítása, gardírozása lenne.

Az egyik gyakornok szerint a számára a legtöbb gyakorlati hasznot az jelentette, hogy az utolsó évben az egyik tárgyat egy olyan előadó oktatta, akinek működő, cége van és valóban a gyakorlat oldaláról adta át az ismereteket. Szerinte ez a néhány előadás szakmai szempontból nagyon sokat ért.

A cégek K+F-re minimális összeget fordítanak, elsősorban túlélésre törekednek.

Az interjúalanyok közül néhányan generális problémákat is megfogalmaztak.

A pályakezdő fiatalok úgy látják, hogy nincsenek munkahelyteremtő beruházások, nincs lehetőség az elhelyezkedésre. Nincs igény a pályakezdőkre és a meglévő munkaerőt sem fejlesztik tovább a vállalatok, vállalkozások.

Szerintük azon kell változtatni, hogy ne menjenek el az emberek a városból. Nem egyének vándorolnak ki külföldre, hanem családok, és ez nem jó. Legnagyobb problémának az urbanizációs folyamatokat tartják: faluból városba mennek az emberek, városból nagyvárosba, nagy városokból külföldre. Ezt a folyamatot talán a mostani migráció megállíthatja. Békéscsaba fejlesztésével további munkahelyek is megszűnhetnek, például a vasútállomás gépésítése munkaerő felesleget okoz, kevesebb ember fog dolgozni.

A kutató szerint a felsőoktatás Békéscsabán nehéz helyzetben van. A Békés megyei felsőoktatási karok fenntartásában már nincsenek tartalékok. Nincs tradíciója a műszaki felsőoktatásnak Békéscsabán. Hosszú építkezési folyamat eredményeként 5-10 év alatt lehetne megcsinálni a műszaki felsőoktatást. A különböző képzési irányok piacképessége és finanszírozhatósága is eltérő. A Gyulai Campus ápoló és szociális munkás képzése megfelelő utánpótlást ad a munkaerőpiacnak; az agrárképzés kormányzati szinten támogatott, államilag finanszírozott. A pénzügyi, gazdasági képzés egy jó színvonalú képzés volt Békéscsabán. A közgazdász képzés állami finanszírozásának csökkentése nehéz helyzetet teremtett, mert nincs piacképes kereslet. A humán típusú képzéseknek (humánszervező, andragógia) más volt a szerepe. Elsődlegesen a megújulást szolgálta, érettebb személyiségeket feltételezett, ezért jobban is működött a levelező képzésben, egyfajta továbbképzésnek is felfogható volt. Előrelépést jelentene az igazgatásszervezés, ami kicsit jogi, kicsit gazdasági, erre meg van a megfelelő szakembergárda is. Gazdaságinformatikai területen is lehetne fejleszteni a képzést. Békés megyében nélkülözhetetlen a felsőoktatás. Nem lesz mester szint, nem lesz doktori képzés csak egy-egy területen, mint ahogy most is van, Szarvason vidékfejlesztés, Békéscsabán vezetés-szervezés mesterszak. Az alapképzések, felsőfokú szakképzések decentralizált formában nagyon fontosak lennének, hogy a környéken élők felsőoktatásba történő belépését segítse. Ennek nincs meg a finanszírozási alapja. A felsőfokú szakképzés sem egyszerű dolog, mert aki be tud kapcsolódni a felsőoktatásba, az elmegy alapképzésre.

Voltak kezdeményezések a mérnökasszisztensi képzésben, de nem volt folytatásra lehetőség a felsőoktatási intézményben. Ezen a területen a mérnökképzés indításával változik majd a helyzet.

Ahogy a pályakezdő hallgatók is megfogalmazták érzéseiket és tapasztalataikat, mások is tették.

A versenyszféra foglalkoztatása alig növekszik. A megyeszékhelyen az elmúlt 25 évben két nagyobb munkahelyteremtő beruházás történt. Az egyik a Budapest Bank beruházása, a másik a Csaba Metál. Az egyéb szerszámpipari cégek inkább kisvállalkozások, vagy az alsó határán vannak a középvállalkozásoknak. Szükség lenne vállalkozás élénkítő programra.

A Csaba kártya ötlete nagyon jó, ha azt egész évre kiterjesztenék és nem csak a kolbászfesztivál idejére. További feladat lenne a környéken különböző településeken élők becsábítása a városba a magasabb szintű szolgáltatások igénybevételére. A város további lehetősége lehetne a helyi vállalkozások bevonása a beruházásokba. Jelenleg látványosan városon, illetve régió kívüli cégek végzik ezt a gazdasági tevékenységet. A helyi vállalkozásokat helyzetbe kell hozni. Nyomdaipari területen is van erre lehetőség nem csak az építőiparban. A városban megvalósuló beruházások bére a városban kellene, hogy hasznosuljon. Előtérbe kellene helyezni a meghívásos pályázatokat és a helyieket preferálni. A 2020-ig terjedő ciklusban 10 milliárd forint fejlesztési forrása lesz a városnak. Ennek felhasználása a város javát szolgálhatná. Ez nagy felelősség is.

Képzés

A munkaerőpiac és szakképzés kapcsolata ugyanakkor az utóbbi években érzékelhetően javult. A szakképző intézményeknek közvetlen kapcsolatuk van a munkaerőpiaccal, mely a mindenkori munkaerő piaci igények kielégítését szolgálja a szakképzésben, megfelelő szakember utánpótlás biztosítása a legfontosabb feladatuk. Jelenleg az autógyári beszállítókkal a legszorosabb a kapcsolat (Linamar Hungary Zrt., Csaba Metál Zrt. és több kisebb beszállító cég). Erősödött a kapcsolatrendszer a nyomdaipari cégekkel, vállalkozásokkal. Az egészségügy területén is megjelent a szakképzési igény a kórházak részéről; ugyancsak elmozdulás tapasztalható az automatizálás területén (Henkel). A kapcsolatrendszer kiépítése és az együttműködés nem csak az iskolarendszerű szakképzésben jelent feladatot, hanem a felnőttoktatásban is. Több mint 20 szakmában indult be a felnőttoktatás területén képzés. A másodszakra megszerzésének ingyenessé tétele is további igényeket jelentett a szakképzésben, valamint a felnőttképzés területén. Ugyancsak újraindultak az együttműködések az építőipari, út- és hídépítő, valamint a vízügyi szakmák területén, elsődlegesen a technikusképzésben jelentenek új képzési tartalmakat, valamint a hálózatépítés, üzemeltetési feladatok ellátására koncentrálnak az új igények. A szakképzésben még iskolarendszeren belül sem tudnak az intézmények felvenni annyi diákot, amennyi szakemberre a cégeknek szüksége lenne.

A szakképző intézmények és a cégek közötti kapcsolattartás a korábban a szakképző intézményben vagy annak jogelődjeiben végzett szakemberek révén valósul meg; a beiskolázás időszakában a legerősebb. Az iskola felkeresi a cégeket, szakmai fórumokat tartanak közösen és jelentős a Kereskedelmi és Iparkamara szerepe is a kapcsolatok kialakításában, fenntartásában, az együttműködés erősítésében. A találkozások egy része ciklikusan ismétlődő: egyeztetésekre, munkaerő piaci igények összegyűjtésére, megjelenítésére vonatkoznak. A Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság részére is szolgáltatnak adatokat.

A szakképző intézmények a városban lévő cégektől kaptak konkrét tudás létrehozására megrendelést a felnőttképzésben. (Linamar Hungary Zrt., ALFÖLDVÍZ Zrt., fém alkatrész gyártó vállalkozások). A szakképzés képviselői szerint nincs olyan szakma ma Békéscsabán, amiből felesleg képződne a szakképzésben. Az iskolarendszerű képzésben alapozás történik, képességeket fejlesztenek, a munkára nevelés fontos szocializációs terület. A motiváció kialakítása és fenntartása a fiatalok és ifjúsági szakképzésben az egyik legfontosabb kihívás. Fontos szerepe van az ösztöndíjrendszernek is a motiválásban. Ugyanakkor a jelenlegi rendszerben a konkrét szakmák esetében alapvetően a szakmai és vizsgakövetelményekben meghatározottaknak kell megfelelnie a képzésnek. A konkrét szakmai ismeretek és kompetenciák folyamatosan változnak. Ez igen komoly kihívás a képzők számára.

Az iskolarendszerű szakképzésnek az az alapvető feladata, hogy képessé tegye az egyént arra, hogy a megfelelő gyakorlat megszerzését követően tudja továbbfejleszteni tudását a megváltozott feltételek között is, az adott konkrét munkakörök betöltésekor.

Folyamatos a kapcsolattartás és a visszajelzések a cégek részéről, mert a tanuló kihelyezésekor a kamara képviselője mellett jelen van az iskola képviselője is a képzőhely akkreditálásakor. Így van információ az ott folyó tevékenységekről. Ugyanakkor a duális képzésben nem minden cég alkalmas arra, hogy teljes körűen a mostani képzési követelményeknek megfeleljenek, mert a profiljuk esetenként egysíkú, vagy sablonos, termelésorientált, nem tudja megfelelően a termelésbe bevonni a tanulókat. Az iskola nem egy cég munkakörére képez, hanem a szakmai és vizsgakövetelmények teljesítésére. A duális képzés alapvetően jó, de nagyon kell figyelni arra, hogy azokat az ismereteket is el tudják sajátítani a diákok a gyakorlóhelyeken, melyek a kimenethez, a vizsgák sikeres teljesítéséhez szükségesek.

A szakképzésben komoly elvárás van a cégek részéről. Fontos a Kereskedelmi és Iparkamara szerepe, amely számon tartja a hiányszakmákat, pl. ács, állványozó, esztergályos, hegesztő, gépgyártás technológus, egészségügyi szakápoló, közel 30 ilyen szakma van. Szondázzák az igényeket és a lehetőségeket, próbálnak mérleget felállítani. Ebben a legjobb a Kamara.

A középfokú duális képzéssel kapcsolatban egyéb kérdések is felmerülnek. A szakképzésben duális képzésre jellemzően azok a cégek vesznek fel tanulókat, akiknek szüksége van munkaerőre. A középfokú szakképzésben duális képzésben részt vevők állami pénzen tanulnak és a vállalkozások számára nincs továbbfoglalkoztatási kényszer. Akkor jöhetne létre igazán hatékony, duális képzés, ha a nagy cégek közül többen vállalnának részt a duális képzésben. Egyes vélemények szerint, a duális képzés kisvállalkozói keretek között korlátozottan töltheti be szerepét.

A szakképzés változtatásával kapcsolatban zajlanak kutatások. A szakképző intézmény továbbra is élő a kapcsolat tart az Óbudai Egyetemmel a műszaki szakképzés, és a Szent István Egyetemmel egyéb felsőfokú szakképzések, valamint konferenciák rendezése terén. A konferenciákon nemcsak a szakképző intézmények nevelőtestületeinek tagjai, hanem a diákok is részt vesznek.

A felsőoktatási intézmény jó lenne, ha be tudná tölteni a megye felsőfokú végzettséggel rendelkező szakembereinek munkaerő megtartó szerepét is. A Szent István Egyetem kihelyezett karán előtérben van a pénzügyi képzés. Fontos lenne, ha a műszaki terület nem csak a felsőfokú szakképzésben lépne előre, hanem a felsőfokú képzésben is. Ennek azonban nincs múltja Békéscsabán, pedig a szociális hátrányok enyhítésében is fontos szerepet tölthetne be a térségben. A duális képzésben itt is vannak lehetőségek a cégekkel való együttműködés területén.

A SZIE kapcsolatait gyakorlatilag a jelenlegi képzési irányvonalak determinálják. Egy része a műszaki képzéseikkel kapcsolatosan leginkább a gépipar felé irányul, elsősorban ezen a területen érintett cégek relevánsak – Csaba Metál Zrt., Linemar Hungary Zrt., Marzek Kner Packaging Kft. Ezen túlmenően a pénzügy, számvitel, gazdálkodás területen - elsősorban a Budapest Bank Zrt., akivel a duális képzés bevezetésén dolgoznak jelenleg. A Békéscsaba környéki településeken működő mezőgazdasági cégek is érintettek, szintén a kar képzéseihez kapcsoltan – Hidasháti Mezőgazdasági Rt valamint fontos a vízgazdálkodás területe – itt a Békés-Drén Környezetvédelmi, Víz- és Mélyépítési Kft. a stratégiai partner.

A kapcsolat az egyetem részéről leginkább a munkaerő piaci igények kielégítésére való törekvésben nyilvánul meg. Kiemelendő itt a Budapest Bankkal fennálló kapcsolat, mivel az intézmény képzési struktúrájában leginkább ennek a területnek vannak a legmélyebb gyökerei – pénzügyi, számviteli képzés. Hozzájárul ehhez az a tény is, hogy ennek a képzésnek vannak a legkisebb infrastrukturális igényei, így viszonylagos rugalmasságot tesz lehetővé az egyetem számára a képzés megújítása – munkáltatói igénynek megfelelően. A humán erőforrás utánpótlás igénye tekintetében a Budapest Bank szakember fluktuációja évi 100-150 fő, hozzátevé, hogy a bank gyakorlatilag a legnagyobb foglalkoztató Békéscsabán. Valószínű, hogy a bank is azt szeretné, ha nem lenne ekkora fluktuáció – ehhez viszont jól képzett, motivált munkaerő szükséges. Ebben szerepe van a jelenben és a jövőben is a karnak. Ehhez természetesen a motivációt a bank a saját eszközeivel megteremtheti, a képző intézmény felelőssége, hogy szakmailag és mentálisan is jól képzett szakemberek kerüljenek ki az intézményből. Erre megoldást jelenthet a gyakornoki képzés rendszere, vagy éppen a duális képzés, ami most áll bevezetés előtt.

A megyében implementálódó innovációs tevékenység igazából az elmúlt egy évben kezdődött el. Korábban is voltak K+F kutatások, de ez nem annyira Békéscsabára volt jellemző – talán a képzési terület miatt. A technológiai innováció a karon belül Szarvasra összpontosult. A korábbi innovációs folyamatokat nem feltétlen a megyében tevékenykedő szakemberekkel oldották meg.

Ma elvárás a megye politikai vezetése részéről, hogy az innovációs folyamatban résztvevő humán tőke itt hasznosuljon. Jelenleg éppen a K+F együttműködések kapcsán nagyon sok pályázati lehetőség nyitott, ezek a lehetőségek tovább erősítik az intézmény kapcsolati rendszerét, újabb cégekkel működhetnek együtt, pl. Gyulahús Kft., Penta Drink Minipol Kft. Ezekben az esetekben konkrét termékfejlesztésekről van szó, az eredmény nem csak szabadalom, vagy know-how. A termékfejlesztési együttműködések azért jelenleg még „rizikós” folyamatok, a cégek vonatkozásában, hiszen ezekre a támogatási intenzitás meglehetősen alacsony. Akkor van nagyobb létjogosultsága egy ilyen irányú együttműködésnek, ha a termék piacra kerülése, keresettsége már előre megalapozott. Itt van létjogosultsága a SZIE Békéscsabai Campusának, mégpedig a marketing tevékenységet illetően.

További együttműködési területe az egyetem és a cégek kapcsolatának a felnőttképzés, melynek lényege a már meglévő szakember állomány továbbképzése a legújabb technikák, technológiák megismertetése, elsajátítása vonatkozásában. Ebben az esetben a cégek jelennek meg igényeikkel az intézmény felé, az igényeket pedig az intézmény egyrészt a saját szakembereivel – kompetencia függően – másrészt az új technikákat, technológiákat gyártó cégek szakembereinek bevonásával igyekszik kielégíteni.

Az együttműködések között meg kell említeni a szolgáltatási tevékenységeket is, melyek a kutatás-szolgáltatás területét érintik. Pl. az egyetem szolgáltatási díj fejében a cégek rendelkezésére bocsátja laboratóriumi eszközeit, speciális berendezéseit, melyekkel az azt igénybevevő cégek saját kutatásaikat segíthetik.

Egy további lehetőség a kapcsolatokat érintően az egyetem szálláshelyeinek, termeinek bérbeadása. Ehhez kapcsolódnak a konferenciaszervezések, melyekkel az egyetem a saját kapcsolati tőkéjét felhasználva a megyei cégek, vállalkozások fejlődését, épülését igyekszik segíteni.

Az egyetem kapcsolatai meglehetősen szerteágazóak, a realizálódása megfigyelhető egyének, teamek és különböző szervezeti egységek között is. Ezeket általában a kapcsolat jellege, iránya, tartalma határozza meg.

A cégek és az egyetem közötti kapcsolatok jelentenek további forrásbevonást az intézmény számára. Nem csak a szolgáltatási díjak, a képzési díjak, hanem gyakran a K+F együttműködések eredményeként is. Az elmúlt 3-4 évben közel 3 milliárd forintnyi forrást mozgatott meg a kar, elsősorban kutatás-fejlesztési tevékenységek kapcsán. E miatt meglehetősen magas is a kar költségvetése. A jelenlegi K+F lehetőségek azt a célt szolgálják, hogy megerősítsék azokat az intézményeket, melyek többletmunkával is képesek minőségi szolgáltatást biztosítani.

A fentebb felsorolt előnyök és pozitív kapcsolati hozadékok mellett akadhatnak hátrányai, vagy inkább kockázati tényezők is a cégek és az intézmény kapcsolatának. Hátrány lehet a cégek rugalmasságában felelhető különbözőség. Nem biztos, hogy minden cég egyformán tolerálja a felsőoktatási intézmény kutató tevékenységének realizálódását – pl. időtényező hosszabb, mint amire a cég számít. A cégek eredményorientáltsága még nem ivódott be a felsőoktatásba, bár talán nem is szabad, hogy ez megtörténjen. Sokan nem értik, hogy a kutatás nem mindig a hasznosítható eredményről szól. A kutatás szemszögéből az is eredmény, ha valami kutatási tevékenység eredménytelenül zárul, mivel a kutató ebből tudja, hogy másik úton kell folytatnia a tevékenységét. A cégek ellenben rögtön a hasznosítható eredményt várják.

Ellentmondás van abban is, hogy ellentétben a cégekkel, a felsőoktatásban elég nagyfokú az autonómia: nincs kötött munkaidő, az intézményvezetők hatásköre nagyon korlátozott. Egy felsőoktatásban dolgozó oktató, kutató másképp szocializálódik, mint az eredmény-orientált cégek alkalmazottai, ami nézeteltéréseket okozhat az együttműködő partnerek között.

Nem hátrány, inkább kockázati tényező egy-egy K+F együttműködés kapcsán, hogy az egyetem milyen humánerőforrást tud mozgósítani a feladat megvalósítása érdekében. Fontos a menedzsment, a szakmai vezetők rátermettsége, szakmaisága. Az együttműködő cég ne szerezzon rossz tapasztalatokat, legyen eredménye az együttműködésnek. Ez biztosíthatja azt, hogy a jövőben is együtt kíván tevékenykedni az intézménnyel.

Jogi szabályozást illetően az EU-s jog segít bennünket, annak vonatkozásában, hogy Békés megye a konvergencia régióban van, így a pályázati támogatási esélyek, lehetőségek bőségebbek. A másik segítség az igazgatást érinti, a pályázatok igazgatását illetően a fenntartó minisztérium az, aki a pályázati ügyeket kezeli.

A tágabb jogi környezetet tekintve – nem csak a pályázatokat szabályozó – az NFT több vonatkozásban nyújt segítséget. Pl. nincs előírás kari létszámokat illetően, nincs előírás létszám és fokozatok vonatkozásában. Ennek előnye a cégekkel való kapcsolatokban: Ha az intézmény jó gyakorlati oktatást akar, be tud hozni másodállásban cégektől szakembereket, tervező mérnököket. Ha a fokozatokkal kapcsolatban szigorúbb lenne az előírás, nem lenne lehetőség gyakorlati, tapasztalt külső szakembereket bevonni az oktatásba. A duális képzés szerepeltetése az NFT-ben szintén a vállalati kapcsolatok erősítését hivatott segíteni.

A SZIE eddig többnyire pályázatokhoz kapcsolódóan kapott konkrét felkérést valamilyen tudás létrehozására. Eddig ritka volt az, hogy a cég saját forrást felhasználva kereste meg az egyetemet, de volt már rá példa. A Békés megyei felsőoktatás most indult el azon az úton, hogy pályázatokon kívül a cégek innovatív feladatokkal keressék meg.

Az intézmény a Munkaügyi Központtal is szoros kapcsolatban áll. Az információk alapján a megyében gépész mérnökökre, gépészekre lenne leginkább szükség. A primer termelésben résztvevő pénzügyi, számviteli végzettségű szakemberekből nem csak a megyében, hanem még országosan is hiány van. Ez utóbbiban is szívesen segítene az egyetem, de ezen a területen olyan magas pontszámot alakított ki az oktatásirányítás a felvételt illetően, ami miatt az egyetem nem tud elég hallgatót felvenni államilag támogatott képzésre. Szükség lenne még informatikusokra és villamos szakemberekre.

Azt nehezebb és veszélyesebb megítélni, hogy mely szakmákból van többlet. A megyében két okból nem tud valaki elhelyezkedni – vagy ténylegesen nincs olyan álláshely, ami a végzettségének megfelelő, vagy a végzettsége, képzettsége nem olyan gyakorlatias, ami segítené az elhelyezkedésben. Vagy esetleg mentálisan nincs felkészítve a végző hallgató a munkavégzésre. A cégek is azt fizetik meg, aki már gyakorlati tapasztalattal rendelkezik. Ebben nagy előrelépést jelenthet a duális képzés megvalósulása.

Egyes vélemények szerint a felsőoktatásban jelen van a túlképzés; adatokkal való alátámasztás nélkül erre az interjúalanyok példaként említették az Andragógia alapszakot, a Műszaki menedzser alapszak Logisztika szakirányt, az Egészségügyi szervező alapszakot.

A Szent István Egyetem Békéscsabai Campusa tehát az útkeresés időszakában, átalakulóban van. A motivációs tényező az állam részéről merült fel. Alapvetően megfogalmazták az új stratégiai fejlesztési programban azt, hogy fenntarthatóvá kell tenni a főiskolai és egyetemi képzést. A „Fokozatváltás a felsőoktatásban” című stratégiai operációs program dr. Palkovics László államtitkár irányításával készült. Ebben szerepel az, hogy milyen lehetősége van az egyes intézményeknek, és hogy ehhez milyen segítséget adnak.

Jelenleg a SZIE Békéscsabai Campusa gazdasági, a szarvasi agrár, a gyulai egészségügyi jellegűnek mondható. Mind a három területen probléma van. Össztársadalmi probléma, hogy a populáció folyamatosan csökken, a demográfiai adatok kedvezőtlenek. A másik gond: a Viharsarok megítélése. Mind az infrastruktúrát, mind a szellemi potenciált, mind gazdasági szereplőket tekintve gyenge lábakon áll Békés megye. Ezért is fontos, hogy legyen felsőoktatású intézménye a megyének.

A hallgatói létszám erősen visszaesett, a finanszírozásban mínuszos az intézmény. A SZIE 2015. október 7-i ülésén pótköltségvetést kellett előterjeszteni, amit el is fogadtak. Ez súlyosan érinti a karokat, 50 millió forintot jelent, ami ráakódik a korábbi mínuszokra. Ez hosszú távon nem tartható fenn. Ha nem történik semmi, akkor egy önfelszámoló rendszer felé mozdulnak el. Minél később fognak hozzá, annál fájdalmasabb lesz. Vannak olyan minták Magyarországon, ahol sikertörténeté lehetett kovácsolni a jó szándékot: Zalaegerszeg, Salgótarján, Miskolc, Kecskemét. Itt ugyanolyan mély problémákkal néztek szembe, mint most Békéscsabán, de elindult egy pozitív folyamat, amit elvárnak a hallgatók, a település, az önkormányzat, a cégek és az intézmények.

Az egyetemmel való elégedettséget nagyon nehéz megítélni, nem történnek ilyen felmérések. A felsőoktatás megítélése ma összetársadalmi probléma. Kisebb-nagyobb hullámvölgyek mindenhol vannak, Békéscsaba most hullámvölgyben van. Több dolog nincs rendben, nagy az elvárás és nagy az elégedetlenség.

A SZIE Békéscsabai Campus cégekkel való kapcsolata aktiválódott. Kiemelhető a Budapest Bank Zrt., a Csaba Metál Zrt. és a Linemar Hungary Zrt. Piacvezető a maga területén mindhárom cég, bár messze nincsenek akkora lehetőségeik, mint a nyugat-magyarországi vagy a budapesti cégeknek. Ugyanakkor a cégekkel való kapcsolat elsősorban informális, a legutóbbi TÁMOP-os pályázatok keretében vált szorosabbá. Közös konferenciákat, workshopokat szerveztek. Sor került arra, hogy nem csak a vezetők, oktatók, hanem a hallgatók is üzemlátogatásokon vettek részt. Mélyebb párbeszédre került sor az egyetemi vezetés és a cégek között. Elindulnak a duális képzések, jók a tapasztalatok, ez a jelentkezések számából látható. Az említett cégek képviselői megfogalmazták, hogy milyen szakemberekre van szükségük, elsősorban a műszaki képzésről van szó. Jelenleg az egyetem elsősorban pénzügyes képzéseket kínál, komoly nehézséget jelent a műszaki irány kiépítése.

A fejlesztésekben a városnak is van/lesz feladata, de a jelenlegi városvezetés hozzáállása megfelelő, támogató. Jó példa erre a nyomdaipar fejlesztése. Az önkormányzatnak még nagyobb szerepet kell vállalnia ezen a területen.

Az állam katalizátor szerepet tölt be a cégek és a felsőoktatási intézmények kapcsolatában, segítő szándékkal próbálja inspirálni ezt a környezetet. Több kerekasztal beszélgetés volt és lesz az államtitkár, a cégek és az egyetem képviselői között.

A cégekkel való kapcsolat forrásbevonási lehetőséget is jelent. Ha a duális képzési forma beindul, a képzési idő felét a cégeknél töltik a hallgatók, nagyon szigorú feltételek mellett. Szerződést kötnek a hallgatókkal, olyan támogatásban részesülnek, ami eddig nem volt, beszoknak abba a környezetbe, ahol elkezdődhet az a szocializáció, ami eddig a diploma megszerzése után következhetett be. Megtapasztalja azt a morált, ami a munka világában van.

A munkavállaláshoz szükséges kompetenciákat az intézményeknek és a cégeknek egyaránt ki kell alakítaniuk, ez csak együtt oldható meg. Ehhez jócskán hozzátehet az egyetem, mint például a kommunikációs készségek, döntéshozatali képesség, a nyelvtudás terén. Ebben a Békéscsabai Campus jónak mondható. Az államvizsgákon a külső bizottsági tagok sokszor megjegyzik ezt. A problémák akkor vannak, ha jönnek a konkrét feladatok. A cégek közül van, aki visszajelez, van, aki nem. Ennek a csatornája nincsenek kiépítve. Ezen a téren az egyetem vezetése elmozdult a konferenciák, workshopok és a párbeszéd révén. A személyes kapcsolatok nagyon fontosak.

Az egyetem is jár beiskolázni a középfokú iskolákba, szerveznek olyan konferenciákat, ahova meghívják az iskola vezetőit és a diákokat, ahol párbeszéd folyik, és ennek eredményeként meg tudják szabni az irányokat és specializációkat. Minden szakon van egy szabad sáv (10%), amit az egyetem tölthet meg tartalommal, ez nem kevés. Ezt nem kell lebecsülni akkor, ha van egy cég, amelyik megfogalmazza az egyetem számára az elvárásait. Kell, hogy változtassanak azért, hogy a frissen végzettek el tudjanak helyezkedni. Mind morálisan, mind anyagilag fájdalmasabb lesz a változtatás, ha késlekednek.

A frissen végzett hallgatók szerint a felsőoktatási intézmények jó alapkompétenciákkal engedik ki a végzett hallgatóikat, de a munkavégzéshez szükséges kompetenciák gyakran hiányoznak, nem elégségesek és ezen kompetenciák folyamatos fejlesztésére is szükség lenne. A munkáltatók gyakorlatot várnak el a pályakezdőktől, az álláshirdetésekből megjelenik ez elvárásként. Nehezíti a helyzetet az, hogy a munkáltatók sokszor nem is pályakezdőket keresnek, hanem a már gyakorlattal rendelkezőket preferálják. Bár a multiknál már megmutatkozik az a szemlélet, hogy a pályakezdőket személyes karrierút vázolója mentén alkalmazzák és mintegy nevelik, formálják saját igényeik szerint.

Szerintük a felsőoktatásban nagyon sok felesleges elméletet is megtanítanak; hiányolják a rugalmas alkalmazkodás képességének kialakítását a tanulmányok során. Nem adnak megoldási javaslatokat arra, hogy más a való világ és mások a felsőoktatási körülmények.

4.1.3. A jövő...

A város

Az önkormányzat képviselői úgy látják, hogy mindenképpen cselekedni kell; a munkaerőhiány a fejlődés gátja lehet a cégeknél. Úgy vélik, hogy a duális képzéssel rugalmasabbá válik a szakképzés, jobban meg tud felelni a helyi igényeknek.

A munkanélküliség a térségben nagy, ezt felnőttképzéssel is lehetne orvosolni.

„A fokozatváltás a felsőoktatásban”⁷ koncepció szerint meg kell próbálni a felsőoktatást rugalmassá tenni, hogy a hagyományos intézményi struktúrákon kívül megjelenjen a közösségi főiskola. Ennek a finanszírozását nem a központi költségvetésből képzelik el, hanem a települési önkormányzatok és a településen működő cégek által létrehozott szervezet által. Ezt a modellt pályázati források bevonásával kívánják kialakítani.

A vállalati kerekasztal beszélgetések során kiderült, hogy a békéscsabai cégek hajlandóak lennének áldozni a profiljuknak megfelelő szakemberek képzésére, és ha ez a közösségi főiskola keretén belül valósulna meg, akkor támogatnák annak létrehozását. A mérnökképzésre nagy szükség lenne. A cégeknek mindegy, hogy ez milyen formában valósul meg, csak a problémáik legyenek megoldva. A közösségi főiskolát oktatásszervezési központként is értelmezhetjük, ahol az oktatói gárdával kapcsolatosan is nagyobb a rugalmasság (vendégtanárok, akkreditáció mellőzhetősége). „...olyan alkalmazott ismeretek átadásáról van szó, amelyeket a helyi igények diktálnak. A dél-alföldi régió munkáltatói között végzett felmérésből kiderült, hogy elsősorban a gépészet, az informatika, illetve a kereskedelem szakmacsoportjain belül lenne szükség képzésekre.”⁸

Munkáltatók, kamarák

A munkáltatók úgy ítélik meg, maguknak is aktívabbnak kell lenni annak érdekében, hogy legyen elég munkaerő.

- A jövőben kívánnak gyakornokot foglalkoztatni. Támogatnák a tanulását, elengednék a konzultációkra, vizsgákra. Cserébe természetesen elvárnák, hogy a gyakornok a későbbiekben is náluk dolgozzon egy bizonyos időt.
- Lenne igény a felsőoktatási intézménnyel való kapcsolatra. Olyan képzéseket kellene indítani, ami a gazdasági szereplőket segítené. Ha lenne egy vidéki főiskola (közösségi főiskola), számukra ez kedvező lehetőségeket adna, mindenképpen képzett szakembereket szeretnének kapni. Szerintük a mostani rendszer a külföldi munkavállalást segíti.
- Békéscsabán a munkáltatók megkérdezett képviselői úgy látják, hogy saját (villamosipari) szakmaikon túl szükség lenne fémipari képzésre, a klasszikus esztergályos, hegesztő szakmákra, de kellenének sofőrök, kamionsofőrök is.

⁷ Fokozatváltás a felsőoktatásban:

<http://www.kormany.hu/download/d/90/30000/fels%C5%91oktat%C3%A1si%20koncept%C3%B3.pdf>

⁸ http://www.csabaimerleg.hu/index.php?page=hir&hir_id=12578

- A középfokú szakképző intézményeknek a gyakorlati képzés lebonyolításában a cégek tudnának segíteni, akár oktatóműhellyel, akár helyszíni gyakorlatokkal.

A beinduló mérnökképzést a Békés Megyei Mérnök Kamara mindenképpen támogatni szeretné, abból a szempontból is, hogy a kikerülő végzettek a megfelelő tudással, kompetenciákkal rendelkezzenek. A duális képzésben rejlő lehetőségeket maximálisan ki kell aknázni annak érdekében, hogy a megfelelően képzett szakemberállomány rendelkezésre álljon.

A pályakezdő fiatalok szerint vagy a duális képzés, vagy a hosszabb, legalább féléves gyakornoki idő és a cégek érdekeltsége lehetne az, ami hatékonyságot eredményezhetne ezen a területen. Szerintük még hatékonyabb lehetne tenni a képzéseket, ha az egyetemen/főiskolán nem csak elméleti, tudós és kutató oktatókkal találkozának, hanem a gyakorlatot érintő területeket, tárgyakat, tárgyköröket aktív cégek tapasztalt vezetői, középvezetői vagy alkalmazottai oktatnák gyakorlati megközelítésből. Így a végzősök a majdan ellátandó feladatkörükhöz kapcsolódó kompetenciákat, jártasságokat biztosabban meg tudnák szerezni.

Megítélésük szerint sokkal nagyobb népszerűsítése kell az egyetemnek, és ki kell alakítani azokat az ellátó rendszereket, kedvezményeket, amelyek idevonzzák a fiatalokat, valódi tartalommal töltik meg a diákeveket. Könnyíteni szükséges a lakhatási feltételeket a fiatalok, kis vállalkozások részére.

Képzés

A szakképzés képviselője a fejlődés lehetőségét a szakképzés és a felsőoktatás jobb kapcsolatában, egymásra épülésében látja.

A Szent István Egyetemen a műszaki terület hiányterület, az egészségügyi terület rendelkezik a legjobb alapokkal, a Szarvasi Campus is betölti szerepét, de jobbak a lehetőségei is. A Békéscsabai Campus keresi önmagát. A pénzügyi területen való megerősödés lehetősége megvan. A közszolgálati szférában adhatna egy erősödést a szakemberképzésben a Campus. Az együttműködés lehetőségét nem a 18 éves korosztály beiskolázásában látja, hanem az érettségi utáni szakképzést befejezők körében. Konkrétan egy emelt szintű szakképzés befejezését követően lehetne összehangolni a kerettanterveket a felsőoktatási kínálattal.

A Békéscsabai Campus megítélésén sokat tudna változtatni, ha egy emelt szintű szakképzéssel megerősítve kerülhetnének be a fiatalok, majd sikeres középvezetőkké válhatnának a megszerzett tudás birtokában. A másik kitörési pontja a közszolgálati dolgozók képzésében rejlik (kormányablak, rendészet, pénzügyi gazdálkodási terület).

A felsőoktatás képviselői úgy látják, hogy mivel az EU-s források várhatóan 2018-ig realizálhatók, így az egyetem törekvései az elkövetkező időszakban a termékfejlesztések, a K+F-es együttműködések tekintetében arra irányulnak, hogy azok folyamatos bevételt jelentsenek az intézmény számára (akár közös cégek létrehozásával, akár szabadalmi jogi bevételek révén).

A jövőt illetően a kapcsolatokból várható forrásbevonást az jelentheti, ha a cégek nem pályázati forrás felhasználásával, hanem saját forrást mozgósítva keresik meg az intézményt kutatásfejlesztéssel, ami azt jelenti, hogy neki ez kell, neki ez fontos. Ez azt jelenti, hogy megbízik az intézmény szakmaiságában. Egy felsőoktatási intézmény számára ez lehet a legjelentősebb elismerés a tevékenységét illetően. Ezek a felsőoktatási intézményeket, kutató műhelyeket önfenntartóvá tudják tenni.

A jelenben zajló együttműködések jó tapasztalatai, eredményessége garancia arra, hogy az egyetem presztízse, jó hírneve a megyében erősödik. Békés megyében a SZIE presztízsének növelésében ez talán a legfontosabb tényező. A jó hírnév köztudatba megy, több hallgatót eredményez, ez indukálhatja azt, hogy cégek az oktatásba fektessenek be, ez nagyobb méretű pályázatokban való részvételt eredményezhet. A folyamat, gyakorlatilag körfolyamat, ami a jövőbeni önfenntartás alapját kell jelentse.

A jól képzett, gyakorlatias munkavállalók elhelyezkedését kell segíteni. Hosszú távon a megoldást a megye vonatkozásában az jelentheti, ha a munkabéreket közelítenék az ország frekvenciáltabb területein jellemző bérekhez. A lemaradás nem olyan nagy 20-30 ezer forint, de ez éppen elég ahhoz, hogy a munkavállalók – jól képzett – elvándoroljanak.

Négyféle felsőoktatási intézmény lesz: kutató egyetem, az alkalmazott tudományok egyeteme, főiskola és közösségi főiskola. Nincs döntés arról, hogy a Békéscsabai Campus hova fog tartozni, milyen lesz a csabai út, megmarad-e ez a rendszer.

Összefogás szükséges a cégek, az önkormányzat és az egyetem között. Minden érintett együttműködésére szükség van ahhoz, hogy eredményt lehessen elérni.

4.2. Társadalmi innováció Békéscsabán

„A társadalmi innováció összetett tevékenység, amely egy társadalmi probléma innovatív megoldására irányul. Történhet egyszeri vagy hosszabb távon fenntartható beavatkozással is, utalhat egy kezdeményezésre, folyamatra, de valamely technológiára, termékre, produktumra, esetleg mozgalomra, vagy valamely alapelvre is.

Ahhoz, hogy egy kezdeményezést vagy egy eredményt társadalmi innovációnak nevezhessünk, fontos, hogy újszerű legyen. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy teljesen eredeti ötletnek kell lennie, de mindenképp újszerűnek kell lennie az adott kontextusban, a felhasználók vagy az érintettek számára. A társadalmi innováció másik fontos kritériuma a fejlődés: hatékonyabb, eredményesebb, mint a már létező alternatívák. „

Az interjúalanyokat arról is kérdeztük, hogy mit gondolnak a társadalmi innovációról, a társadalmi felelősségvállalásról; miben és hogyan látják saját szervezetük, intézményük szerepét és lehetőségeit ezen a területen. A társadalmi innovációban és a társadalmi felelősségvállalásban szerepe van természetesen a civil szervezeteknek, de minden cég és intézmény tehet annak érdekében, hogy szerepet vállaljon a társadalmi szükségletek kielégítésében, együttműködve másokkal, s ezzel újfajta együttműködést hozva létre.

A közigazgatásban végrehajtott „profiltisztítás” (egészségügy és köznevelés központosítása) – ahogy ezt az interjúalanyok értékelték – felerősítette az önkormányzatoknál azt a feladatot, hogy a településmenedzsment a városi közszolgáltatásokat minél magasabb szintre emelje. Olyan feladatokat delegáltak az önkormányzatok számára, amelyek helyi szinten is lehetővé, sőt kötelezővé teszik a társadalmi felelősségvállalást. Innovációra is szükség volt a helyi igények kiszolgálása érdekében.

A Polgármesteri Hivatalban szükség van a munkatársak innovációs képességére és kreativitására. A társadalom jobbá tételében folyamatosan részt vesznek (szemétszedés, jótekonysági rendezvények szervezése leszakadó társadalmi csoportok megsegítésére, pályázatok kiírása stb.).

Jelentős mértékben támogatja a város a sportot. A szociális és oktatási támogatások is a város erejét meghaladó mértékűek, 700 millió forint évente. Ezt önként vállalt feladatok formájában látják el, ezek nem kötelező feladatok az önkormányzat számára.

Pályázatok keretében társadalmi rendezvényeket szerveznek (Körösök Völgye Natúrpark), a hosszabb ügyfélfogadási időben (hétfőn) babaszobát működtetnek. Kerékpárutakat létesítettek, hogy ösztönözzék a lakókat a kerékpár használatára. Sokan vannak Békéscsabán, akik környezettudatossági szempontból használják a kerékpárt, kiemelkedően magas a kerékpárosok aránya. Jaminában szociális lakások felújítását végezték. Pályázatokat írnak ki, amelyekben civil szervezetek pályázhatnak lakossági programokra.

A hivatalon belül sportnapokat szerveznek, ezzel próbálják a dolgozók mentális és fizikai mutatói javítani. Más közösségi rendezvényeket is szerveznek. A szociális osztály dolgozói tevőlegesen is részt vesznek adományok szétosztásában.

Ha a társadalmi innovációval kapcsolatban vannak, lesznek pályázatok, az önkormányzat biztosan pályázik, s a munkatársak aktívan részt vállalnak a feladatokban.

A megkérdezett munkáltatók is nagyon komoly feladatokat vállalnak.

A cégeik évek óta támogatnak iskolákat, nehéz sorsú lakosokat. Több tanyafejlesztési programban vettek részt, ahol villannyal látták el a komfortnélküli tanyákat.

A cégeik minden évben két Családi napot tartottak.

Gyermekeik a Békéscsabai Petőfi Utcai Általános Iskolába járnak, így a szakmájukhoz kapcsolódóan világításkorszerűsítést végeztek néhány osztályteremben, a tornateremben és a tanári szobában. Udvarvilágítást biztosítottak a szülői parkolóba, amelynek kialakításában meghatározó szerepet tölthettek be. A Békéscsabai Petőfi Utcai Általános Iskola szülői munkaközösségét segítve nagyrészt az ő támogatásával épült meg az idei tanévkezdésre a fedett biciklitároló. Új tárolókat is vásároltak/vásárolnak, mivel a régiók kevésnek bizonyulnak.

Városi szinten támogatják a sportot, a vízilabdát és ettől az évtől kezdve a futballt és a kézilabdát is. Egy-két kisebb békéscsabai alapítványt is támogatnak, akikről tudják, hogy nemes célért dolgoznak. A társadalmi felelősségvállalás éves szinten bevételük 1-2 %-át teszi ki.

Fontosnak tartják a társadalmi innovációban való részvételt. Ennek feltételeként a nyitottságot említik a lakosság és a cégek között, valamint az önkormányzat és a cégek között. Ha ők nyitottak, akkor az önkormányzat is tud jó ötletekkel előállni. Békéscsabát ebből a szempontból nyitottnak tartják. Nagyon nagy fejlődést következett be városban, ami jelenleg is folyik. A város vezetése minden területen az élhetőbb Békéscsabát próbálja megvalósítani.

Az önkormányzat és a vállalkozók közötti kapcsolatban néhány alapítványi bálon kívül nem tudnak olyan lehetőségeket, ahol a város is párbeszédet folytatna a vállalkozókkal.

Tervezik a társadalmi felelősségvállalásuk bővítését. Készek arra, hogyha megkeresik őket, támogatást adjanak, de figyelnek arra, hogy az igaz legyen, és olyan célt szolgáljon, ami fontos a város és a gyerekek fejlődése érdekében. A városnak több fórumot kellene biztosítani a vállalkozók számára, ahol megismerhetnék azokat a területeket, főleg hiányterületeket, ahol szükséges lehet a cégek segítsége.

Aki itt alapított céget és itt él, abban van egy kis lokálpatriotizmus, hiszem mehetett is volna más irányban – vallja a Mérnöki Kamara elnöke. Aki itt él nyitott szemmel jár, és ha lehetősége van, a saját eszközeivel megpróbál segítséget nyújtani ott, ahol probléma van. Saját cégét illetően (3 fő) a társadalmi felelősségvállalást nem tudja érvényesíteni. Érvényesíti viszont az önkormányzat felé pl. tanácsadással a saját területükhöz kapcsolódóan (hírközlés).

A kamarát érintően a tagok szintén kiveszik részüket a társadalmi felelősségvállalás feladataiból. Az ebben való részvétel véleménye szerint habitus kérdése is – ki az, aki önkéntesen vállal segítséget, ki az, aki ezt fontosnak, értéknek tartja. Aki ezt vállalja, azoknak vélhetően meggyőződése is, hogy ezzel előbbre viszi saját tevékenységét, saját szakmáját is.

Társadalmi innováció létrejöttének feltételei: egy jó gazdasági környezet és a gyökereiben meglévő azon tudat, hogy erre szükség van. Ha van pénz és van idő, akkor van erre lehetőség. Sajnos ma a megyei cégek többsége a fennmaradásért küzd, mely jelentős időtényezőt is jelent. A megfelelő környezethez az kell, hogy a cégek felé legyen elég megrendelés, legyen gazdasági fellendülés. Elengedhetetlen az infrastrukturális beruházások szükségessége, autópálya. A források felhasználhatósága és a tényleges igények közelítése szükséges lenne. Az innovációk szempontjából a város próbálkozik, de a lakosok keveset tudnak a város céljairól, ezért nem is tudnak, vagy kevésbé tudnak részt venni az innovációs feladatokban.

Az innovációt segítő környezet megteremtéséhez a kamara bekapcsolódott az integrált településfejlesztési stratégia kialakításába. A fejlesztéseket érintő fórumokon, rendezvényeken kifejtik véleményüket, javaslatokat megoldásokat vázolnak. Ehhez természetesen szükséges a párbeszéd az érintettek körében.

A pályakezdő fiatalok szerint a társadalmi innováció működésében nagy szerepe van a családnak és az iskolának, mintát kell adniuk.

Számukra az első munkahely az iskola és azt vallják, hogy a szeretetre kell fókuszálni megfelelő szigorral, következetesen, mert a mai gyerekek borzasztóan szeretethiányosak. A problémákat otthonról a családokból hozzák. A család szerepét erősíteni kellene a társadalomnak. A családban zajló történések az iskolai munkát is meghatározzák. Amennyiben a pedagógus valamit is tud ezen jobbitani, az is már óriási eredmény. A családban megélt válságok kihatnak a gyermek személyiségének alakulására. Iskolák és iskolák között is jelentős különbségek vannak aszerint, hogy milyen mintát hoznak be az ő munkahelyükre az ott dolgozók: felnőttek, gyermekek. Nem mindenhol igaz ez. A gyermek olyan, mint a gyurma: nagyon sok hatás, formázás éri addig, amíg ilyenné válik. A pedagógus felelőssége kiemelten nagy abban, hogy hogyan oldja fel ezeket a hátrányokat, feszültségeket, problémákat, hogyan formálja a rábízott diákokat, milyen mintát ad.

Szemléletváltásra van szükség a felelősségvállalás területén is.

A gyakornok fiatalok szerint a jelenlegi társadalmi környezet kedvezőtlen a társadalmi innovációs törekvések számára. El lehet mozdulni abba az irányába, de teljes tudatos alkalmazását még utópiának ítélik. A társadalmi felelősségvállalás vonatkozásában pályázatok megvalósítása kapcsán szerzett tapasztalataik alapján a környezeti fenntarthatóság kívánalmával, valamint az esélyegyenlőség megteremtésének törekvéseivel már találkoztak. A környezeti fenntarthatóság vállalásainak továbbvitele sokkal inkább megvalósuló és beépül a cégek tevékenység folyamataiba. Ennél nehezebb kérdés például az esélyegyenlőség megteremtése, melyre leginkább csak addig fordítanak figyelmet a cégek, míg a projekt fut. Ennek oka, mögöttese az elnyert pályázati forrás felhasználhatósága. Miután már külön forrás nincs, a cégek többsége még nem tudatosítja magában a tevékenység értékét. Valamit-valamiért kategóriának érzik.

A társadalmi felelősségvállalás széles körűvé válásához a cégek, gazdálkodók, intézmények szemléletváltásának bekövetkezésére van szükség. Fel kell ismerjék ezen tevékenységek értéktényezőjét, meg kell találniuk azt a működési szerkezetet, melyben a társadalmi felelősségvállalás tevékenységei a termelési folyamat mellett jelentkezve a termelési folyamatot akár elősegítve valósulnak meg.

A társadalmi innovációhoz a felsőoktatást szemléletváltást indukálhat, a cégek pedig forrást, tőkét adhatnak hozzá. Szükséges a résztvevők kommunikációja, párbeszéde.

A szakképző intézményt a folyamatos megújulás, innováció jellemzi. (PHARE, Világbanki képzés, Szakiskolai Fejlesztési Program, TISZK, Szakképzési Centrum).

Egyik legfontosabb társadalmi felelősségvállalás a szakképzésben azt, hogy megfeleljenek a társadalmi kihívásoknak. Olyan szakmákat kell előtérbe helyezni, amelyekkel családokat lehet eltartani. Az iskola törekszik a szociális hátrányok kiegyenlítésére, de megszüntetni nem tudja. A felnövekvő generáció önbecsülését kell visszaadni, hogy szükség van a munkájukra. Különböző programokkal, rendezvényekkel fejlesztik a készségüket, képességeket. A drog problémáját sem lehet lesöpörni. Az iskola a családdal együtt kell, hogy megoldást találjon megfelelő szakemberek biztosításával és segítségével. Az iskola szerepe meghatározó. Az intézményeknek van lehetősége arra, hogy a pedagógusain keresztül az innovatív megoldások ott keletkezzenek, ahol a problémák jelen vannak. Ugyanakkor az iskola nem pótolhatja a családot. Békéscsabán vannak szervezetek, akik ebben a társadalmi felelősségvállalásban szerepet vállalnak. Ezeknek a szervezeteknek az egységben, hálóban való működtetése nagyon fontos. A feltételek javítása érdekében nagyon fontos, hogy a nevelés meghatározó legyen a mindennapok során.

Olyan szervezetekre van szükség, amelyek a problémákat megelőzik, de ha már jelen van, akkor megoldják azokat. Egészséges környezetet kell kialakítani, az ifjúkori sport legyen általános, neveljen az egészséges életmódra, csökkentve ezzel a számítógép előtt töltött időt. Lehet ez művészet, zene. Széles beágyazódás kell a társadalomban. Legyenek alkotó csoportok, az aktív elemeket kell felerősíteni, lehessen választani, a meglévő jó gyakorlatokat pedig közkinccsá kell tenni! Legyen választási lehetősége a fiataloknak, tudjanak a jó mellett választani.

A megyében az egyetemnek a társadalmi felelősségvállalás tekintetében jelentős szerepe és felelőssége is van. Most még létezik teljes oktatási vertikum. Sajnos az elvándorlás nő, ebből következik, hogy a szakképzett munkaerő elvándorlása maga után hozza az a szellemi kapacitás csökkenését. Nyilván az egyetem nem tudja a teljes felsőoktatási vertikumot biztosítani, de fontos, hogy legyen a megyében értelmiségi képzés. Az egyetem dékánja konzultációt kezdeményezett a megyei középiskolai vezetőkkel annak érdekében, hogy a végzős diákokat ne irányítsák mindenképp el a megyéből. Amennyiben az értelmiség nem ragad meg a megyében, az ő gyermekeik már nem ide születnek – a folyamat eredményeképp egyre kevesebb gimnázium kell majd. Ennek a folyamatnak a megállításában a cégeknek nagy felelősségük van. Amennyiben biztos munkaerő felvevő bázist biztosítanak – versenyképes bérek, vagy gyakornoki program, vagy duális képzés... - életpályát vázolnak, akkor a szakembereik hitelesen mehetnek vissza a középiskolákba példaként. Itt jelentős a

középiskolák szerepe is a szülők felé, ne arra agitáljanak, hogy a gyereke elmenjen innen, hanem éppen arra, hogy maradjon, mert van értelme, van jövője a megyében is.

Ha egy megyében nincs felsőoktatási műhely, nincs kutatómunka, akkor a K+F pénzek be sem folynak, lehetőségektől esik el a megye.

Társadalmi innovációt illetően a tehetséggondozás feladata frekvenciájában elsősorban. Fontos, hogy a megyében legyenek jó vezetők. Fontos, hogy a megye ki tud-e nevelni jó vezetőket, ebben az egyetem is vállal szerepet. PI. alapítványok, megmozdulások támogatása – Delta Akadémia.

Partnerként is bevonnak tehetséggondozásba szervezeteket. Amennyiben meghatározó gazdasági, politikai szervezetek széles körű megmozdulásokat indukálnak tehetséggondozást érintően, abban az egyetem is szívesen részt vesz.

A Gyulai Campus kiemelt kutatási területe a gerontológia, az időskori ápolással foglalkozó tudományterület. Az elöregedő és fogyó lakosságot figyelembe véve ez egy komoly kihívás. Piaci kitérés is lehet Gyula, Békéscsaba tekintetében a képzett szakember bázis a kapcsolódó helyi adottságokkal – pl. gyógyfürdők.

Ennél lényegesen nagyobb volumenű például a globális felmelegedés problematikája, annak megoldás keresése – ezzel kapcsolatban a kart még a köztársasági elnök is meghatározó bázisként nevezte meg.

A társadalom múltjában vannak olyan pozitív példák, amik erős kapaszkodót jelentenek számunkra. Klebelsberg Kuno szerint az egyedüli lehetőség a magyarság megmaradásának, hogy a tanulásban, tanításban, művelődésben ki tudjon teljesedni. Meggyőzte a döntéshozókat, hogy a nemzeti jövedelem igen nagy százalékát fordítsák oktatásra. Ekkor egy nagyon jó oktatási rendszert hoztak létre, amiből ma is élünk.

A társadalmi innováció, a felelősségvállalás nemcsak gazdasági, hanem ideológiai kérdés is, mély identitástudat szükséges hozzá. Úgy lehet erősíteni ezt, ha a fiatalok kimennek külföldre tanulni, majd hazajönnek, és itthon kamatoztatják tudásukat. A fiatal csak akkor jön vissza, ha erős a családi kötelék és ideológiai síkon is rendben van a gyerekek a lelke. Ha mindez megvan, visszajönnek a gyerekek, még akkor is, ha kevesebb a jövedelem lehetősége.

A társadalmi innováció nagyon fontos, a kormány tesz ilyen irányú lépéseket. Ez is több lábon áll. Fontos az egészségügy állapota, jelen van a szegénység. Egészséges állapotban az innováció is ki tud teljesedni, de ha megélhetési problémák vannak, akkor erről nagyon nehéz beszélni. Ez a nemzet mindig talpra állt, most is talpon van, számos szép eredményt le tudunk tenni az asztalra.

Békéscsaba nagyon sokat fejlődött ezen a területen. Komoly fejlesztési eredményeket tudhat magáénak (közútfejlesztés, csatornázás, köztéri felújítások, közművelődési centrum létrehozása, egyes iskolák felújítása, vasútállomás rekonstrukciója). A városvezetés ezen a területen jól vizsgázott.

Nagy szükség lenne a megyeszékhelyhez vezető autópályára. Jelenleg a sztráda helyett gyorsforgalmi utat kívánnak építeni. Ez sokkal jobb lesz, ami most van, de mégsem sztráda kiépítettségű lesz. Ha megépül, motiválni fogja az innovációt, de önmagában ez nem elég. A további innovációs fejlődéshez nagy szükség lenne a megyeszékhelyhez vezető autósztádára. Az autópálya egy szükséges, de nem elégséges feltétel. Szemléletváltzás is kell, az önkormányzat és az egyetemi campusok részéről egyaránt.

A kutató szerint nagyon sokat lendíthetne a társadalmi innováción, ha erős civilszervezetek lennének a városban. Sajnos több esetben, ezekben a szervezetekben kiépült a menedzsment, de nem volt elég erős és aktív a tagság.

Erősítené a társadalmi innovációt, ha az önkormányzat még jobban támogatná, segítené civil szervezeteket. A társadalmi innováció legfontosabb feltétele a lehető legszélesebb körű kommunikáció. Ehhez szakmai közösségek kellene. Társadalmasítani kellene a kommunikációt, a döntéshozatalt. A társadalmi innováció legszükségesebb feltétele a közösségi aktivitás és a kommunikáció.

4.3. „Smart city”

Az intelligens város koncepciójával kapcsolatban az interjúk során felmerült, hogyan lehet értelmezni ezt a bonyolult, komplex fogalmat? Van-e ennek értelme Békéscsaba vonatkozásában? („Párizsban igen, de itt Békéscsabán?”) Ezzel együtt nagyon sok hasznos és fontos dolog került elő, amit most bemutatunk.

Az önkormányzat képviselői felvetették, attól, hogy vannak egyedi kezdeményezések az intelligens város koncepciójához illeszkedően, ettől még nem beszélhetünk intelligens városról. Az is felmerült a beszélgetésben, hogy lehet-e egy magyarországi városnak „smart city” koncepciója.

Természetesen bemutatták azokat a városi kezdeményezéseket, amelyek a „smart city” szempontjából fontosak és illeszkedőek.

- Egyedi kezdeményezés a Főtéren az ingyenes wifihasználat.
- Az önkormányzatnak külső, közvetett ráhatása van arra, hogy a felsőoktatás piackonformabb legyen.
 - A köznevelési intézmények működtetése az önkormányzaté, a fenntartói jogokat nem ők gyakorolják. A hatékonyabb működtetés érdekében energiaracionalizálási pályázatokon vesznek részt és ezeknek környezetvédelmi hozadéka is van.
 - Közvilágítási korszerűsítést valósítanak meg, a lámpákat energiatakarékosra cserélték ki, mintegy 50%-kal fog csökkenni a költség.
 - A város felel a közszolgáltatásokért, de nem ő a közszolgáltató. Ez több gondot is felvet.
 - Az oktatás minőségi javulása, a hozzáférés érdekében az e-learning megnevezését tartják elengedhetetlennek, de nem mindenkinek ez a véleménye. Az alapfokú oktatásnál kell kezdeni a reformokat, az alapkészségek megerősítésével, ezt követően pedig középfokú képzésben az átmenetek biztosítását tartják fontosnak. Régóta dolgoznak a pályamódosítás lehetőségéért, de ezt a mai napig nem sikerült megoldani. Nem elég rugalmas a rendszer ahhoz, hogy ez megvalósuljon, és ezt nem pótolhatja a felnőttoktatás sem. Az alapokat tizenéves korban kell biztosítani egy széles bázisú irányultságot adva a középfokú oktatásban, amire rá lehet építeni a felsőoktatást. Ezt eddig sem sikerült megoldani.
 - Nagyon sok trükköt próbálnak bevetni, hogy a hatásgyakorlás megvalósuljon. Próbálnak alkalmazkodni az új rendszerhez, nem engedik el az intézmények kezét, de ez nagyon sokba kerül a városnak. Sok önként vállalt feladat van annak érdekében, hogy a város polgárai ne érezzék úgy, hogy kiszolgáltatottak az új rendszernek, mivel nem látják az értelmét ennek.
 - A város támogatja az étkeztést, a nyári napközis tábort, a balatonszárszói üdülést, sportolási lehetőségeket, versenyek szervezését, kulturális programokat. Alpolgármesteri szinten fórumokat alakítanak ki, kitelepülős tanévnnyitó értekezletet tartanak, a pedagógusok számára gesztusértékű rendezvényeket szerveznek. Próbálják erősíteni azt, hogy attól, hogy a város a szakmai irányítást nem gyakorolhatja, a város polgárai, illetve azok gyerekei iránt felelősséget érez. Minden elsős diák megkapja a Békéscsabáról gyermekeknek dióhéjban című könyvet.

- Ez a pályázat (Tudás-ipar) is a jövőbeni szándékot fejezi ki. A tudás, a szellemi kincsek mindenki számára elérhetővé váljanak. Kiemelendő az IKT használat.
- A közösségi főiskola megfelelő lenne egy intellektuális központnak, amihez az infrastrukturális feltételek megvannak. Távköztetés, e-learning, idősek bevonása, szellemi szabadműhely kialakítása.
- A felsőoktatásba bele kellene nyúlni, hogy piackonformabb legyen. A személyi feltételek megteremtése érdekében ide kell hozni a kvalifikált tanárokat. Így a békéscsabai és a Békés megyei diákoknak nem kellene a nagyobb városokba utazniuk, illetve ott lakniuk.
- A tömegközlekedésnek igényvezéreltnek kell lennie!

A munkáltatók képviselői jó ötletnek tartják az intelligens város koncepciót, minden városnak erre kellene törekednie. Ahhoz, hogy meg tudják tartani a lakosságot, a fiatalokat, nagyon fontos, hogy a város élhető legyen. Békéscsaba erre jó irányt vett/vesz. Megfogalmazták az áttörési pontokat, a változtatási szükségleteket, fejlesztési javaslatokat.

- Nagyon rosszak a közlekedési viszonyaink, ez megnehezíti a lakosság itt tartását.
- Sokat szépült a város. A belváros főterén ingyenes wifihasználat biztosított. A fiatalok ezt nagy örömmel fogadják, az internet nagyon megnyitotta nekik a világot.
- A Békéscsabai Vasútállomás projekttel kapcsolatban az ingyen wifi konzolt az ő cégeik biztosítják ingyen. Ezzel is támogatják az önkormányzatot, a fejlődést.
- Az iskolák jelenleg nagyon kevés állami támogatást kapnak. Az alaptudás megvan a pedagógusoknak, ők fejlődnek is, de a tárgyi feltételek nem elégségesek. Például az interaktív táblák megkönnyítik a pedagógusok és a diákok munkáját, költséget is csökkentenek (papíryanag), a tanulók számára érdekesebb és hatékonyabb az interaktív táblás óra, de nincs minden teremben.
- A távköztetés és a levelezőképzés biztosítja azt, hogy olyan emberek is hozzáférjenek a tanuláshoz, akiknek erre eddig nem volt lehetőségük. A felsőoktatásban is sok ilyen projekt van. A munkavállalók körében például angol nyelvoktatást vállalnak hétvégén és munkaidő után. Ezzel a vidékieknek is lehetőséget biztosítanak a továbbtanulásra.
- Élhetőbb munkahelyet is igyekeznek kialakítani. Minden évben két Családi napot tartanak, ami rendkívüli csapatépítő jelleggel bír. Ez is hozzájárul ahhoz, hogy a családtagok is pozitívan álljanak a céghez, a cég érdekeihez.
- Az idősebb korosztály bevonása nagyon szükséges az IKT használatba. Békéscsabán ingyenes tanfolyamokat tartanak a nyugdíjasoknak, a nagyszülőknek. Ez a korosztály kell, hogy legyen a célközönség, mivel a fiatalok szinte beleszületnek ebbe, a középkorúaknak pedig nélkülözhetetlen a munkájukhoz, rákényszerülnek erre.
- Békéscsaba kezd iparosodni. Ez irányú, szakirányú felsőoktatási intézmény nincs a városban. A fiataloknak el kell menniük másik megyébe vagy a fővárosba tanulni, de onnan nem jönnek vissza.
- Sok kisvállalkozás napi gondokkal küzd, hogy ne kelljen elküldeni az alkalmazottakat. Nem csak jól menő nagyvállalkozások vannak Békéscsabán. Támogatások szükségesek ahhoz, hogy ne csak talpon maradni, hanem fejlődni is tudjanak.

- Az adók nagy költségeket rónak a vállalatokra, a cégekre. Kisebb cégek nem engedhetik meg maguknak, hogy ekkora költséggel üzemeljenek, inkább más településre mennek.
- Szükségesnek tartanak az élhető város koncepciójának stratégiai tervezését, és ha megkeresik őket, nagyon szívesen részt vesznek benne. Anyagi forrásokkal is támogatnák ezt.
- Villamosipari cégeik révén csak energiatakarékos fényforrásokkal dolgoznak. Apró, hétköznapi dolgokra is felhívják a figyelmet, pl. aki elmegy az irodából, kapcsolja ki a számítógépet. Mindkét cég ISO minősítésű, környezetvédelmi és munkavédelmi minősítése is van. Erre nagy hangsúlyt fektetnek, illetve olyan cégekkel vannak szerződéseik, akik ezt meg is követelik.

Fejlesztési javaslatok:

- Az idősebbeknek is fejlődni kell az IKT területén!
- Az önkormányzatnak a vállalkozókat fórumokon keresztül értesítenie kellene arról, hogy miben tudnak segíteni a városnak a vállalkozások.
- Fontos lenne, hogy az iskolákra többet költson az állam. A minőség javulását csak fejlesztésekkel lehet elérni (pl. számítógépek). Minden iskolában, minden teremben szükség lenne interaktív táblákra.
- Olyan képzéseket kellene indítani a felsőoktatási intézményeknek, amik a békéscsabai lakosoknak, a békéscsabai cégeknek szükségesek.
- Igényelnék, hogy az egyetemek új módszerekkel, innovatív megoldásokkal képezzék a hallgatókat, a munkavállalókat.
- Támogatások, pályázatok kellenének az innováció erősítéséhez a cégeknél.
- Kisebb költségekkel, alacsonyabb adókkal lehetne elérni, hogy a cégek minél több telephelyet hozzanak a városba. Több inkubátorház kellene. Olyan önkormányzati üzemeltetésű inkubátorház, ahol kisebbek lennének a költségek, nem kellene saját telephelyeket fenntartani.

A Hírnet Kft. működési területét érinti a „smart city” kérdése, így a cég vezetőjének konkrét véleménye van a kérdéskört érintően. Az intelligens város korszerű informatikai háttérrel és korszerű egyéb rendszerrel rendelkező település, mely még egy kicsit utópia a jelenben. Véleménye szerint jelenleg a társadalom még nem eléggé érett erre, az igény még nem jelenik meg. Példának említi a nemzeti informatikai fejlesztési programot és annak alrendszeit. Nem csak az infrastruktúrát kell fejleszteni, hanem az arra épülő tartalmat is. Amíg egy fejlesztésre nincs ráépülő tartalom, addig nincs értelme a fejlesztésnek. Pl. elektronikus adóbevallás – még ma is sokan csak a papír alapút használják. Szupergyors internet program – minden háztartásba 30-100 Mbps sebességű hálózat – ott is, ahol egy papíralapú újságra sincs pénz. Hiába biztosítunk EU-s forrásból hátteret, ha annak használatára nincs igény, hiányoznak hozzá egyéb feltételek.

Az IKT használat általánossá válásához természetesen szükséges a technikai/fizikai infrastruktúra, de ennek használatába fektetett tőke hasznosulása mérhetetlen. Generációváltás kell ahhoz, hogy ez működhessen.

Az élhető város terveinek elkészítésében – tervező cégeként - szívesen vállalnának szerepet, elsősorban az energiagazdálkodás, fenntarthatóság területén: épületek energia tanúsítványainak kiállítása, energetikai auditorok képzése, marketing háttér biztosítása. Támogatni kellene a gazdaságos energiafelhasználás, a fenntarthatóságra való törekvéssel kapcsolatos beruházásokat, mivel jelenleg az ilyen berendezések meglehetősen drágák, megtérülésük hosszú időbe telik. A megújuló energiát hasznosító berendezések adóztatását kormányzati szinten kellene átgondolni. Konkrét anyagi forrást nem tudnának biztosítani, de a szellemi forrást – tervező munka – ellentételezés nélkül igen, és szívesen részt vennének a tervezés és a fizikai megvalósítás folyamataiban is.

Az infrastrukturális alapok megteremtésén túlmenően társadalmi tudatformálásra is szükség van. Ehhez pedig nagyon sok pénz szükséges. Ennek kockázata, hogy a társadalom tudatformálásába, szokások megváltoztatásába történő befektetés hasznosulása nehezen mérhető. Lehet, hogy több háztartásban használják majd az internetet, de vajon mire – „fészbukozásra”, tanulásra, munkavégzésre???

Generációváltás szükséges ahhoz, hogy az IKT használat általánossá váljon, ez viszont a mi felelősségünk.

Az oktatás elérhetőbbé tételének megoldása lehet a távoktatás megvalósítása, melynek természetesen feltétele a tananyagok minősége. A tananyagok az új ismereteket, technológiákat tartalmazzák.

A személyes innovációs hozzáállás feltétele, hogy olyan feladatokat kapjon, melyek az érdeklődési körébe tartoznak. A munkahelyi légkör alakítása is kedvezhet az innovatív tevékenységeknek.

Az innovációk feltétele a civil szférából, vagy éppen a gazdasági életből érkező igények feltérképezése, ezen igények beépítése a felsőoktatásba. Ez egy nagyon sziszifuszi és kitartó munkát igényel, de lehet értelme.

A jelenlévő koncentrált tudás hatékonyabb kihasználása érdekében a kapcsolati rendszert még szorosabbra, konkrétabbra lehet fűzni. Közös tájékoztatás szükséges arról, hogy mire képes a SZIE és mire képesek a piac résztvevői, illetve mik a piac igényei.

A város, a cégek innovációs törekvéseit további forrásokkal lehetne segíteni. Pl. a TAO pénzeket lehessen innovációs tevékenységekre is fordítani.

A cégek lehozásához az autópályán kívül szükséges lenne a helyi adók csökkentése, ami a cégek telephely-kialakítását illetően kedvező feltétel lenne.

A pályakezdő fiatalok úgy látják, hogy vannak a városban jó kezdeményezések, például a Csabagyöngye Kulturális Központban. Ezek a rendezvények, programsorozatok erősítik az itt élőkben a városhoz való kötődést is. Az innovációs folyamat alapja az, hogy legyen meg az igény az emberekben a változtatásra. Megítélésük szerint jó felé haladunk. Talán elindult valami. A gondolkodásban is érezhető a változás. „Amink van, abból kell kihozni a legjobbat.” A pályakezdő fiatalok, pedagógusok szerepe ebben jelentős. Erre kellene, hogy támaszkodjon a város. A fiatal értelmiség pozitív példát tud mutatni. A gondolkodás megváltoztatásában meghatározó, hogy az emberek azt csinálják, amit szeretnek, és azt élvezettel tegyék. Az egyes emberek is tudnak nagyon innovatívak lenni, ezt is ki lehetne használni.

Ma Békéscsabán megfelelő szülői háttér nélkül nem tud boldogulni egy fiatal pályakezdő. Nem tud családot alapítani, és nem tud egzisztenciát sem teremteni. Elkallódnak, elmenekülnek innen a tehetségek és ez a város, a térség vesztesége. Ez a térség nagyon komoly hátrányokkal küzd, így a szülők is kevésbé tudják támogatni gyermekeiket. Van, akit Londonban élő családja támogat, aki a fő munkahelye mellett még további feladatokat is vállal többletjuttatásért ahhoz, hogy fenntartsa önmagát. Nincs biztonságérzete a mai fiataloknak anyagilag, egzisztenciálisan. Szülői támogatásból szerezték a diplomájukat. A Diákhitel nem megoldás, nem lehet adóssággal kezdeni egy önállónak hitt életet.

A kormányablak jól működik, lakosságbarát. Az informatika területén van még feladata a városnak.

Békéscsaba város is felelős azért, hogy erősödjön a társadalmi felelősségvállalás az itt élők körében. Szükség lenne a felsőoktatási intézmény életének átreformálására: lehetnének konferenciák, tudományos továbbképzések, tanácskozások, programsorozatok családoknak (érzelmi nevelés, mesepszichológiai előadások stb.) Meg kell, hogy tartsa a város magának azokat az embereket, akik tenni szeretnének a városért. A feltételek megteremtése akár a szolgáltatások területén is fontos lenne. Megfelelő árukínálatot kell biztosítani Békéscsabán ahhoz, hogy a fiatalok is tudjanak saját igényeikhez és anyagi lehetőségeikhez mértén vásárolni. A fiatalok lakhatásának elősegítésére is rendelkeznie kell a városnak megoldási javaslatokkal, támogatási formákkal. Érdemes lenne a nemzetközi tapasztalatokat összegyűjteni és elemezni, hogy máshol hogyan csinálják, nem is kell messze menni, példaként hangzott el Románia egyik városa, ahol a fiatalok lakhatásához az állam ingyen ad területet. Olyan feltételeket kell meghatározni a fiatalok megtartásához, amelyek teljesíthetőek. Városi ösztöndíjjal, pályázatokkal is lehetne segíteni az itteni életet. Lehetne szakdolgozati témákat adni, kutatásokat megrendelni a problémák megoldására. A felsőoktatásban ne csak fizetős szakok legyenek bizonyos szakokon. Ki kellene használni a távoktatásban rejlő lehetőségeket is. Az internet fejlesztése, ingyenessé tétele, elérhetősége nélkül tovább növekszik a hátrányos helyzete a térségnek. Vállalkozóbarát környezetet kell kialakítani ahhoz, hogy letelepedjenek Békéscsabára is a fiatal vállalkozók. Az energiagazdálkodás területén vannak kiaknázatlan lehetőségek a városban.

A megkérdezett másik két pályakezdő fiatal szerint a „smart city” jelenléte ma nálunk még nem igazolható. Természetesen arról hallottak, hogy az erőforrások, technológiák felhasználásának, összekapcsolásának fontos szempontja az eredményesség mellett a költséghatékonyság. Ismerik a törekvéseket a természetes és megújuló energiaforrások elérhetőbbé tételére.

Az oktatáshoz való hozzáférés ma Magyarországon drága, még azok számára is, akik költségtérítés mentes képzésben vehetnek részt. Ha valaki a saját környezetében hosszabb ideig nem tud elhelyezkedni a végzettségével, ma inkább és hamarabb dönt a mellett, hogy elmegy, keres olyan helyet, ahol lehetőséget kap. A pályakezdő fiatalokra ez a jellemző inkább, nem pedig az esetleges átképzés, ráképzés. Utóbbi annál is inkább nehezebb, mert aki munkanélküli, nincs jövedelme és nincs megfelelő családi támogatási lehetősége, annak esélye sincs újabb tanulmányok folytatására. Az újabb végzettség megszerzésének a lehetősége, realitása is inkább a fiatalabb korosztályokra vonatkozik. Aki ma idősebb és esetleg hosszabb ideje munkanélküli, csak akkor van esélye újabb képzéseken, átképzéseken részt venni, ha a munkaügyi központtól támogatást kap erre.

Az IKT használatának jelenlegi frekvenciáját kicsit erőltetettnek tartják bizonyos korosztályok számára. Kb. másfél generáció az a korosztály, akik informatikai bevándorlónak tekinthető. A mai fiatalok számára már természetes dolog az IKT technológia használata.

Az államnak érdekeltté kellene tennie a cégeket. Jelenleg a települések a kiszabott közterhekkel, az egyoldalú elvárásokkal elriasztják a betelepülni szándékozó vállalkozásokat. Nem szerencsés az adópolitika ebből a szempontból.

A mellett, hogy az élhető-város jelenlétét még nem érzékelik ma, egyelőre a jövőbeli megvalósulást is nehezen tudják elképzelni. A jelenlegi, egyre inkább szétváló társadalmi rétegek mentén elmozdulni nagyon nehéz. Azért lényeges gondolat ez róluk, mivel a „smart city” létrejöttét csak széles körű összefogással és párbeszéddel tudják elképzelni, melynek szereplői az állam, az önkormányzat, a felsőoktatás, a civil szervezetek és a magánember is.

Az oktatás elérhetőbbé tételét egyik oldalról mindketten az állami finanszírozás biztosítása mellett látják csak. Mindemellett fontosnak tartják, hogy az állam tegye érdekeltté az oktatás finanszírozásában és biztosításában a cégeket, gazdálkodó szervezeteket, és ne vonuljon ki az oktatás mögül.

A „smart city” létrehozását egyikük véleménye szerint nem feltétlen rögtön az egész településre kiterjedően kellene kezdeményezni, hanem a településen belül területi egységekre – pl. kerületek. A tervek kidolgozást, majd a kivitelezést egy-egy menedzsment csapatra bízva, egy-egy rátermett menedzserrel vezettetve kellene megkezdeni és megvalósítani, mint egy projektet. Majd az így kiépült területi egységek működését kell összehangolni.

Az oktatás hozzáférhetőbbé tétele érdekében nem a hagyományos, mai értelemben vett távoktatást preferálnák, hanem az online megvalósuló, szinkron tanulás lehetőségének megteremtését. Ez a résztvevők számára interaktivitást tenne lehetővé, ami a tanítás-tanulás hatékonyságát növelhetné.

Az IKT alkalmazás jövőjének alapjait a mai húszas évei végén járó korosztály jelenti, szerintük ez irányban nem olyan fekete a kép.

A felsőoktatás metodikáit érintően mindenképp szükségét látják az innovatív megoldások használatának, mivel a változó világban a változó körülményekhez csak így lehet alkalmazkodni.

Újabb cégek betelepülésének egyik nagy feltétele a közúti infrastruktúra nagymérvű fejlesztése, mivel a legtöbb gazdálkodási irány egyik alapvető tényezője a közút. További feltétel a helyi adópolitika alakítása, újragondolása. Cégek olyan helyekre visznek újabb telephelyeket, ahol a közterhek viselhetőbbek, mert így a profit egy részét további fejlesztésekre tudják fordítani, ennek eredményeként több munkavállaló foglalkoztatását is tudják realizálni. A települési önkormányzatok a befolyt adók fejében további „viszonzásokkal” is megnyilvánulhatnak a cégek felé. pl. marketing tevékenységeikkel. Helyi rendezvényen díjmentesen bemutatja például a betelepült cég termékeit, működését. Ezzel a hozzáállással kölcsönösen a település és a cég is erősíti önmagát és a partnert is.

Békéscsaba városban a szakképzés területén az iskola 1000-1500 diák képzését végezte, akiknek jelenléte a városban a szolgáltatások igénybevételével is megmutatkozott a múltban. Jelenleg 5000 körüli a tanulólétszám, így ez a szerep is erősödött.

Generációkról kell gondolkodni. Az az élhető város, ahol mindenki jól érzi magát. Ebben a nevelésnek is nagyon komoly szerepe van. A gazdaság motorja a fogyasztás, de azt már meg kell tanítani, hogy mire van szüksége az embernek a környezetében. A generációk ne egysíkúan nézzék a környezetüket, hanem legyen fontos annak a megtanítása, hogy mire van szüksége. Azt az életet meg tudja élni, amiért érdemes volt ideszülni ebbe a városba. Egy város a múltjából, történetiségéből, sokszínűségéből él, ezeket nem szabad feladni, ezeket tovább kell vinni. Az itt élők élménnyel éljék meg az életüket, és adják tovább utódaiknak.

Az oktatásban is szemléletváltásra, rugalmasságra van szükség, főleg a felnőttoktatásban. A munkaerő piacon is szükséges a folyamatos egymástól való tanulás. Nagy a felelőssége a vállalkozásoknak is a minőség javításában.

IKT közkinccsé tétele nem fog megvalósulni anélkül, hogy az embereknek ne legyen természetes hozzáférése, ne tudja megvenni például ad jóváírással. Ki kell használni a meglévő lehetőségeket is, iskolák, intézmények nyitása a város lakói felé. Ennek a finanszírozási feltételeit is meg kell teremteni.

Fontos lenne a szakképzett munkaerő elvándorlásának megállítása, a bérek terén ne az utolsó helyen kullogjon Békés megye. Amennyiben ez 2-3 éven belül nem rendeződik, a fejlődést nem lehet biztosítani, a meglévő kapacitást sem fogja tudni kielégíteni a képzés a munkaerőpiacon a humán erőforrás hiánya miatt.

IKT területén hozzáférhetővé tenni a meglévő eszközöket a város lakói számára. Ingyenes internet biztosítása a lakossági ügyintézekhez. Támogatási forrásokra van szükség. A problémák vizsgálatakor meg kell nézni, hogy mire lehet Európai uniós támogatást pályázni és ezt valós tartalommal kell megtölteni, életet kell belevinni. A közösség kohéziós erejét jobban ki kell használni.

Az egyetemeknek, a felsőoktatásnak kiemelt szerepe van az intelligens városok fejlesztésében.

A világ népességének nagy része már ma is városokban lakik. Ez különböző infrastrukturális problémákat eredményez, a települési környezetet sújtó folyamatokat indukál, melyekre megoldásokat kell keresni. Itthon ebben az egyetem élenjár a talajvíz-gazdálkodás, csapadékvíz-elvezetés, öntözés. Ugyan a kar inkább a mezőgazdasági területek vízgazdálkodásában érintett, ez azonban nem vonatkoztatható el a települések vízgazdálkodásától. Az Egészségtudományi Campus képzési területét érinti a levegővédelem, az egészséges élelmiszerek kérdése.

„smart city” jelenleg a megyében még nem létezik, de stratégiák már léteznek ezzel kapcsolatban, mind rövid, mind közép és mind hosszú távon.

Az oktatás hozzáférhetőségét illetően ma egyes társadalmi rétegek számára szinte elérhetetlen. Sajnos az állam egyre inkább kivonul az oktatás támogatásából, az egyetemeket egyre több sajátbevételekre kényszeríti.

Oktatás hozzáférhetőbbé tétele – jövőbeli megoldás a távoktatási rendszer, állami vagy EU-s támogatással. Fontos lesz, hogy az EU mennyi támogatást biztosít erre a közös befizetésekből (pl. átképzések problematikája). Fontos ebben az aspektusban a GDP növekedés mértéke mekkora lesz. Amennyiben itthon a GDP elérné a 3-4%-os növekedést, és tartósan beáll, úgy azoknak a vásárlóereje megnövekedne, akik új típusú munkahelyet, új típusú kvalifikációt szeretnének. Ők vélhetően meg tudják majd fizetni a képzéseiket.

Amennyiben a GDP csak 1-2%-os növekedést produkál, a vidéki leszakadás növekedni fog, akkor nagy problémák jelentkeznek. Az otthon lévő emberek nem tudják átképezni magukat. Sem pénzük nem lesz, sem elképzelésük, hogy merre kellene átképeződniük.

Amennyiben a város felkérné az egyetemet egy „smart city” program kidolgozására, szívesen részt vennének benne azokon a területeken, melyek a képzés és kutatás struktúrájukhoz kapcsolódnak.

Annak megoldását, hogy a cégek több telephelyet hozzanak a városba a legfontosabb lépésnek a közúti infrastruktúra fejlesztésében látja – autópálya szükségessége.

Másik felsőoktatási interjúalanyunk szerint a „smart city” viszonylag új fogalom, ami a fenntarthatósággal szinonim. Ahhoz, hogy jól érezzük magunkat a városban több dolog is kell. Hiába vannak szép üzletek, éttermek, ha valakinek nincs elég pénze, hogy ezeket igénybe vegye. Békéscsabán sokan vannak ilyenek. Békéscsabának a megtartó ereje akkor lesz erős, ha munkahelyeket tudunk biztosítani. Ez sokkal fontosabb annál, hogy szép legyen a város.

A legfontosabb lehetőség egy fiatal számára, hogy tanuljon. Különböző nemzetközi és hazai pályázatok, ösztöndíjak vannak, itt még nagyon sok a tartalék. A duális képzés esetén a fiatal minden hónapban kap támogatást a cégtől, ez is nagyon kedvező lesz.

Ahhoz, hogy az IKT közkinccsé váljon, mindenkinek megvan a maga szerepe. A család a leginkább inspiráló környezet, de az iskolának is nagy ebben a felelőssége.

Békéscsabán is meg kell találni a specialitásokat a fejlődéshez. A szarvasi halgazdaság megértette a fiatalokkal, hogy olyan képzést kapnak a városukban, amivel el is tudnak helyezkedni. Gyulán is adott az út a megyei kórház által. Békéscsabán is meg kell találni azokat a közös alapokat, amelyekre érdemes építeni.

Vannak kutatások Békéscsabán, de ezek főként társadalomtudományiak. Szükség lenne a műszaki és természettudományos kutatásokra is.

A vállalatok azzal küszködnek, hogy nincs elég szakember, sem középfokú, sem felsőfokú végzettséggel. Nagyon szeretnék mérnököket, de ennek a feltételei nincsenek meg Békéscsabán. Lehet ezen javítani, és partnerként kell tekinteni egymásra.

Az iskolafokozatokat illetően a stabilitás záloga, hogy az ember viszonyulni tud egy szilárd programhoz. Az egyetemen ilyen a mintatanterv. Most jelenik meg a szakgimnázium, ahol magasabb lesz az orientációs óraszám és közismereti képzésben kevesebbet kap a diák. Személyes vélemény az, hogy az alapszolgálatok kellene megtanítani az általános iskolában, nem kellene így rohanni. Vissza kellene térni a régi klebelsbergi világba, ahol a gyereket nyugodt, szeretetteljes környezetben, az alapokra koncentrálni oktatják és nevelik. A tanár nagyon sokszor kényszerpályán van. Nagyon sok a tananyag, nincs idő az elmélyítésre, a beszélgetésre, pedig ez nagyon fontos lenne.

A Horizont 2020 projektben lehetőség lesz munkahelyek teremtésre és megtartására pályázni. Nagy kihívások előtt áll a város, ha itt jól fog szerepelni, nagyot léphet előre. Ebben az önkormányzatnak kulcsszerepe lesz. Egységes koncepcióba kellene rendezni a városi törekvéseket. Gyula például a turizmus vendéglátás témakörben nagyon jól megtalálta önmagát. Békéscsabán is szükség lenne a stratégiai tervezésre. Természetesen anyagi forrásokkal is támogatnák ezt.

A közösségi főiskola is alternatíva lehet. Sok jó példát találhatunk rá. Amit szeretnék Magyarországon megvalósítani, az a francia példa. Ez az új felsőoktatási rendszer 4. pillére lenne. Nagyon fontos minden városnak, hogy megmaradjon a felsőoktatási intézménye, hisz ennek van egyfajta szellemi kisugárzása. Ha a többi pillér nem alkalmazható itt, akkor legalább ez maradjon meg Békéscsabán. A közösségi főiskola fenntartásába be kell szállni másoknak is (önkormányzat, cégek), ezzel többen bele is szólhatnak a működésébe. Azok körét is bővítik, akik részt vehetnek az oktatásban (pl. nem lesz feltétel a tudományos fokozat), így gyakorlatiasabbá lehet tenni a képzést fejlesztő mérnökökkel, kiváló gyakorlati szakemberekkel.

Bizonyos alapkérdésekben, alapértékekben konszenzusra kellene jutnia az érintetteknek.

A kutató szerint az IKT területén is jelentős hátrányok vannak térségben, ez is gátja a társadalmi innovációnak. Az oktatásban az informatika órák számának csökkentése nem volt egy szerencsés döntés, a digitális írásbeliség fejlesztése létkérdés. A közösségi színtereken biztosítani kell az informatikai eszközök használatának lehetőségét. Eszközöket, működőképességet kell biztosítani a településeken. Ugyancsak szükséges az internethez való hozzáférés elérhető áron való biztosítása is.

A környezetgazdálkodásra sokkal nagyobb figyelmet kellene fordítani. A környezettudatosság kialakításában az iskoláknak óriási a felelőssége. Szemléletváltásra van szükség ezen a területen is. A túlfogyasztás miatt is szükséges a környezettudatos magatartás kialakítása. Nagy lehetőségek vannak a hulladékgazdálkodásban. Támogatási források szükségesek ahhoz, hogy az alternatív energiaforrások elérhetővé és általánossá váljanak. További lehetőségek vannak a zöldgazdaságban, amely foglalkoztatás bővülését is eredményezné.

Megfogalmazódott még az interjúk során, hogy munkahelyteremtő beruházások kellenek, olyan infrastrukturális fejlesztések, melyek a térséget elérhetővé teszi közlekedési szempontból. A munkahelyteremtéssel kellene foglalkozni és ebben a mindenkori kormánynak van felelőssége. A múltbéli hagyományokat (például élelmiszer feldolgozás) is újra kellene gondolni. Ki kell használni a térség saját természeti adottságait. Nagyon jelentős az elvándorlás a térségből, ennek megállítására is szükségesek a kormányzati intézkedések.

Sokat szépült a környezete a városnak. A kultúra, oktatás terén rengeteg pozitív változás tapasztalható. Fontos lenne, hogy az elszigetelt rendezvényeket összefogva szervezzék.

A képzések területén voltak indokolatlan párhuzamos fejlesztések. Az egyházi intézmények megjelenése is kapacitásbővülést jelentett, ugyanakkor a gyereklétszám ezt nem feltétlen indokolta. Megjelent a cigánymisszió a szakképzésben. Mindezek mellett színvonalas képzést végző nem állami intézményeknek nem kedveznek a jelenlegi szabályozások, piaci alapon pedig nem tud működni Békés megyében szakképző iskola. (Alapítványi és magán iskolák).

Az IKT eszközök elterjesztése csökkentheti a hátrányokat megyénkben. A természeti adottságok jobb kihasználása is élhetőbbé tenné térségünket. Nagyon nagy a felelőssége az írott és elektronikus médiának a szemléletváltásban. Nagyon komoly beruházások zajlottak a térségben az energetika és környezetgazdálkodás terén. Szennyvíz beruházási program, szelektív hulladékgazdálkodási projekt megvalósítása nagyon nagy elmaradást pótol. Szakemberképzésben ezekre is figyelni kell.

Az interjúk során rendkívül sok hasznos, okos dolog került elő.

Nincs minden elindult kezdeményezésről pontos információnk, ennek ellenére a következő fejezetben bemutatunk néhány olyan tartalmi fejlesztési irányt, ami hasznos lehet a felsőoktatás és a város, valamint a cégek számára. Kitérünk egy olyan módszertanra is, ami segíthet ezeknek a fejlesztéseknek a megvalósításában.

5. „Jó gyakorlatok”

A Nemzeti Felsőoktatási Stratégia megfogalmazza, hogy erősíteni kell a felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatát (EMMI, 2015). A következőkben olyan oktatási modelleket, rendszereket illetve kezdeményezéseket szeretnénk bemutatni, amelyekben a közös elem az oktatás szoros együttműködése a munkaerőpiaccal. A két szektor együttműködésének egy várható eredménye, hogy olyan szakemberek hagyják el az oktatási intézményeket, akiknek a felkészültsége minél jobban megfelel a munkáltatók elvárásainak, növelve a fiatalok elhelyezkedési esélyeiket.

5.1. „Learning by development”

A magyar felsőoktatási stratégiában a felsőoktatási intézménytípusok között az egyetemek és tudományegyetemek mellett az alkalmazott tudományok egyeteméről is olvashatunk. Ezek feladata, hogy valós társadalmi-gazdasági igényeket elégítsenek ki, a tudás gyakorlatban történő hasznosítására fókuszálva (EMMI, 2015, 42. o.). A következőkben egy olyan oktatási stratégiát szeretnénk bemutatni, melyet egy finnországi alkalmazott tudományok egyetemén alakítottak ki, és alkalmaznak igen kiemelkedő eredményekkel, mely az intézményt méltán tette nemzetközileg is híressé.

A „learning by development” (későbbiekben LbD) egy olyan felsőoktatási modell, mely egy finnországi egyetemen, a Laurea University of Applied Sciences nevű intézményben került fejlesztésre és alkalmazásra. Az intézmény oktatási stratégiájának alapját ez a modell képezi, melynek lényege hogy az egyetem oktatói, hallgatói közös projektekben vesznek részt az ipari, a köz- és a civil szektor tagjaival. A projektek célja olyan közös kutatások és innovációs tevékenységek végzése, melyek valamilyen gyakorlati problémára keresik a megoldást. Ezen a módon az oktatás kilép az intézmény falai közül, és fókuszába az alkalmazott készségeket, a tényleges munkatapasztalatot helyezi. A képzési modell jelszava a pragmatizmus, vagyis nagyon fontosnak tartják, hogy a hallgatóknak átadott tudás valóban alkalmazható legyen a gyakorlatban.

A modellben egészen más feladatok hárulnak egy oktatóra, mint ami hazánkban általánosan előfordul. Az oktató nem a tényszerű adatokat átadó szakértő, hanem olyan facilitátor, aki kapcsolatot teremt és épít az egyetem és a munkáltatók között. Feladata, hogy partnereket kutasson fel és saját hálózatot építsen. Hallgatóival egyenrangú, partneri kapcsolatot ápol⁹.

A Laurea igazgatója, Katariina Raij szerint (2013) az LbD modell alkalmazása lehetővé teszi, hogy a „tudók világa” felől elmozduljunk a „kompetens cselekvők világa” felé. A Laurea missziója, hogy kutatásokkal szolgálja a tudomány fejlesztését, és az oktatást olyan kutatásokra alapozza, amelyeken keresztül a hallgatók megtanulhatják, hogyan szolgálják országukat és az emberiséget. Az LbD-t úgy lehet meghatározni, mint gyakorlati tanulás koncepcióján alapuló kompetencia orientált akció modell. Értelmezésükben a kompetencia tényleges tudás, készségek, tapasztalatok, értékítélet és társas

⁹ forrás <https://www.elte.hu/hir?id=NW-3382>

kapcsolatok összességét jelenti. Ezek együttesen szükségesek ahhoz a kapacitáshoz, ami képessé teszi az egyént arra, hogy különböző helyzetekben cselekedjen. Tehát a kompetenciát többként kezelik/értelmezik mint tudás és készségek összessége.

Annak kognitív, etikai, motivációs, szociális és funkcionális vonatkozásait is tekintetbe veszik az oktatási folyamatok tervezése során. Kompetencia modelljük Rajj doktori kutatási nyomán a következő négy elemet tartalmazzák: 1, elméleti tudás és modellek 2, készségekbe és képességekbe ágyazott tudás 3, morális tudás 4, tapasztalati tudás (a gyakorlatok és tapasztalatok során összegyűjtött). A tanulási környezet kialakítás során az a céljuk, hogy olyan munkafolyamatokat hozzanak létre, amelyek során a fenti összetevők mindegyike aktivizálható, fejleszthető (Rajj, 2014).

Az egyetem honlapjáról¹⁰ bővebben is tájékozódhatunk arról, hogy milyen szolgáltatásokat kínál az intézmény hallgatóinak és más partnereinek. A felsőoktatási intézmény nagyon aktív, összekötő szerepet vállal a három szektor között: üzleti, közszféra és nonprofit szektor. A hallgatók részt vesznek az előbbi szervezetek mindennapi munkájában, ahol valós problémák megoldásán, fejlesztéseken dolgoznak. Az egyetemen a kutatás és a munkavégzés szervesen összekapcsolódik. Az egyetemet jellemző szakterületeket, amelyekre a képzések épülnek, magas, nemzetközi oktatási és kutatási standardoknak megfelelő minőségben oktatják. A szakterületeket az intézmény hosszú távú céljai és stratégiája mellett az is meghatározza, hogy milyen projekteken vesz részt, milyen hálózati kapcsolatokat tartanak fent az intézmény munkatársai.

Az intézmény a már végzett, dolgozó szakembereknek is kínál továbbképzéseket, amiket a különböző szektorok közötti megközelítés és az eltérő tapasztalattal rendelkező személyek inspiráló együttműködésére épít. Személyes fejlesztés és folyamatos oktatás elnevezéssel működik a szolgáltatás, amit vállalkozásoknak nyújtanak. Ilyen egyénre szabott képzések az alkalmazott tudományok nyitott egyeteme és különböző mesterszakok. A képzéseket kifejezetten úgy alakítják ki, hogy azok munka mellett is elvégezhetőek legyenek. Az ún. folyamatos oktatás célja, hogy egyszerű munkavállalókból szakértőket képezzenek. A kompetenciák elmélyítésén kívül a professzionális, szakmai kapcsolatok építésére is figyelmet fordítanak a képzés során, vagyis nem csak a szakmai kompetenciák, hanem a személyes kapcsolati, hálózati tőke növelésére is lehetősége van a hallgatóknak.

A munkaerőpiacnak nyújtott további szolgáltatás a "Network to Get Work" esemény szervezése. Az esemény célja, hogy a munkáltatók és az álláskeresők találkozassanak egymással. A rendezvény lehetőséget kínál arra, hogy a munkáltatók motivált alkalmazottakat találjanak. A hazai gyakorlatban az esemény leginkább olyan állásbörzékhez hasonlítható, amelyet egyetemeken szerveznek legfőképpen saját hallgatóik, és az egyetemmel együttműködő potenciális munkáltatók, partnerek számára.

Az egyetem működésének és folyamatos növekedésének alapját a minőségbiztosítás jelenti. Az intézmény elkötelezett a minőségi működés mellett, amit minden munkatársától, a menedzsmenttől is elvár. Mint alkalmazott tudományokat oktató egyetem minőségbiztosításához a hazánkban is jól ismert PDCA ciklust használják. A tervek elkészítését operatív célok, cselekvési tervek elkészítése és indikátorok meghatározása követi. Az ellenőrzések, mérések és értékelések eredményeit

¹⁰<https://www.laurea.fi/>

visszacsatolásként használják a hatékonyság, az eredmények meghatározásához, valamint később az újabb tervek, és operatív beavatkozások meghatározásához.

Az LbD modell értékelésér eddig több ízben is sor került. A finn egyetemek közül a modell alkalmazó, Laurea egyetem hallgatóinak legjobban az elhelyezkedési esélyei (89,9 %). Az LbD projekt és probléma megoldás alapú tanítási módszerekkel is összehasonlították. A kutatók azt találták, hogy az LbD abban emelkedik ezek közül a módszerek közül, hogy a modell értékvezérelt és sokkal holisztikusabb látásmódot nyújt a hallgatóknak, mint amikor projektek egyszerűen problémákra fókuszálnak. Az LbD filozófiájának központi eleme, hogy sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek arra, hogy a hallgatók meg tudjanak csinálni valamit, mint arra, hogy a megfelelő válaszokat adják a vizsgán. Az LbD erősségei: az önálló gondolkodás serkentése, önbizalom, tapasztalati légkör, magas felelősség, korai tapasztalat a személyes felelősségről az eredményekért és a munkatársak kötelességeiért, korai tapasztalatok arról, amikor mások megbíznak a hallgató munkájában és a minőségben.

Kutatások megerősítették, hogy az LbD oktatásban részt vett hallgatók kompetensebbnek érzik magukat gyakorlati helyzetekben, mint társaik. Mire végeznek a hallgatók, már több szervezettel is együttműködtek a tanulmányaik során, aminek köszönhetően már ismerik a modern munka elvárásait és ritmusát, azért rövidebb idő alatt tudnak alkalmazkodni a munkafeltételekhez.

Az LbD modellnek a környező társadalomra is sokszínű hatása van. A helyi szervezetek új ötleteket, fejlesztési eredményeket és jól képzett munkaerőt kapnak. A kutatás-fejlesztési projektek kapcsolatot teremtenek az üzleti-, a közszféra és a civil szektor között, ami lehetővé teszi a különböző kompetenciák és megközelítések integrálását. A másik oldalról pedig a cégek is megosztják tudásukat, munkatapasztalataikat, kompetenciáikat, kutatási eredményeiket az egyetem munkatársaival.

Az LbD alkalmazásának nem csak előnyei, hanem nehézségei is vannak. A modell bevezetésének egy lehetséges korlátja az oktatók és a hallgatók aránya. A finn egyetemen nagyjából 16 hallgató jut átlagosan egy oktatóra. Ez a szám jelentősen eltér a hazai gyakorlattól.

Egy másik lehetséges nehézség, hogy az LbD-hez hasonló mértékben gyakorlat orientált oktatás a hagyományostól egészen eltérő szervezeti működést, menedzsmentet és szervezeti kultúrát kíván meg. A személyes meggyőződések és vélekedések átalakulása nélkül a modell feltételezhetően nehezen működtethető eredményesen. Vélhetően bevezetése igen hosszú időt, akár 5-10 évet is igénybe vehet. Elég csak arra rátekintetnünk, hogy az egyetemi oktatók szerepfelfogása és feladatai mennyire eltérnek a jelenleg elterjedt modellektől. Az LbD-ben a tanárnak nem tényközlő feladata van. Olyan tanulási környezetet kell teremtenie, szektorok közötti együttműködést létrehozni, amiben a hallgatókat fel tudja arra készíteni, hogy hogyan tudják meglátni a folytonosan változó világban a lehetőségeket, és hogyan lesznek képesek arra, hogy a változások és váratlan helyzetek vezetése érdekében folyamatosan új szokásokat alakítsanak ki, képesek legyenek a változó világgal együtt változni. Az LbD-ben ez egy lényeges eleme a tanulási eredményeknek.

5.2. Duális képzés

Duális képzések alatt olyan oktatási formákat értünk, ahol a diákok vagy hallgatók elméleti oktatása a közép- vagy felsőfokú intézményben valósul meg, gyakorlati képzésükre azonban vállalatoknál, üzemekben kerül sor (Szabó, 1997). Tehát míg az előbbi folyamat során az ismereteken, addig az utóbbi esetben a készségek kialakításán van a hangsúly. A képzés jellegétől függően nagyon eltérő helyi gyakorlatokkal találkozhatunk a magyar oktatásban. Különböznek az egyes képzések az elméleti és gyakorlati oktatás arányában, időbeli eloszlásában, a szükséges kiegészítő gyakorlati készségek elsajátításának módjában (pl. tanműhelyek alkalmazása) stb.

A nemzeti felsőoktatásról szóló törvény 108. § alapján:

„1a. duális képzés: a műszaki, informatika, agrár, természettudomány vagy gazdaságtudományok képzési területen indított gyakorlatigényes alapképzési szakon, szociális munka alapképzési szakon, illetve a felsorolt képzési területhez tartozó mesterképzési szakon folytatott képzés azon formája, amelyben a szak - képzési és kimeneti követelményeknek megfelelően meghatározott, teljes idejű, a képzési időszakra, a képzés módszereire, a tanórára, a megszerzett tudás értékelésére egyedi rendelkezéseket tartalmazó - tanterve szerint a gyakorlati képzés a Duális Képzési Tanács által meghatározott keretek között, minősített szervezetnél folyik;”¹¹

A vállalatok számára azért éri meg belépni a diákok vagy hallgatók képzési folyamatában, mert így lehetőségük van saját valós igényeiknek megfelelően képezni a potenciális munkavállalóit. Ezzel a módszerrel a leendő munkatársak betanulási ideje jelentősen lerövidül, ami csökkenti ennek az időszaknak a költségeit. Ezen kívül a diákok, hallgatók is termelnek az üzemekben, vállalatoknál, ahol már az oktatásuk ideje alatt növelik a cégek bevételeit.

A diákok számára is megéri duális képzésben részt venni több előny miatt is. Szakképzésben a diákokkal tanulószerveződést kötnek, ami rendszeres havi anyagi juttatást jelent. Ezen kívül a végzés után a diákok elhelyezkedésének esélyei háromszorosára nőnek, hogyha tanulmányaiknak része volt az üzemi gyakorlat¹².

Hazánkban a felsőoktatásban, néhány lokális jó gyakorlattól eltekintve (pl. Kecskemét, Győr), 2015 szeptemberétől jelentkezhetnek a hallgatók 80 különböző duális rendszerű szakra¹³. A szakok listája az együttműködő vállalatokkal együtt mindenki számára hozzáférhető¹⁴.

¹¹ forrás http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100204.TV

¹² forrás <http://dualis.hu/>

¹³ forrás http://eduline.hu/felsooktatasi/2015/3/4/80_szakon_indul_dualis_kepzes_ZCDI7B

¹⁴ forrás http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FFT_2015A/dualis_kepzesek_lista_15A.pdf

A felsőoktatási intézmények duális képzési gyakorlata, az eddigi tapasztalatok alapján, eltérhet a szakképzések rendszerétől. Ezt elsősorban a felsőoktatási intézmények (és együttműködő partnereik) alakítják ki. Erre példa, hogy míg Kecskeméten a duális képzésben részt vevő hallgatók elméleti képzésére a normál tanrendű hallgatókkal együtt kerül sor, gyakorlati képzésükre pedig a szünetekben, vizsgaidőszakokban, addig a győri modell szerint a hallgatók az első két félévben normál rend szerinti elméleti képzésben vesznek részt. Ezt követően kerül sor a gyakorlati oktatásra, vagyis a cégeknél végzett munkára, amivel párhuzamosan távoktatási formában zajlik tovább az elméleti képzés (Újszászi, 2014.)

Az országos felsőoktatási portál¹⁵ adatai szerint Békéscsabán a Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Katának működnek kihelyezett felsőfokú képzései, szakirányú továbbképzései és szakképzései¹⁶. A rendelkezésre álló adatok szerint az intézmény ezen a karán jelenleg még nem működik duális képzés.

5.3. Községi főiskola

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma 2015 márciusában tette közzé honlapján a magyar felsőoktatás 2030-s stratégiáját¹⁷ „Fokozatváltás a felsőoktatásban” címmel. Ennek egyik célja, hogy azoknak az állampolgároknak is biztosítsa a felsőoktatáshoz való hozzáférést, akik az ország olyan hátrányos helyzetű régióiban élnek, ahol településükön (vagy annak közelében) nincs felsőoktatási intézmény. A kezdeményezéssel az adott régiók versenyképességét, a tudásgazdaságban való teljesítését kívánják növelni.

A felsőoktatási törvény 2015 júliusi módosítása már rendelkezik a felsőoktatási intézmények piachoz, helyi igényekhez történő illesztéséről, amit elsősorban közösségi központok létrehozásával¹⁸ kíván megvalósítani azokban a térségekben, ahol erre a legnagyobb szükség van. A központok célja, hogy a helyi igényekhez alkalmazkodva nyújtsanak felsőoktatási képzéseket az adott régiókban, a helyi gazdaság működésének fenntartása érdekében. A felsőoktatási képzésektől gazdaságélénkítő és közösség építő hatást várnak a szakemberek.

A nemzeti felsőoktatásról szóló törvény 108. § alapján:

„23a. közösségi felsőoktatási képzési központ: felsőoktatási intézmény székhelyén kívül működő, felsőoktatási intézménynek nem minősülő szervezet, amely a működési engedélyében meghatározott képzési terület és maximális hallgatói létszám erejéig a képzésre vonatkozó működési jogosultsággal, a szükséges oktatói karral rendelkező felsőoktatási intézménnyel kötött megállapodás alapján a felsőoktatási intézmény és annak hallgatói számára biztosítja a felsőoktatási oktatási alaptervékenység, a képzés tárgyi és ingatlanhasználati - a felsőoktatási intézménnyel kötött megállapodásban foglaltak szerint pénzügyi - feltételeit;”¹⁹

¹⁵ forrás <http://www.felvi.hu/>

¹⁶ forrás <http://gfk.tsf.hu/docs/kepzesekink>

¹⁷ forrás <http://www.kormany.hu/download/d/90/30000/fels%C5%91oktat%C3%A1si%20konceptci%C3%B3.pdf>

¹⁸ forrás http://hvg.hu/itthon/20150806_68_varosban_johet_letre_kozossegi_felsoo

¹⁹ forrás http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100204.TV

A közösségi főiskolák koncepciójában megjelenik a különböző szektorok, szereplők LbD-hez hasonló integrációja. A közösségi főiskolák létrehozásában számítanak a munkaerőpiaci és társadalmi szereplők aktív együttműködésére. Ez az igények megfogalmazásán túl vonatkozik még a munkaadók, vállalatok aktív részvételére a képzésekben és kutatásokban (EMMI, 2015, 9.o.). A közösségi főiskolának feladata a helyi közösség számára olyan tudásszolgáltatások nyújtása, amelyek szerveződésére piaci alapon nincs lehetőség, azonban a régió fejlődéséhez szükség van rá. Cél, hogy a munkaerőpiaci igényekhez illeszkedő, gyakorlati képzések vonzó életpályát biztosítsanak a fiatalok számára. A közösségi főiskolák által termelt tudás célcsoportját a helyi közösségek és vállalkozások képezik.

A következő két fejezetben olyan kezdeményezéseket, programokat szeretnénk bemutatni, amik annak ellenére, hogy eltérő mértékben vagy egyáltalán nem épültek be szervesen felsőoktatási intézmények működésébe, témánk szempontjából mégis jelentőséggel bírnak. Ennek oka, hogy a bemutatásra kerülő programok olyan kivételes szakmai tapasztalatot nyújtanak hallgatók, vagy pályakezdekők számára, amelyet (egyelőre) a felsőoktatásban nehezen, ritkán, vagy egyáltalán nem tudnak megszerezni a hallgatók.

5.4. Gyakornoki programok

Számos vállalat működtet gyakornoki programokat. Az itt bemutatásra kerülő gyakornoki programokat működtető szervezetek jellemzően nagyvállalatok. Ezek a szervezetek igyekeznek a saját területükön legjobb szakembereket kiválasztani, és erre a célra jelentős anyagi forrásokat is fordítanak.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy más cégek, vállalatok ne működtetnének kiváló gyakornoki programokat. Jelen kiválasztás elsődleges szempontja, hogy ezekről a programokról nyilvánosan, online hozzáférhetőek információk. A nagyvállalatok gyakornoki programjaiban való részvétel növeli a fiatal pályakezdekők elhelyezkedési esélyeit. Egyes nagyvállalatoknál a gyakornoki helyekre általában 10-15-ször többen jelentkeznek, ami jól mutatja, milyen nagy az érdeklődés a pozíciók iránt. A kiválasztási folyamatok során a kiváló angol nyelvű kommunikációs készség és a szakmai tudás, kognitív készségek mellett az ún. „soft skilleket” is vizsgálják a HR szakemberek²⁰. Találunk már külön a gyakorlati pozíciókra specializált munkaerő közvetítő oldalt is²¹

²⁰ forrás http://eduline.hu/felsooktatasi/2011/9/24/20110924_gyakornoki_munka_elhelyezkedes_allas

²¹ forrás <http://gyakornok.com/>

Négy különböző területre is jelentkezhetnek az érdeklődő hallgatók a PwC-hez gyakorlatra²². A kiválasztási folyamatról, a foglalkoztatottak létszámáról és a gyakorlat hosszáról nem található bővebb információ a cég honlapján. Az viszont külön figyelmet érdemel, hogy duális képzésben is részt vesznek²³, valamint Multipoly nevű játékukkal kifejezetten innovatív módon keresik a jövő szakembereit²⁴. Utóbbi során a jelentkezők számítógépes, játékos környezetben szimulált munkahelyi feladatokat oldanak meg.

A MOL csoportnál szintén nagy hangsúly helyeznek a tehetséges fiatalok megtalálására, a képzésben-oktatásban való aktív részvételre. Évente 400 gyakornokot fogadnak, ennek felét az együttműködő egyetemekről kötelező, nyári szakmai gyakorlatok keretében, 200 hallgatónak pedig egyéb munkalehetőséget biztosítanak²⁵.

A Microsoft is több, különböző lehetőséget kínál a szakmai tapasztalatszerzésre. Gyakornoki programot működtet végzős hallgatók számára, ami heti 20 órás munkavégzést jelent. Nem csak egyéni feladatokat oldanak meg, hanem gyakornok társaikkal közös projektekben vesznek részt, esettanulmányokat dolgoznak fel. A nemzetközi gyakornok közösségnek is tagjaivá válnak²⁶. Emellett működtetik az un. MSP (Microsoft Student Partner) programot, aminek keretében konzultációt, szakmai támogatást kapnak a hallgatók, képzéseken és tréningeken vehetnek részt, annak érdekében, hogy IT vagy üzleti témájú szakdolgozatukat, publikációjukat elkészíthessék²⁷.

A Magyar Telekom gyakornoki programjába végzettségtől függetlenül jelentkezhetnek a hallgatók. Jelenleg nagyjából 400 főt foglalkoztatnak ilyen módon. A jelentkezés feltétele középszintű angol nyelvtudás és aktív hallgatói jogviszony. A gyakornoki program heti 20 órás munkavégzést vár el a hallgatóktól rugalmas beosztásban, mely során a résztvevők saját szakterületükön projekt jellegű feladatokban vesznek részt. A gyakornoki programnak része egy bevezető. un. orientációs szakasz, amely a vállalati környezetbe való beilleszkedést támogatja²⁸.

A gyakornoki programok alapján több tanulságot és következtetést levonhatunk. Egyrészt érdemes azt látni, hogy a gyakornoki programokra igen nagy a túljelentkezés – annak ellenére, hogy egyes szervezeteknél valóban jelentős létszámú hallgatót foglalkoztatnak – vagyis jóval nagyobb az érdeklődés az ilyen irányú gyakorlatok iránt, mint amennyi igényt az üzleti szektor el tud látni. A fent említett szervezetek, és még számos, itt nem megnevezett vállalat képes arra, hogy vonzó tanulási környezetet teremtsen. A magas arányú érdeklődés hátterében vélhetően az elhelyezkedési esélyek is nagy motivációs bázist képeznek. Ebből arra következtethetünk, hogy jól felépített szakmai gyakorlatok iránt van érdeklődés a hallgatók körében.

²² forrás <http://www.pwc.com/hu/hu/karrier/gyakornoki-program.html>

²³ forrás http://www.pwc.com/hu/hu/karrier/dualis_kepzes.html

²⁴ forrás http://www.pwc.com/hu/hu/hr/hr_board_1401/hr_innovacio.html

²⁵ forrás <http://mol.hu/hu/karrier/gyakornoki-programok>

²⁶ forrás http://gaminfo.hu/sites/default/files/files/140305_gaborgulyas_kecskemet.pdf

²⁷ forrás <https://msdn.microsoft.com/microsoftstudentpartners>

²⁸ forrás <http://www.telekom.hu/rolunk/karrier/gyakornoki-program>

A következő amit megfigyelhetünk, hogy a vállalatok komoly kiválasztási rendszereket, folyamatokat működtetnek, ami részben a túljelentkezésnek köszönhető. Ennek több üzenete van. Egyrészt a képzések működtetéséért felelős szervek számára egy fontos tapasztalat lehet, ha megvizsgálják, hogy milyen bemeneti kompetenciákat várnak el a hallgatóktól a vállalatok a kiválasztás során pl. kiváló angol kommunikációs készség, magas szakmai tudás, együttműködési készség, és így tovább. A vállalatok oldaláról ez a működés azt jelenti, hogy a gyakornoki programok működtetése, azaz a szoros együttműködés a felsőoktatással, számukra azt a lehetőséget hordozza magában, hogy kifejezhetik és egy kiválasztási folyamat során érvényesíthetik is kompetencia igényeiket a hallgatók és a felsőoktatás felé. A hallgatók számára pedig a gyakornoki programokon keresztül sokkal tisztábbá, érthetőbbé válik, hogy mik a velük szemben támasztott szakmai minimum követelmények, illetve közelebb kerülhetnek ahhoz, hogy milyen jellegű munka a legtesthezállobb számukra.

5.5. Nonprofit kezdeményezések

A civil, vagy az un. nonprofit szektorban is találunk olyan kezdeményezéseket, amelyek a felsőoktatás keretein kívül (vagy azzal együttműködve) nyújtanak a hallgatóknak lehetőséget több, kevesebb szakmai tapasztalat megszerzésére.

A nonprofit szervezetek jellemzően nem profitorientáltak, civil kezdeményezésre, a kormányzattól közvetlenül nem függő szervezetek. Az ilyen szervezetek elsősorban adományokból, pályázatokból teremti meg a működéséhez szükséges anyagai forrásokat. Ezek a szervezetek általában valamilyen közérdekű tevékenységet folytatnak. Általában a tágabb lakóhely, közösség, a közös szolgáltatásban állnak²⁹. Működési jellegzetességeik közé tartoznak, hogy felépítésükből adódóan rugalmas, dinamikus szervezetekről van szó, amelyek viszonylag gyorsan tudnak reagálni a helyi szinten megjelenő közösségi igényekre, problémákra, amikre gyakran innovatív megoldásokat találnak.

Ezekben a szervezetekben nagyrészt önkéntes munka (is) zajlik, ami azt jelenti, hogy tagjai munkájukért nem feltétlenül kapnak bért (ez alól a menedzsment feladatok ellátók képeznek általában kivételt). Ebből kifolyólag a nonprofit szervezetek szinte folyamatosan olyan személyeket keresnek, toboroznak, aki munkájuk vagy tanulmányaik mellett elég szabadidővel rendelkeznek ahhoz, hogy társadalmi felelősségvállalásra is időt fordítsanak. Sok nonprofit szervezeteknek emiatt részben a felsőoktatási hallgatók képezik a célcsoportját. A szervezetek működési jellegzetességeiből adódóan elsősorban szociális, felnőttképzési, oktatási, egészségügyi területen érdekelt hallgatók számára kínál ez a szektor lehetőséget arra, hogy még diplomájuk megszerzése előtt kipróbálhassák magukat a gyakorlatban, és munkatapasztalatot szerezhessenek.

²⁹ forrás http://www.nonprofitutatas.hu/letoltendo/nonprofit_szektor_fogalma.pdf

Az önkéntesség népszerűsítését a kormány is kiemelt feladatának tartja³⁰, ezért a képzések fejlesztése, tervezése során komoly jelentősége lehet a nonprofit szektor által kínált lehetőségek feltárásának is. Előny, hogy ezeknek a szervezeteknek a munkájába való bekapcsolódás vélhetően alacsonyabb költségekkel jár, mint a vállalatok, vállalkozások esetében. Hátrányuk, hogy a tevékenységük jellegéből adódóan korlátozott, hogy milyen szakok, képzések lehetnek érdekeltek az ilyen irányú együttműködések kialakításában.

A következőkben – a teljesség igénye nélkül – mutatunk be néhány olyan programot, amikben a felsőoktatási hallgatók bevonása igen aktívan zajlik. Leírjuk, hogy milyen tevékenységeket végezhetnek a fiatalok a kiemelt szervezeteknél.

A BAGázs Közhasznú Egyesület célja a cigánytelepeken élők fiatalok és felnőttek társadalmi beilleszkedésének segítése. Az önkéntesek között egyaránt számítanak középiskolásokra, fiatal felnőttekre és felnőttekre egyaránt. Programjaik, amikbe bekapcsolódhatnak az önkéntesek, igen változatosak, a kisdíjaknak szervezett kreatív gyerekfoglalkozásoktól elkezdve a személyes mentoráláson át a börtönben lévő személyek és családjuk támogatásig terjednek. A végzett tevékenységek elsősorban oktatással, szociális munkával foglalkozó hallgatók érdeklődését kelthetik fel³¹.

A Nagyító Alapítvány alternatív osztálykirándulások szervezésével hívja fel magára a figyelmet az interneten. Ezeket a programokat középiskolásoknak szervezik. Elsődleges szolgáltatásuk ennek a korosztálynak az iskolán kívüli képzése. A képzéseket önkéntesek, elsősorban fiatal felnőttek, hallgatók végzik, akik – a megfelelő felkészítést követően, folyamatos szakmai támogatás mellett – különböző témában tartanak tréningeket. Így az önkéntességen keresztül a hallgatók tapasztalatot szerezhetnek a középiskolásokkal alkalmazható személyiség- és közösségfejlesztő módszerekben, gyakorlatokban, játékokban³². Az önkéntes programra többségében egészségügyi, szociális, bölcsészettudományi területről jelentkeznek hallgatók.

A Junior Achievement Magyarország célcsoportja, az előzőektől eltérően, a gazdasági érdeklődésű középiskolások, felsőoktatási hallgatók. Különböző gazdasági ismeretek terén tartanak képzéseket fiataloknak, valamint vállalkozói készségek kialakításához szükséges készségek fejlesztésével foglalkoznak. Az önkéntesek oktatói, előadói, mentori szerepekben próbálhatják ki magukat a szervezetnél³³.

³⁰ forrás <http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/hirek/sikeresen-zarul-az-emmi-onkentesseget-nepszerusito-kampanya>

³¹ forrás <http://www.bagazs.org/>

³² forrás <http://nagyito.hu/>

³³ forrás <http://www.ejam.hu/hu>

6. Szolgáltatástervezés a felsőoktatásban

Jelen tanulmány célja, hogy lehetőségeket mutasson be arról, hogyan lehet eredményesebben bevonni a felsőoktatást a város fejlesztésébe és fejlődésébe. A pályázati kiírásból kiemeljük azokat a feladatokat, amiket az önkormányzat a felsőoktatással szemben támaszt:

- kutatási potenciál növelése, a felsőoktatás harmadik missziójának működtetése,
- társadalmi innováció erősítése,
- az intézmények képzéseinek és kutatási területeinek összehangolása,
- a felsőoktatási intézmények szerepvállalása a „smart city” koncepció gyakorlati működtetésében (kiemelten a negatív társadalmi-gazdasági változások kezelése és megelőzése; fenntartható vidék működése; felsőoktatási szolgáltatások működtetése új telephelyeken).

A felsorolt feladatok ellátáshoz szükséges oktatási, képzési rendszer kialakításának folyamata számtalan módon megvalósítható. A megvalósítás lépései függenek a rendelkezésre álló időtől, a humán és pénzügyi forrásoktól, gazdasági, jogi környezettől és még sok egyéb tényezőtől.

A következőkben a tanulmányunkban egy lehetőséget szeretnénk megmutatni, ami – részben, egészben – hozzásegítheti a fejlesztőket ahhoz, hogy olyan képzést alakíthassanak ki, ami magas színvonalon képes ellátni a fenti feladatokat, teljesíteni az önkormányzat által elvárt célokat.

Kutatásaink, az interjúk alapján kirajzolódott a mérnöki, villamosmérnöki szakemberek hiánya a térségben. Ilyen képzés (teljes egészében), információink alapján, nem elérhető Békéscsabán. A térségben megkérdezett szakemberek, munkáltatók véleménye szerint ilyen irányú képzés pozitív hatással lehet a régió gazdasági prosperitására. Jelen tanulmányban a továbbiakban ennek a konkrét, specifikus probléma megoldására vázolunk fel egy megoldási lehetőséget néhány lépését. A tervezés folyamatához a „service design thinking” (Stickdorn, Schneider, 2010) néhány alapelvét használjuk fel.

A tervezés folyamatához adottak az önkormányzat felsőoktatással szemben támasztott elvárásai. A korábbiakban arról is részletesen írtunk, hogy a képzésfejlesztés, a szektorok közötti kommunikáció és együttműködés célja, hogy Békéscsabát „élhetőbbé, okosabbá” tegyék. Ennek alapelveinek rendszerét a „Smart cities” tanulmány részletezi. A hét alrendszer közül az „emberek” alrendszert – közbiztonság, egészségügy és oktatás – érinti közvetlenül, de közvetett úton a többi alrendszerben is történhetnek változások, mivel ezek szorosan kapcsolódnak egymáshoz, hatással vannak egymásra.

A probléma, aminek lehetséges megoldási folyamatának néhány első lépéseit most felvázoljuk: az interjúk és a vállalkozások nemzetgazdasági ágankénti megoszlása alapján Békéscsabán hiány tapasztalható mérnök, főként villamosmérnök végzettségű munkavállalókból. Az adatok alapján ezen a területen az aktív szakemberek előregedése jellemző. A munkavállalók új generációja vagy nem ilyen területen képzte magát és/vagy nem itt vállal munkát. Erre a problémára több megoldás lehetséges. A továbbiakban, a projekt céljával összhangban, mi arra fókuszálunk, hogy

a helyi munkaerőpiaci igényekhez alkalmazkodó, új, felsőoktatási képzések indításával, hogyan lehet csökkenteni ezt a szakember hiányt.

A szolgáltatás tervezés professzionális folyamat, ami megfelelő szakértelmet igényel. Az interjúk során több esetben megjelent problémaként, hogy annak ellenére, hogy a megkérdezettek tisztában vannak az érintettek közötti kommunikáció és együttműködés jelentőségével, mégsem működnek ezek a folyamatok. Feltételezhetően ennek az az oka, hogy nincs olyan szakember, vagy szakember csapat, akik ezeket a kommunikációs és együttműködési folyamatokat terveznék, szerveznék, koordinálnák, és biztosítanák a gördülékeny együttműködés hátterét.

A képzés elindítása természetesen a felsőoktatás feladata, ahhoz azonban, hogy ezt a szolgáltatást a valós igényeknek megfelelően hozzák létre, szükséges lehet a képzés működésének alapos, több szempontú végiggondolása. Ehhez a gondolkodáshoz nyújt elvi keretrendszert a már említett „service design thinking”. Ennek első alapelve a felhasználó szempontú gondolkodásmód. A felsőoktatás esetében több felhasználói csoport is azonosítható, akiket érdemes bevonni a tervezési folyamatba, építeni az igényeikre. A felsőoktatást közvetlen felhasználói a hallgatók, ezért fontos kérdés, hogy részükről van-e igény mérnökképzésre, illetve milyen elvárásaik lennének egy ilyen képzéssel szemben. A felsőoktatás eredményét, a jól képzett szakembereket a munkaerőpiac, helyi munkáltatók fogják alkalmazni, melynek állapotáról többek között önkormányzati nyilvántartásokból, munkaügyi központok adatai alapján nyerhetünk információkat. Hasznos tapasztalat lehet az is, hogyha a Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, valamint az érintett szakág, azaz a Békés Megyei Mérnöki Kamara tagjai is megfogalmazzák elvárásaikat a leendő szakemberek tudásáról, készségeiről, felkészültségéről.

A szolgáltatástervezés további irányadó elvei szerint nem csak a különböző felhasználói csoportokat érdemes bevonni, hanem a szolgáltatás működtetésében közvetlenül vagy közvetetten résztvevő minden érintettet, azaz „stakeholder”-eket. A következőkben felsorolunk néhány olyan szereplőt, akiket érint és/vagy akikre hatást gyakorol a képzés tervezése, működésének minősége. Kiemeljük, hogyan van jelentőségük a képzés eredményes működésében.

- A képzést befogadó, indító egyetem vezetői, oktatói.
- Hasonló képzést már eredményesen működtető felsőoktatási intézmények vezetői, oktatói.
- Azok a munkáltatók, akik aktívan részt kívánnak venni a képzésben, gyakornoki helyeket biztosítanak, együtt kívánnak működni az egyetemmel kutatás-fejlesztési projektekből, vagy a felsőoktatási intézmény számára jelentékeny stratégiai partnert, pl. mert csak náluk elérhetőek a képzés hatékonyságát növelő szükséges tárgyi feltételek.
- Olyan nonprofit szervezetek, amelyeknek érdekében áll mérnöki szakértelmet igénylő projektek, kutatás-fejlesztések indítása. Az ilyen jellegű együttműködések utat nyithatnak a társadalmi innovációk felé, hozadékuk lehet a hallgatók és pályakezdők társadalmi felelősségvállalásának növekedése.
- A pályakezdők, a már pályán lévő szakemberek munkaerőpiaci tapasztalatai is hasznos információt nyújthatnak a képzési igényekről. Nem csak a helyben elhelyezkedett munkavállalókat érdemes megkérdezni, hanem azokat is, akik elhagyták a várost valamilyen ok miatt, vagy éppen máshol végezték felsőfokú tanulmányaikat.

- A Munkaügyi Központnak abban lehet stratégiai szerepük, hogy nyilvántartásaik alapján fel tudják kutatni, keresni, korosztálytól függetlenül, azokat a személyeket, akik a képzés potenciális „fogyasztóivá” azaz hallgatóivá válhatnak, később pedig munkavállalókká.
- A Békés Megyei Kereskedelmi és Iparkamara kapcsolati tőkéje nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy a hallgatók olyan helyi vállalkozásoknál, vállalatoknál végezhesenek szakmai gyakorlatot, kutatás-fejlesztést, ahol megkapják a munkavállaláshoz szükséges tapasztalatokat. Ezen kívül támogatni tudják a képzést elvégzett pályakezdeők elhelyezkedését.
- A (gépészeti és számítástechnikai) szakközépiskolák, szakképzési centrum szerepe hasonló, mint a Munkaügyi Központké, mivel tanulóik potenciális felsőoktatási hallgatók. A felsőoktatási képzés tervezésekor – legalább részben – lehet építeni azokra az ismeretekre, készségekre, amelyeket ezekben az intézményekben sajátítanak el a diákok.

A szolgáltatás tervezésének vannak még további elvi elemei is, amelyek fontosak ahhoz, hogy a célcsoportok igényeinek széleskörűen megfelelő és eredményes képzés jöhessen létre, azonban ezeknek a lépéseknek a kifejtésére jelen kutatásban már nem kerül sor, mivel ehhez a résztvevők más jellegű bevonására, együttműködésére lenne szükség a továbbiakban.

Kutatásunk során a fenti problémát csoportunk több aspektusból is megvizsgálta, az érintettek széles körében folytattunk interjúkat. A település oktatásfejlesztési lehetőségeinek megismeréséhez szükség volt egy olyan csapatra, akik különböző szakmai nézőpontokból voltak képesek rátekinteni a problémára, elemezni azt és javaslatokat tenni a lehetséges megoldásokra. A kutatási folyamat során több szakterület is képviseltette magát pl. településfejlesztő, szervezetfejlesztő, szociológus, vállalati szakemberek, vezető beosztású szakemberek stb.

Ennek a kutatásnak az eredményei képezhetik alapját egy olyan képzésfejlesztési folyamatnak, amiben a résztvevők nem csak a kutatókkal osztják meg véleményüket, hanem egymással is. A tervezési folyamat kritikus pontja lehet, hogy fel kell mérni, meg kell határozni, hogy az egyes felhasználói csoportokat, érintetteket a folyamat mely szakaszában, hogyan, miről érdemes megkérdezni, kikérni a véleményét, mely csoportoknak érdemes egymással aktívan (pl. szakmai műhelyek keretében) együtt dolgozni, milyen produktumok kerüljenek ki dolgozásra, kik által stb. A fejlesztési folyamatnak különböző szakaszai, lépései vannak. Precíz tervezést igényel, hogy a különböző érdekcsoportok mely pontokon lépjenek be ebbe a folyamatba, hogyan létesítenek egymással, szakértőkkel kapcsolatot.

Ennek a folyamatnak a tervezése, koordinálása vélhetően eredményesebb lehet, ha olyan csapat végzi, akik rendelkeznek az ehhez szükséges professzionális szakmai ismeretekkel, tapasztalattal.

Felhasznált irodalom

[1] Bajmóczy Zoltán – Lengyel Imre – Málovics György (szerk) 2012: Regionális innovációs képesség, versenyképesség és fenntarthatóság. JATEPress, Szeged, 93-108. o.

[2] Smarter Cities for Smarter Growth, IBM Institute for Business Value, 2010

[3] Horváthné Barsi B., Lados M., Baranyai N., Baráth G., Jóna L., Velinsky B.: „Smart cities” tanulmány. Győr: MTA Regionális Kutatások Központja, RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet, 2011.

2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról. 2015.

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100204.TV Utolsó letöltés 2015. november 19.

6-8 városban jöhet létre közösségi felsőoktatási képzési központ. 2015.

http://hvg.hu/itthon/20150806_68_varosban_johet_letre_kozossegi_felsoo Utolsó letöltés 2015. november 19.

80 szakon indul duális képzés szeptemberben. 2015.

http://eduline.hu/felsooktatas/2015/3/4/80_szakon_indul_dualis_kepzes_ZCDI7B Utolsó letöltés 2015. november 19.

A Budapest Bank nem csak egy pénzüintézet 2013.

http://www.csabaimerleg.hu/index.php?page=hir&hir_id=3529 Utolsó letöltés: 2015. november 20.

A Budapest Bank Nyrt. Békéscsabai Bankműveleti Központjának fejlesztése 2009.

http://www.budapestbank.hu/info/hirdetmenyek/hirdetmenyek_cikk.php?akadalymentes=enable&frm_id=401 Utolsó letöltés: 2015. november 20.

A csabai felsőoktatásról. <http://gfk.tsf.hu/docs/szervezet/134> Utolsó letöltés: 2015. november 20.

Diploma után: mi kell az elhelyezkedéshez? 2011.

http://eduline.hu/felsooktatas/2011/9/24/20110924_gyakornoki_munka_elhelyezkedes_allas Utolsó letöltés 2015. november 19.

Duális képzés. 2015 http://www.pwc.com/hu/hu/karrier/dualis_kepzes.html Utolsó letöltés 2015. november 19.

Duális képzések. 2015. http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FFT_2015A/dualis_kepzesek_lista_15A.pdf Utolsó letöltés 2015. november 19.

Emberi Erőforrások Minisztériuma (2015): Fokozatváltás a felsőoktatásban. A teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai.

<http://www.kormany.hu/download/d/90/30000/fels%C5%91oktat%C3%A1si%20koncept%C3%B3.pdf>

Utolsó letöltés: 2015. november 20.

Gulyás Gábor: Szakmai program a Microsoftnál.

http://gamfinfo.hu/sites/default/files/files/140305_gaborgulyas_kecskemet.pdf Utolsó letöltés 2015.

november 19.

Gyakornoki program. <http://www.pwc.com/hu/hu/karrier/gyakornoki-program.html> Utolsó letöltés 2015.

november 19.

Gyakornoki programok. <http://mol.hu/hu/karrier/gyakornoki-programok> Utolsó letöltés 2015. november

19.

HR-innováció. 2012. http://www.pwc.com/hu/hu/hr/hr_board_1401/hr_innovacio.html Utolsó letöltés

2015. november 19.

Katariina Raij (2012): Az oktatók nem töltik be többé a klasszikus tanárszerepet.

<https://www.elte.hu/hir?id=NW-3382> Utolsó letöltés 2015. november 19.

Közösségi főiskola, mint az új felnőttképzési modell. 2015

http://www.csabaimerleg.hu/index.php?page=hir&hir_id=12578 Utolsó letöltés: 2015. november 20. Mi

a társadalmi innováció? 2014. [http://youth2youth.hu/blog/megmagyarazo-mi-az-a-tarsadalmi-](http://youth2youth.hu/blog/megmagyarazo-mi-az-a-tarsadalmi-innovacio/)

[innovacio/](http://youth2youth.hu/blog/megmagyarazo-mi-az-a-tarsadalmi-innovacio/) Utolsó letöltés: 2015. november 17.

Kuti Éva - Maschall Miklós: A nonprofit szektor fogalma.

http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltendo/nonprofit_szektor_fogalma.pdf Utolsó letöltés 2015.

november 19.

Megszűnik a tanítóképzés Békéscsabán. 2001. Forrás:

<http://www.origo.hu/itthon/20010117megszunik.html> Utolsó letöltés: 2015. november 20.

Mi a CSR? <http://www.csrsziget.hu/content/mi-a-csr> Utolsó letöltés: 2015. november 17.

Operációs központot nyit Békéscsabán a Budapest Bank. 2006 [http://www.hrportal.hu/c/operacios-](http://www.hrportal.hu/c/operacios-kozpontot-nyit-bekescsabán-a-budapest-bank-20060215.html)

[kozpontot-nyit-bekescsabán-a-budapest-bank-20060215.html](http://www.hrportal.hu/c/operacios-kozpontot-nyit-bekescsabán-a-budapest-bank-20060215.html) Utolsó letöltés: 2015. november 20.

Raij, K. (2013) Learning by development in higher education. *Neveléstudomány*, 1. 2. sz. 6-21.

Hozzáférhető http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2013/nevelestudomany_2013_2_6-21.pdf

Utoljára letöltve 2015. november 24.

Raij, K. (2014) Learning by developing action modell. Laurea University of Applied Sciences, Espoo.

Hozzáférhető <http://ecahe.eu/assets/uploads/2015/06/36-Raij-LbD-Action-Model.pdf> Utoljára letöltve

2015. november 24.

Sikeresen zárul az EMMI önkéntességet népszerűsítő kampánya. 2014.

<http://www.kormany.hu/hu/emberi-eroforrasok-miniszteriuma/hirek/sikeresen-zarul-az-emmi-onkentesseget-nepszerusito-kampanya> Utolsó letöltés 2015. november 19.

Stickdorn, M., Schneider, J. (2010) This is Service Desing Thinking: Basics, Tools, Cases Paperback. BIS Publishers, Amsterdam.

Szabó, G. (1997): A duális képzés rendszere és a projekt orientált képzés kapcsolata. Kandó Kálmán Műszaki Főiskola. Hozzáférhető: <http://mek.oszk.hu/01800/01805/01805.pdf> Utoljára letöltve: 2015. november 24.

Telekom - T-Systems gyakornoki program. <http://www.telekom.hu/rolunk/karrier/gyakornoki-program> Utolsó letöltés 2015. november 19.

Újszászi, I. (2014): Duális képzést indít az SZTE Mérnöki Kar. *SZTEinfo*. Hozzáférhető: <http://www.u-szeged.hu/sztehirek/2014-december/dualis-kepzezt-indit> Utoljára letöltve: 2015. november 24.

Mellékletek

1. számú melléklet: Interjúvázlatok

Interjúvázlat – egyetem, szakképzés **(Minden kérdés esetében ki kell térni a múlt-jelen-jövő aspektusára)**

Kérdések:

- Milyen céggel van kapcsolatuk?
 - Mire terjed ki ez a kapcsolat?
 - Miben nyilvánul meg ez a kapcsolat?
 - Milyen csatornákon keresztül működik a kapcsolat? (publikációk, szabadalmak, tanácsadás, informális találkozók, toborzás, licenche adás, közös vállalat létrehozása, kutatási megbízások, konferenciák stb.)
 - Milyen a kapcsolattartás? (egyének, csoportok, szervezeti egységek, szervezetek közötti)
 - Milyen a kapcsolattartás gyakorisága?
 - Jelent-e a kapcsolat forrásbevonási lehetőséget?
- Van-e igény az együttműködésre? Ha igen/ nem miért? Milyen területen?
- Milyen előnyeit, vagy hátrányait látják az ilyen együttműködéseknek?
- Mit várnak a kapcsolattól? Miben tudna segíteni a fejlődésben?
- A jogi szabályozás segíti-e ezt a kapcsolati rendszert?
- Kaptak-e konkrét tudás létrehozására megrendelést a városban lévő cégektől?
- Milyen szakmából van hiány, vagy felesleg Békéscsabán? Ön foglalkoznak-e saját lehetőségeiken belül ezen hiányok enyhítésével, felszámolásával?
- Van-e információjuk arról, hogy milyen munkaerőre lenne leginkább szükség a városban?
 - Amennyiben igen, akkor honnan tudják?
 - Mennyire igazítják a képzéseket a helyi igényekhez?
 - Fontosnak tartják-e?
 - Hajlandóak lennének-e változtatni azért, hogy a frissen végzettek hamarabb el tudjanak helyezkedni a városban?
- Ön szerint a pályakezdő munkavállaló kell-e, hogy rendelkezzen azokkal a kompetenciákkal, amelyek a munka elvégzéséhez szükségesek? Vagy ezt inkább a cégeknek kell kialakítani?
- Amennyiben nem rendelkeznek a szükséges kompetenciákkal a pályakezdők, akkor visszajeleznek-e az oktatási, felsőoktatási intézménynek?

- Mit gondolnak, milyennek látják: milyen a vonzása, megítélése a Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karnak (Gazdasági Campus Békéscsaba, Egészségtudományi Campus Gyula, Tessedik Campus Szarvas)?
- Amennyiben nincs kapcsolat céggel/felsőoktatási intézménnyel:
 - Miért nincs? Mi az oka?
 - Terveznek-e
 - Mire irányulna ez a kapcsolat?

Társadalmi innováció

- Mit gondol a társadalmi felelősségvállalásról?
- Megjelenik-e a társadalmi felelősségvállalás az Ön szervezetében?
- Mik ezek? Mire fókuszálnak?
- Tervezik-e ennek a megváltoztatását, bővítését?
- Fontosnak tartják-e a társadalmi innovációt?
- Kell-e, hogy szerepük legyen ebben?
- Mit gondolnak arról, mi a feltétele annak, hogy társadalmi innováció létrejöhessen?
- Milyen környezet kell, mi segíti elő, hogy társadalmi innováció jöjjön létre?
- Milyennek látják ebből a szempontból a várost?
- Mivel lehet segíteni, hogy ehhez jobbak legyenek a feltételek?
 - Ehhez mit kellene tenni?
 - Mit tudnának ennek érdekében tenni?

„smart city” – elsősorban a fenti témák alapján

- Mit gondolnak a „smart cityről”, az élhető város koncepciójáról?
- Hogyan járulnak, járulnának hozzá ahhoz, hogy a város élhetőbb, innovatív legyen?
- Ön szerint hogyan lehetne elérni azt, hogy az oktatásban
 - a. csökkenjenek a hozzáférés költségei?
 - b. javuljon a minőség?
 - c. olyan emberek is hozzáférjenek a tanuláshoz, képzésekhez, akiknek korábban a nagy távolság, vagy az időbeosztás miatt erre nem volt lehetőségük? (Távoktatás? E-learning?)
 - d. minél többen végezzenek innovatív, kreatív munkát?
 Kinek (felsőoktatás, önkormányzat, cégek, társadalmi szervezetek, magánszemélyek) mi lehet ebben a felelőssége, feladata?
- Hogyan lehetne elérni azt, hogy az IKT „közkinccsé” váljon?
- Hogyan lehetne még jobban kihasználni a felsőoktatás, a koncentrált tudáskapacitás jelenlétét a városban? (pl. K+F)
- Igényelnék-e azt, hogy az egyetemek új módszerekkel, innovatív megoldásokkal képeznék a hallgatókat és a munkavállalókat?
- Hogyan lehetne az innovációt erősíteni a városban, a cégeknél?

- Mivel lehetne elérni, hogy a cégek minél több telephelyet vigyenek a városba?
- Szükségesnek tartanák-e az élhető város koncepciójának stratégiai tervezését?
 - a. Mit tennének meg ezért? Milyen szerepet vállalnának benne?
 - b. Anyagi forrásokkal támogatnák?
- Energiagazdálkodás, fenntarthatóság, mit tesznek érte, mire van lehetőség?
- Iskola-fokozatok egymáshoz illeszkedése, mennyire meghatározottak a kompetenciák, amiket fejleszteni kívánnak?

Interjúvázlat – gyakornokok

(Minden kérdés esetében ki kell térni a múlt-jelen-jövő aspektusára)

Kérdések:

- Milyen céggel van kapcsolata a felsőoktatási intézményeknek?
 - Mire terjed ki ez a kapcsolat?
 - Miben nyilvánul meg ez a kapcsolat?
 - Milyen csatornákon keresztül működik a kapcsolat? (publikációk, szabadalmak, tanácsadás, informális találkozók, toborzás, licenccbe adás, közös vállalat létrehozása, kutatási megbízások, konferenciák stb.)
 - Milyen a kapcsolattartás? (egyének, csoportok, szervezeti egységek, szervezetek közötti)
 - Milyen a kapcsolattartás gyakorisága?
 - Jelent-e a kapcsolat forrásbevonási lehetőséget?
- Van-e igény az együttműködésre? Ha igen/ nem miért? Milyen területen?
- Milyen előnyeit, vagy hátrányait látják az ilyen együttműködéseknek?
- Mit várnak a kapcsolattól? Miben tudna segíteni a fejlődésben?
- A jogi szabályozás segíti-e ezt a kapcsolati rendszert?
- Kaptak-e konkrét tudás létrehozására megrendelést a városban lévő cégektől?
- Milyen szakmából van hiány, vagy felesleg Békéscsabán? Ön foglalkoznak-e saját lehetőségeiken belül ezen hiányok enyhítésével, felszámolásával?
- Van-e információjuk arról, hogy milyen munkaerőre lenne leginkább szükség a városban?
 - Amennyiben igen, akkor honnan tudják?
 - Mennyire igazítják a képzéseket a helyi igényekhez?
 - Fontosnak tartják-e?
 - Hajlandóak lennének-e változtatni azért, hogy a frissen végzettek hamarabb el tudjanak helyezkedni a városban?
- Ön szerint a pályakezdő munkavállaló kell-e, hogy rendelkezzen azokkal a kompetenciákkal, amelyek a munka elvégzéséhez szükségesek? Vagy ezt inkább a cégeknek kell kialakítani?
- Amennyiben nem rendelkeznek a szükséges kompetenciákkal a pályakezdők, akkor visszajeleznek-e az oktatási, felsőoktatási intézménynek?

- Mit gondolnak, milyennek látják: milyen a vonzása, megítélése a Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karnak (Gazdasági Campus Békéscsaba, Egészségtudományi Campus Gyula, Tessedik Campus Szarvas)?
- Amennyiben nincs kapcsolat céggel/felsőoktatási intézménnyel:
 - Miért nincs? Mi az oka?
 - Terveznek-e
 - Mire irányulna ez a kapcsolat?

Társadalmi innováció

- Mit gondol a társadalmi felelősségvállalásról?
- Megjelenik-e a társadalmi felelősségvállalás az Ön szervezetében?
- Mik ezek? Mire fókuszálnak?
- Tervezik-e ennek a megváltoztatását, bővítését?
- Fontosnak tartják-e a társadalmi innovációt?
- Kell-e, hogy szerepük legyen ebben?
- Mit gondolnak arról, mi a feltétele annak, hogy társadalmi innováció létrejöjjön?
- Milyen környezet kell, mi segíti elő, hogy társadalmi innováció jöjjön létre?
- Milyennek látják ebből a szempontból a várost?
- Mivel lehet segíteni, hogy ehhez jobbak legyenek a feltételek?
 - Ehhez mit kellene tenni?
 - Mit tudnának ennek érdekében tenni?

„Smart city” – elsősorban a fenti témák alapján

- Mit gondolnak a „smart cityről”, az élhető város koncepciójáról?
- Hogyan járulnak, járulnának hozzá ahhoz, hogy a város élhetőbb, innovatív legyen?
- Ön szerint hogyan lehetne elérni azt, hogy az oktatásban
 - a. csökkenjenek a hozzáférés költségei?
 - b. javuljon a minőség?
 - c. olyan emberek is hozzáférjenek a tanuláshoz, képzésekhez, akiknek korábban a nagy távolság, vagy az időbeosztás miatt erre nem volt lehetőségük? (Távoktatás? E-learning?)
 - d. minél többen végezzenek innovatív. kreatív munkát?
 Kinek (felsőoktatás, önkormányzat, cégek, társadalmi szervezetek, magánszemélyek) mi lehet ebben a felelőssége, feladata?
- Hogyan lehetne elérni azt, hogy az IKT „közkinccsé” váljon?
- Hogyan lehetne még jobban kihasználni a felsőoktatás, a koncentrált tudáskapacitás jelenlétét a városban? (pl. K+F)
- Igényelnék-e azt, hogy az egyetemek új módszerekkel, innovatív megoldásokkal képeznék a hallgatókat és a munkavállalókat?
- Hogyan lehetne az innovációt erősíteni a városban, a cégeknél?

- Mivel lehetne elérni, hogy a cégek minél több telephelyet vigyenek a városba?
- Szükségesnek tartanák-e az élhető város koncepciójának stratégiai tervezését?
 - a. Mit tennének meg ezért? Milyen szerepet vállalnának benne?
 - b. Anyagi forrásokkal támogatnák?
- Energiagazdálkodás, fenntarthatóság, mit tesznek érte, mire van lehetőség?
- Iskola-fokozatok egymáshoz illeszkedése, mennyire meghatározottak a kompetenciák, amiket fejleszteni kívánnak?

Interjúvázlat – munkáltató

(Minden kérdés esetében ki kell térni a múlt-jelen-jövő aspektusára)

Kérdések:

- Milyen felsőoktatási intézménnyel van kapcsolatuk?
 - Mire terjed ki ez a kapcsolat?
 - Miben nyilvánul meg ez a kapcsolat?
 - Milyen csatornákon keresztül működik a kapcsolat? (publikációk, szabadalmak, tanácsadás, informális találkozók, toborzás, licenccbe adás, közös vállalat létrehozása, közös kutatások, kutatási megbízások, konferenciák stb.)
 - Milyen a kapcsolattartás? (egyének, csoportok, szervezeti egységek, szervezetek közötti)
 - Milyen a kapcsolattartás gyakorisága?
 - Jelent-e a kapcsolat forrásbevonási lehetőséget?
- Van-e igény az együttműködésre? Ha igen/ nem miért? Milyen területen?
- Milyen előnyeit, vagy hátrányait látják az ilyen együttműködéseknek?
- Mit várnak a kapcsolattól? Miben tudna segíteni a fejlődésben?
- A jogi szabályozás segíti-e ezt a kapcsolati rendszert?
- Jeleznek-e igényt konkrét tudásra a helyi oktatási intézmények, illetve a Munkaügyi Központ felé?
- Milyen szakmából van hiány, vagy felesleg Békéscsabán? Az Ön cégénél milyen munkaerő hiányzik, milyen szakképzettséggel rendelkező munkaerőre lenne szükségük az elkövetkezendő években?
- Van-e információjuk arról, hogy milyen munkaerőre lenne leginkább szükség a városban?
- Indítanak-e gyakornoki programot?
 - Miért?
 - Mik a tapasztalatok?
- Ön szerint a pályakezdő munkavállaló kell-e, hogy rendelkezzen azokkal a kompetenciákkal, amelyek a munka elvégzéséhez szükségesek? Vagy ezt inkább a cégnél szeretnék kialakítani?

- Amennyiben nem rendelkeznek a szükséges kompetenciákkal a pályakezdők, akkor visszajeleznek-e az oktatási, felsőoktatási intézménynek?
- Mit gondolnak, milyennek látják: milyen a vonzása, megítélése a Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karnak (Gazdasági Campus Békéscsaba, Egészségtudományi Campus Gyula, Tessedik Campus Szarvas)?
- Ön szerint a tervezett közösségi főiskola milyen hatást tud majd gyakorolni a békéscsabai munkaerőpiacra?
- A bevételük hány százalékát fordítják K+F+I-re?
- Amennyiben nincs kapcsolat céggel/felsőoktatási intézménnyel:
 - Miért nincs? Mi az oka?
 - Terveznek-e
 - Mire irányulna ez a kapcsolat?

Társadalmi innováció

- Mit gondol a társadalmi felelősségvállalásról?
- Megjelenik-e a társadalmi felelősségvállalás az Ön szervezetében?
- Mik ezek? Mire fókuszálnak?
- Tervezik-e ennek a megváltoztatását, bővítését?
- Fontosnak tartják-e a társadalmi innovációt?
- Ön szerint kell-e, hogy szerepük legyen a társadalmi innovációban?
- Mit gondolnak arról, mi a feltétele annak, hogy társadalmi innováció létrejöjjön?
- Milyen környezet kell, mi segíti elő, hogy társadalmi innováció jöjjön létre?
- Milyennek látják ebből a szempontból a várost?
- Mivel lehet segíteni, hogy ehhez jobbak legyenek a feltételek?
 - Ehhez mit kellene tenni?
 - Mit tudnának ennek érdekében Önök tenni?

„Smart city” – elsősorban a fenti témák alapján

- Mit gondolnak a „smart cityről”, az élhető város koncepciójáról?
- Hogyan járulnak, járulnának hozzá ahhoz, hogy a város élhetőbb, innovatív legyen?
- Ön szerint hogyan lehetne elérni azt, hogy az oktatásban
 - a. csökkenjenek a hozzáférés költségei?
 - b. javuljon a minőség?
 - c. olyan emberek is hozzáférjenek a tanuláshoz, képzésekhez, akiknek korábban a nagy távolság, vagy az időbeosztás miatt erre nem volt lehetőségük? (Távoktatás? E-learning?)
 - d. minél többen végezzenek innovatív, kreatív munkát?
 Kinek (felsőoktatás, önkormányzat, cégek, társadalmi szervezetek, magánszemélyek) mi lehet ebben a felelőssége, feladata?
- Hogyan lehetne elérni azt, hogy az IKT „közkinccsé” váljon?

- Hogyan lehetne még jobban kihasználni a felsőoktatás, a koncentrált tudáskapacitás jelenlétét a városban? (pl. K+F)
- Igényelnék-e azt, hogy az egyetemek új módszerekkel, innovatív megoldásokkal képeznék a hallgatókat és a munkavállalókat?
- Hogyan lehetne az innovációt erősíteni a városban, a cégeknél?
- Mivel lehetne elérni, hogy a cégek minél több telephelyet vigyenek a városba?
- Szükségesnek tartanák-e az élhető város koncepciójának stratégiai tervezését?
 - a. Mit tennének meg ezért? Milyen szerepet vállalnának benne?
 - b. Anyagi forrásokkal támogatnák?
- Energiagazdálkodás, fenntarthatóság, mit tesznek érte, mire van lehetőség?

Interjúvázlat – munkaügyi központ

(Minden kérdés esetében ki kell térni a múlt-jelen-jövő aspektusára)

Kérdések:

- Milyen céggel és felsőoktatási intézménnyel van kapcsolatuk?
 - Mire terjed ki ez a kapcsolat?
 - Miben nyilvánul meg ez a kapcsolat?
 - Milyen csatornákon keresztül működik a kapcsolat? (állásbörze, munkaerő-közvetítés stb.)
 - Milyen a kapcsolattartás? (egyének, csoportok, szervezeti egységek közötti)
 - Milyen a kapcsolattartás gyakorisága?
 - Jelent-e a kapcsolat forrásbevonási lehetőséget?
- A jogi szabályozás segíti-e ezt a kapcsolati rendszert?
- Jelezték-e a Munkaügyi Központ felé a cégek konkrét tudás igényt?
- Milyen szakmából van hiány, vagy felesleg Békéscsabán?
- Van-e tudomásuk békéscsabai gyakornoki programról? Mik a tapasztalatok?
- Van-e igénye a cégeknek, az önkormányzatnak, a felsőoktatási intézményeknek az Önökkel való együttműködésre?
- Mi a tapasztalatuk, mit várnak a cégek? A belépő munkavállaló rendelkezzen azokkal a kompetenciákkal, amelyek a munka elvégzéséhez szükségesek? Vagy a cégek jobban szeretnék ezeket a kompetenciákat maguk kialakítani?
- Mennyire ismerik-e a városban működő cégek munkaerőigényeit? Tudják-e, hogy mire van szükség a városban? Önök szerint a felsőoktatás és a szakképzés mennyire igazítja a képzéseket a helyi igényekhez?
- Milyen a vonzása, megítélése a Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karnak (Gazdasági Campus Békéscsaba, Egészségtudományi Campus Gyula, Tessedik Campus Szarvas)?

- A tervezett közösségi főiskola milyen hatást tud majd gyakorolni a békéscsabai munkaerőpiacra?

•

Társadalmi innováció

- Mit gondol a társadalmi felelősségvállalásról?
- Megjelenik-e a társadalmi felelősségvállalás az Ön szervezetében?
- Mik ezek? Mire fókuszálnak?
- Tervezik-e ennek a megváltoztatását, bővítését?
- Fontosnak tartják-e a társadalmi innovációt?
- Kell-e, hogy szerepük legyen a társadalmi innovációban?
- Mit gondolnak arról, mi a feltétele annak, hogy társadalmi innováció létrejöhessen?
- Milyen környezet kell, mi segíti elő, hogy társadalmi innováció jöjjön létre?
- Milyennek látják ebből a szempontból a várost?
- Mivel lehet segíteni, hogy ehhez jobbak legyenek a feltételek?
 - Ehhez mit kellene tenni?
 - Mit tudnának ennek érdekében tenni?

„Smart city” – elsősorban a fenti témák alapján

- Mit gondolnak a „smart cityről”, az élhető város koncepciójáról?
- Hogyan járulnak, járulnának hozzá ahhoz, hogy a város élhetőbb, innovatív legyen?
- Ön szerint hogyan lehetne elérni azt, hogy az oktatásban
 - a. csökkenjenek a hozzáférés költségei?
 - b. javuljon a minőség?
 - c. olyan emberek is hozzáférjenek a tanuláshoz, képzésekhez, akiknek korábban a nagy távolság, vagy az időbeosztás miatt erre nem volt lehetőségük? (Távoktatás? E-learning?)
 - d. minél többen végezzenek innovatív, kreatív munkát?Kinek (felsőoktatás, önkormányzat, cégek, társadalmi szervezetek, magánszemélyek) mi lehet ebben a felelőssége, feladata?
- Hogyan lehetne elérni azt, hogy az IKT „közkinccsé” váljon?
- Hogyan lehetne még jobban kihasználni a felsőoktatás, a koncentrált tudáskapacitás jelenlétét a városban? (pl. K+F)
- Igényelnék-e azt, hogy az egyetemek új módszerekkel, innovatív megoldásokkal képeznék a hallgatókat és a munkavállalókat?
- Hogyan lehetne az innovációt erősíteni a városban, a cégeknél?
- Mivel lehetne elérni, hogy a cégek minél több telephelyet vigyenek a városba?
- Szükségesnek tartanák-e az élhető város koncepciójának stratégiai tervezését?
 - a. Mit tennének meg ezért? Milyen szerepet vállalnának benne?
 - b. Anyagi forrásokkal támogatnák?
- Energiagazdálkodás, fenntarthatóság, mit tesznek érte, mire van lehetőség?

Interjúvázlat – önkormányzat
(Minden kérdés esetében ki kell térni a múlt-jelen-jövő aspektusára)

Kérdések:

- Milyen céggel és felsőoktatási intézménnyel van kapcsolatuk?
 - Mire terjed ki ez a kapcsolat?
 - Miben nyilvánul meg ez a kapcsolat?
 - Milyen csatornákon keresztül működik ez a kapcsolat? (állásbörze, közös innováció stb.)
 - Milyen a kapcsolattartás módja? (egyének, csoportok, szervezeti egységek, szervezetek közötti)
 - Milyen a kapcsolattartás gyakorisága?
 - Jelent-e a kapcsolat forrásbevonási lehetőséget?
- Van-e igény az együttműködésre?
 - Ha igen/ nem miért? Milyen területen?
- Milyen előnyeit, vagy hátrányait látják az ilyen együttműködéseknek?
- Mit várnak a kapcsolattól? Miben tudna segíteni a fejlődésben?
- A jogi szabályozás segíti-e ezt a kapcsolati rendszert?
- Indítanak-e gyakornoki programot a városházán?
 - Miért?
 - Mik a tapasztalatok?
- Tudják-e, hogy milyen munkaerőre van szükség a városban?
 - Ha igen, akkor honnan tudják?
- Milyen szakmából van hiány, vagy felesleg Békéscsabán?
- Kaptak-e konkrét tudás létrehozására megrendelést a városban lévő cégektől? Megkeresték-e Önöket ezzel? Önök szerint a felsőoktatás és a szakképzés mennyire igazítja a képzéseket a helyi igényekhez?
- Milyen a vonzása, megítélése a Szent István Egyetem Gazdasági, Agrár- és Egészségtudományi Karnak (Gazdasági Campus Békéscsaba, Egészségtudományi Campus Gyula, Tessedik Campus Szarvas)?
- Amennyiben nincs kapcsolat céggel/felsőoktatási intézménnyel:
 - Miért nincs? Mi az oka?
 - Terveznek-e?
 - Mire irányulna ez a kapcsolat?
- A tervezett közösségi főiskola milyen hatást tud majd gyakorolni a békéscsabai munkaerőpiacra?

•

Társadalmi innováció

- Mit gondol a társadalmi felelősségvállalásról?
- Megjelenik-e a társadalmi felelősségvállalás az Ön szervezetében? Nem a feladatellátási kötelezettség alapján, hanem azon felül?
- Mik ezek? Mire fókuszálnak?
- Tervezik-e ennek a megváltoztatását, bővítését?
- Fontosnak tartják-e a társadalmi innovációt?
- Kell-e, hogy szerepük legyen a társadalmi innovációban?
- Mit gondolnak arról, mi a feltétele annak, hogy társadalmi innováció létrejöhessen?
- Milyen környezet kell, mi segíti elő, hogy társadalmi innováció jöjjön létre?
- Milyennek látják ebből a szempontból a várost?
- Mivel lehet segíteni, hogy ehhez jobbak legyenek a feltételek?
 - Ehhez mit kellene tenni?
 - Mit tudnának ennek érdekében tenni?

„Smart city” – elsősorban a fenti témák alapján

- Mit gondolnak a „smart cityről”, az élhető város koncepciójáról?
- Hogyan járulnak, járulnának hozzá ahhoz, hogy a város élhetőbb, innovatív legyen?
- Ön szerint hogyan lehetne elérni azt, hogy az oktatásban
 - a. csökkenjenek a hozzáférés költségei?
 - b. javuljon a minőség?
 - c. olyan emberek is hozzáférjenek a tanuláshoz, képzésekhez, akiknek korábban a nagy távolság, vagy az időbeosztás miatt erre nem volt lehetőségük? (Távoktatás? E-learning?)
 - d. minél többen végezzenek innovatív, kreatív munkát?Kinek (felsőoktatás, önkormányzat, cégek, társadalmi szervezetek, magánszemélyek) mi lehet ebben a felelőssége, feladata?
- Hogyan lehetne elérni azt, hogy az IKT „közkinccsé” váljon?
- Hogyan lehetne még jobban kihasználni a felsőoktatás, a koncentrált tudáskapacitás jelenlétét a városban? (pl. K+F)
- Igényelnék-e azt, hogy az egyetemek új módszerekkel, innovatív megoldásokkal képeznék a hallgatókat és a munkavállalókat?
- Hogyan lehetne az innovációt erősíteni a városban, a cégeknél?
- Mivel lehetne elérni, hogy a cégek minél több telephelyet vigyenek a városba?
- Szükségesnek tartanák-e az élhető város koncepciójának stratégiai tervezését?
 - a. Mit tennének meg ezért? Milyen szerepet vállalnának benne?
 - b. Anyagi forrásokkal támogatnák?
- Energiagazdálkodás, fenntarthatóság, mit tesznek érte, mire van lehetőség?

- Az oktatás állami rendszer, nem az önkormányzaté, ugyanakkor a szolgáltatás minősége befolyásolja a város élhetőségét. Hogyan tudják ezt a helyzetet kezelni? (Pl. szakképzés, köznevelés) Milyen hatásgyakorlási lehetőségeik vannak?